

Luka

Luka Yesu a Fe Xibaru Faɓin

Naxan Σεβε

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane σεβε Alaa Nii Sariɓanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Luka Kitabun yireni ito σεβεxi nen fɔ ɓεε tonge saxan e nun suulun ɓɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Luka mi yi Yesu fɔxɔ ra a dunuɓa yi gidini. A denkeleya Yesu te xanbin nin kore xɔnna ma Xera Pɔli waxatini. Dandan tiin nan yi Luka ra, a yi lɔnnixi ki faɓi. A siga nen Yesu a xarandiine fema Yerusalɛn taani, a yi Yesu a fe birin fεσεφεσε alogo a xa dentεγεε kamalixin sa dunuɓa muxune birin xa. A σεβεxi muxuna nde nan ma naxan xili, “Teyofili.” A kari mi kolonxi to, koni a xinla bunna neɛn fa fala “Ala Xanu Muxuna.” Han to, a mɔn σεβεxi ne nan ma naxanye bata Ala xanu.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yeɓama, Mariyamaa diina. Yesu a dunuɓa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn yi kabanako wuyaxi liga. Luka na nan yeɓama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yeɓama e nun a keli fena sayani. Yesu texi ariyanna yi kii naxan yi, na fan yeɓaxi Kitabun yireni ito yi.

Kitabun yireni ito nan muxune malima alogo e xa a famu Yesu findixi Alaa Diin na kii naxan yi. Na feen σεβεxi Luka 1.34-35 kui. Ala mi findε diin sɔtɔ muxun na alo adamadiine diin sɔtɔn kii naxan yi. Ala Yesu daxi a nga kui nen alo a dunuɓa da a

fala xuiin xɔn ma kii naxan yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Nayi, Yesu Fafe mi toxi dunuɲa yi. Xa a fafe mi toxi dunuɲa yi, a fafe findixi nde ra nayi? Na feen ma, yamaan to a fafe a fe falama, e yi a fala fa fala Ala nan a fafe ra bayo a tan nan Yesu da a nga kui. Na nan Yesu findixi Alaa Diin na.

¹ N xɔyin Teyofili,*

Muxu wuyaxi bata σεβενla ti lan feene ma naxanye liga nxu γεε xɔri.

² E feene yɛbaxi nɛn alo sereya kɛndɛne a fala e xa kii naxan yi, xabu a fɔlɔni, naxanye Alaa falan nalima.

³ Awa, n xɔyin Teyofili, n bata feni itoe xaran, n yi e fεsεfεsε ki faɲi xabu a fɔlɔni. N bata n miri a ma, n naxa, “A lan n xa a σεβε ki faɲi, n yi a rasiga i ma.”

⁴ N ni ito ligaxi nɛn alogo i xa na feene birin ɲɔndin kolon i xaranxi naxanye ma.

Yoni bari feen yi fala

⁵ Ito birin fɔlɔxi Herode a mangayaan waxatin nin Yudaya yamanani. Saraxaralina nde yi na, a xili Sakari naxan yi kelixi saraxarali Abiya bɔnsɔnni. A ɲaxanla yi xili Elisabeti. Na fan yi kelixi saraxarali Haruna bɔnsɔnna nin.

⁶ E firinna birin yi tinxin Ala γεε ra yi, e yi Marigina yamarin nun a sariyan birin suxi.

⁷ Dii yo mi yi e yii nun, amasɔtɔ gbantan nan yi Elisabeti ra, e firinna birin bata yi fori han!

* **1:1: Teyofili:** Muxu xinla na a ra naxan bunna nɛɛn, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.”

⁸ Lɔxɔna nde, Sakari a saraxarali wanla waxatin yi a li Ala xa,

⁹ e yi a sugandi masɛnsɛnna xɔn alo saraxaraline darixi a ra kii naxan yi, alogo a xa so Marigin Batu Banxini wusulan gandeni.

¹⁰ Yamaan yi malanxi tandeni Ala maxandideni wusulanna gan waxatini,

¹¹ nayi, Marigina malekan yi mini kɛnɛnni a xa, a ti wusulan ganden yiifanna ma.

¹² Sakari malekan to waxatin naxan yi, a kuisan, a gaxu.

¹³ Koni malekan yi a fala a xa, a naxa, “Sakari, i nama gaxu! Ala bata i xuiin mɛ, i ya ɲaxanla, Elisabeti dii xɛmɛn sɔtɔma nɛn i xa, i yi a xili sa Yoni.

¹⁴ I sɛwama nɛn, muxu wuyaxi fan yi sɛwa a bari feen na.

¹⁵ Amasɔtɔ a findima nɛn muxu gbeen na Marigin yɛtagi. A nama manpaan min, a nama dɔlɔ ma se yo min. A lugoma nɛn Alaa Nii Sariɲanxin na xabu a nga kui waxatin naxan yi.

¹⁶ A fama nɛn Isirayila kaan wuyaxi ra e Marigina Ala ma.

¹⁷ A sigama Marigina xɛrayaan na nɛn sɛnbeni alo Nabi Eli[†] a liga kii naxan yi. A yi dii fafane bɔɲɛn nafindi e diine ma. A yi muxu murutɛxine masara, e miriyaan yi liga alo tinxin muxune, alogo a xa yamani tɔn Ala xa ki faɲi.”

¹⁸ Sakari yi a fala malekan xa, a naxa, “N na a kolonma di, fa fala ɲɔndi nan ito ra? N tan bata fori, n ma ɲaxanla fan bata fori.”

[†] **1:17:** A mato Malaki 3.23-24 kui.

19 Malekan yi a yabi, a naxa, “Baraka Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala yεtagi. A tan nan n xεxi i ma feni ito Xibaru Faɲin nalideni i ma.

20 Koni bayo i mi laxi n ma falan na, naxan sa kamalima a waxatini, i findima nεn bobon na, i mi falan tima han na yi liga.”

21 Na waxatini, yamaan yi Sakari mamεma. E yi kɔntɔfili bayo a bata yi bu Ala Batu Banxini.

22 Koni a to mini, a mi nɔ falan tiyε e xa, e yi a kolon fa fala a bata fe toon ti Ala Batu Banxini. A yi a yiin maliga e xa bayo a mi yi nɔε falan tiyε.

23 A wali bɔxɔne ɲanxina Ala xa, Sakari yi xεte a konni.

24 Na dangu xanbini, a ɲaxanla Elisabeti yi fudikan. Kike suulun, a mi mini tandeni.

25 A yi a fala, a naxa, “Marigina ito nan ligaxi n xa, a bata tin a xa n ma yagin ba n ma n ma muxune tagi.”

Yesu bari feen yi fala

26 Elisabeti kuiin kike senninna, Ala yi maleka Yibirila rasiga Galile taana nde yi naxan xili “Nasarɛti.”

27 A falan ti sungutun nasɔlɔnxin xa, xεmεna nde bata yi a masuxu naxan yi xili Yusufu, Manga Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan yi na ra. Na sungutun nasɔlɔnxin yi xili nεn Mariyama.

28 Malekan yi fa a fεma, a naxa, “Sεwani i xa Ala fe faɲin nagidixi i tan naxan ma. Marigina i xɔn!”

29 Mariyama yi kuisan malekana falana fe ra, a yi a miri a xɔntɔnna bunna ma.

30 Malekan yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama, i nama gaxu amasɔtɔ Ala bata maragidi faɲin fi i ma.

31 I fudikanma nen, i dii xεμεν sɔtɔ, i yi a xili sa Yesu.‡

32 A binyen sɔtɔma nen, a xili bama nen a Kore Xɔnna Alaa Dii Xεμεna. Marigina Ala a findima nen mangan na alo a benba Dawuda yi kii naxan yi.

33 A findima nen Yaxuba bɔnsɔnna mangan na habadan. A mangayaan mi jɔnɔje mumε!”

34 Mariyama yi a fala malekan xa, a naxa, “Sungutun nasɔlɔnxin nan n tan na, ito ligama di nayi?”

35 Malekan yi a yabi, a naxa, “Alaa Nii Sariɔnɔnxin godoma nen i ma, Kore Xɔnna Ala sɛnbɛn godoma nen i xun ma. Nanara, na dii sariɔnɔnxin xili bama nen a Alaa Dii Xεμεna.

36 I ngaxakedenna Elisabeti fan fudikanna nan a ra iki. Hali a to bata fori, e yi a falama naxan ma a gbantana, na kuiin kike senninden na ra iki.

37 Amasɔtɔ Ala nɔε feen birin ligε nen.”

38 Mariyama naxa, “Marigina walikεen nan n tan na, Ala xa na liga n xa alo i bata a fala kii naxan yi.” Malekan yi keli a fεma.

Mariyama yi siga Elisabeti fεma

39 Na xanbi ra, Mariyama yi a yitɔn mafurεn, a siga taana nde yi Yuda yamanani, geya wuyaxi yi dεnaxan yi.

40 A siga Sakari konni Elisabeti xɔntɔndeni.

41 Elisabeti Mariyama xɔntɔn ti xuiin mε wax-atin naxan yi, diin yi a ramaxa Elisabeti kui. Elisabeti yi lugo Alaa Nii Sariɔnɔnxin na.

‡ 1:31: **Yesu** xinla bunna nεen, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

42 A yi a fala ti xuini te, a naxa, “Baraka diin nan i tan na ɲaxanle tagi! I diin naxan fan sɔtɔma, baraka diin nan na ra!

43 N binyen sifani ito sɔtɔxi di, n kannu nga xa fa n konni?

44 Amasɔtɔ, n na i xɔntɔn ti xuiin mɛ waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa n kui sɛwani.

45 Sɛwani i xa, i tan naxan laxi a ra fa fala Marigina falan kamalima nɛn.”

Mariyamaa bɛtina

46 Mariyama naxa,

“N Marigin tantunma n bɔɲɛni.

47 N sɛwaxi n bɔɲɛni n nakisimana Alaa fe ra.

48 Amasɔtɔ a bata a xaxili lu n tan a walikɛ magodoxin xɔn ma. Nanara, fɔlɔ iki ma han habadan, muxun birin a falama nɛn a baraka diin nan n tan na.

49 Amasɔtɔ Ala Sɛnbɛmaan bata fe gbeen liga n xa. A xinla sariɲan.

50 A kininkinin a yɛɛragaxu muxune ma han mayixɛtɛ mayixɛtɛne.

51 Ala bata a yiini bandun, a yi waso muxune raxuya ayi e nun e fe yitɔnxine.

52 Ala bata manga sɛnbɛ kanne ba e manga gbɛdɛne yi.

Naxanye e yɛtɛ magodoxi, a yi ne yite.

53 A kamɛtɔne ralugo fe faɲin na. A nafulu kanne yii seene ɲan.

54 Ala layirin naxan xidi en benbane xa, a mi ɲinanxi na ma.

55 A yi a xaxili lu a hinanna xɔn ma

Ibrahimima xa e nun a bənsənnə birin
han habadan!”

⁵⁶ Mariyama yi kike saxan ti Elisabəti fəma. Na xanbi ra, a yi xεtε a konni.

Yoni Marafu Tiin bari fena

⁵⁷ Elisabəti dii bari waxatin yi a li, a yi dii xεmən sətə.

⁵⁸ A dəxə bodene nun a xabilan muxune yi a mε a Marigin bata kininkinin a ma, e yi sεwa e bode xən ma.

⁵⁹ Diin barin ləxə xunna, e fa a ra a banxulan-deni, e yi a xili sama nən Sakari alo a fafe xinla kii naxan yi.

⁶⁰ Koni a nga naxa, “En-εn de! A xili sama nən Yoni.”

⁶¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Muxu yo mi i bənsənni naxan xili na kiini.”

⁶² Nayi, e yi e yiin maliga a fafe xa, e yi a maxədin diin xinla ma.

⁶³ Sakari yi walaxan tongo, a yi a sεbε, a naxa, “A xili nən Yoni.” E birin yi kabε kati!

⁶⁴ Na waxatin yεtəni, Sakari yi nə falan tiyε, a Ala tantun fələ.

⁶⁵ A dəxə bodene yi gaxu kati! Muxune yi na feene falama Yudaya yamanan birin yi.

⁶⁶ Naxan birin a mε, ne yi e miri, e maxədinna ti, e naxa, “Diini ito sa ligama di?” Amasətə e bata yi a yigbε kati, a Marigin sənβəna a xun ma.

Sakari yi waliyiya falane ti

⁶⁷ Yoni Fafe Sakari yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na, a yi waliyiya falane ti, a naxa,

⁶⁸ En Marigin tantun, Isirayilaa Ala!
Amasətə a bata fa,

a yi a yamaan mali,
a yi e xərəya.

69 A bata Marakisi Tiin senbemaan namini
a walikεen Dawuda bənsənni,

70 alo a fala a nabi sarijanxine xən ma kii naxan yi
xabu waxati danguxine.

71 A layirin xidi

a a en xunbama nən en yaxune yii,
e nun naxanye birin en naɲaxuxi.

72 A yi kininkinin en benbane ma,

a yi a xaxili lu a layiri sarijanxin xən ma,

73 alo a kələ en benba Iburahima xa kii naxan yi.

74 A yi en xunba en yaxune ma.

A tin, en yi a batu bəɲe xunbenli.

75 A yi en findi a muxu sarijanxine

nun tinxin muxune ra a yεε ra yi en siin birin yi.

76 N ma diina, e i xilima nən

a Kore Xənnə Alaa nabina.

I sigama nən Marigin yεε ra.

I kirani tən a xa.

77 I yi kisi feen yita a yamaan na,

e yulubine yi xafari

78 a kininkinin gbeen barakani.

A tan nan a ligama en lu kənenni

alo sogen tematəna.

79 A yi muxune makənən

naxanye dəxi dimini sayaan yεε ra.

A yi bəɲe xunbenla kiraan yita en na.

80 Awa, diin yi gboma, a yi senben sətəma e nun
xaxinla. A yi lu wulani han a mini waxatin yi a li
kənenni Isirayila muxune xa.

2

Yesu yi bari Matiyu 1.18-25

¹ Na waxatini, Romi Manga Gbee Ogustu yi yamarin fi a yamanan muxune birin xinla xa seβε.

² Kiriniyusi yi yamana kanyani Siriya yamanani waxatin naxan yi, a seβε fɔɓn nan yi na ra.

³ Awa, muxune birin yi siga e taane yi e xinle seβedeni.

⁴ Yusufu fan yi keli Galile Nasarɛti taani, a siga Yudaya taana nde yi naxan yi xili Betɛlemi, Manga Dawuda sɔtɔxi dɛnaxan yi. Yusufu yi siga na, amasɔtɔ Dawuda bɔnsɔnna nan yi a tan fan na,

⁵ a siga a xili seβedeni e nun Mariyama naxan yi masuxi a xɔn naxalandiyani. A fudi kannan yi a ra.

⁶ E yi Betɛlemi yi waxatin naxan yi, Mariyama dii bari waxatin yi a li.

⁷ A yi a dii xɛmɛ singen sɔtɔ. A yi a mafilin dugini, a yi a sa xuruseene balon sa seen kui kulani amasɔtɔ e mi yigiya sɔtɔ xɔpɛ yigiyadeni.

Yɛxɛɛ kantanne nun malekane fe

⁸ Yɛxɛɛ kantanna ndee yi na yamanani naxanye yi xima burunna ra, e yi e yɛxɛɛne kantanna kɔɛɛn na.

⁹ Marigina malekan yi mini kenɛnni e xa, Marigina nɔrɔn yi godo e xun ma. E gaxu kati!

¹⁰ Koni malekan yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ nama gaxu amasɔtɔ n faxi fena nde Xibaru Faɓin nan nalideyi ɛ ma, naxan findima sewa gbeen na yaamaan birin xa.

11 Marakisi Tiin bata sɔtɔ ε xa to kɔɛɛn na Dawuda gbee taani. Alaa Muxu Sugandixin na a ra! Marigin na a ra!

12 Taxamasenna ni ito ra ε xa, ε diidin lima saxi nɛn xuruseene balon sa seen kui kulani, a mafilinxi dugini.”

13 Na waxatin yɛtɛni maleka ganla yi keli kore, e fa malekan boden fɛma, e yi Ala tantun, e naxa,

14 “Binyen xa fi Ala ma kore xɔnna ma pon! Muxun naxanye bata Ala kɛnɛn, ne xa bɔɲɛ xunbenla sɔtɔ dunuɲa yi.”

15 Malekane keli e fɛma waxatin naxan yi, e xɛtɛ ariyanna yi, yɛxɛɛ kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga Bɛtɛlɛmi yi, en sa feni ito to naxan ligaxi, Marigin naxan falaxi en xa.”

16 Nanara, e siga mafurɛn, e sa Mariyama nun Yusufu li na, e diidin to saxi xuruseene balon sa seen kui kulani.

17 Yɛxɛɛ kantanne to diidin to, malekan falan naxan ti e xa diidina fe yi, e yi na birin yɛba.

18 Muxun naxanye birin e xuiin mɛ, ne yi kabɛ xuruse kantanne falan ma.

19 Mariyama yi feni itoe birin namara a xaxinla ma, a yi a miri ne ma kati!

20 Yɛxɛɛ kantanne yi xɛtɛ, e Ala tantunma, e a binya na feen na e naxan toxi alo malekana a fala e xa kii naxan yi.

Yesu xili sa fena

21 Lɔxɔ xun keden danguxina, diidin banxulan waxatin yi a li, e yi a xili sa Yesu alo malekana a fala kii naxan yi benun a xa bari.

E Yesu taxu Ala ra

22 E marasariɲanna waxatin to ɲan alo Musaa Sariya Kitabun naxan falaxi lan dii bari feen ma,* Yusufu nun Mariyama yi siga diidin na Yerusalɛn taani, e sa a taxu Marigin na.

23 A sɛbɛxi Marigina Sariya Kitabuni, a naxa, “Dii xɛmɛ singen birin xa rasariɲan Marigin xa.”†

24 E yi saraxan ba alo Marigina Sariya Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “ganba firin hanma kolokonde dii firin.”‡

25 Muxuna nde yi Yerusalɛn taani nun, a xili Simeyɔn. Tinxin muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra. A yi Ala mamɛma Isirayila mali feen na. Alaa Nii Sariɲanxin yi a yi.

26 A bata yi a kolon Alaa Nii Sariɲanxin xɔn ma fa fala a mi faxɛ fɔ a Marigina Muxu Sugandixin to.

27 Alaa Nii Sariɲanxin yi Simeyɔn nasiga Ala Batu Banxini. Yesu sɔtɔ muxune yi fa a ra Ala Batu Banxini, e xa a liga alo Sariya Kitabuna a fala kii naxan yi.

28 Simeyɔn yi Yesu tongo, a yi a sa a kanke ra, a barikan bira Ala xa, a naxa,

29 “Marigina, i bata i ya layirin nakamali n xa. Iki, i ya walikɛɛn xa siga bɔɲɛ xunbenli

30 amasɔtɔ n bata i ya kisi feen to,

31 i naxan yitɔnxi yamane birin yɛɛ ra.

32 A tan nan findima kɛnɛnna ra siyane xa, a findima nɛn Isirayilaa binyen na, i ya yamana.”

33 Simeyɔn falan naxan ti Yesu a fe yi, a nga nun a fafe yi kabɛ na ra.

* **2:22:** Na feen sɛbɛxi Saraxaraline 12.1-4 kui. † **2:23:** A mato Xɔrɔyaan 13.2 nun 13.12 nun 13.15 nun Yatɛne 18.15-16 kui.

‡ **2:24:** A mato Saraxaraline 12.8 kui.

³⁴ Simeyɔn yi duba a nga Mariyama xa, a naxa, “Ala bata diini ito yeɓa, a yi Isirayila muxu wuyaxi halagi, a yi a wuyaxi rakisi. A findima nɛn taxam-asenna ra koni muxu wuyaxi a matandima nɛn,

³⁵ a yi e miriya luxunxine ramini kenɛnni. Tɔrɔna i bɔɓɛn sɔxɔnma nɛn alo dɛgɛma xɛnxɛna.”

³⁶ Nabi ɓaxalanmana nde yi na nun, a yi xili Anna, Fanuwɛli a dii tɛmɛna. A yi kelixi Aseri bɔnsɔnna nin. Naxalan fori gbeen nan yi a ra naxan bata yi ɓɛɛ solofere ti futuni nun,

³⁷ a ɓɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun ɓɛɛ naanin ti kaɓa gileyani. A yi Ala Batu Banxini waxatin birin, a yi Ala batuma kɔɛɛn nun yanyin na, a yi Ala maxandɛ, a sunna suxu.

³⁸ Na waxatin yeteni, a fa, a barika bira Ala xa, a lu diina fe fale muxune xa naxanye yi Yerusalɛn taan xunba waxatin mamɛma.

Xɛɛ feen Nasarɛti yi

³⁹ Yusufu nun Mariyama to yelin feene birin nakamale alo Marigina Sariya Kitabuna a yamarixi kii naxan yi, e xɛɛ Galile yamanani e taani Nasarɛti.

⁴⁰ Diidin yi gboma, a sɛnbɛn sɔtɔ, a fe kolonna yi dɛfe. Alaa hinanna yi a yi.

Yesu dii ɓɔrɛna Ala Batu Banxini

⁴¹ Yesu sɔtɔ muxune yi sigama Yerusalɛn taani ɓɛɛ yo ɓɛɛ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanli. §

§ **2:41: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

⁴² Yesu sətən ɲεε fu nun firinna ti waxatin naxan yi, e siga sanla rabadeni alo e namunna kii naxan yi.

⁴³ Sanla ɲan waxatin naxan yi, e xεε e konni. Yesu yi lu Yerusalɛn taani, koni a sətə muxune mi yi a kolon.

⁴⁴ E yi e miri, a a yi yamaan yε, e fεriɲɛn sigan tiyε. Na xanbi ra, e Yesu fen fɔlɔ e ngaxakedenne nun e xɔyine tagi.

⁴⁵ Koni e mi a to. Nanara, e xεε a fendeni Yerusalɛn taani.

⁴⁶ A soqe saxandeni, e yi sa a to Ala Batu Banxini, a dɔxi Yahudiya karamɔxɔne tagi, a tuli matixi e ra, a e maxɔdinma.

⁴⁷ Naxan birin a xuiin mε, ne yi kabε a xaxili-mayaan yabine ma.

⁴⁸ A sətə muxune a to waxatin naxan yi, e kabε. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N ma diina, i ito ligaxi nxu ra nanfera? Nxu nun i fafe bata yigitεge i fendeni kati!”

⁴⁹ A yi e yabi, a naxa, “E n fenma nanfera? E mi a kolon fa fala a lan nɛn n xa lu n Fafe a banxini?”

⁵⁰ Koni a naxan fala e xa, e mi na famu.

⁵¹ Nanara, Yesu yi siga e fɔxɔ ra Nasarɛti yi, a yi e sagoon liga. A nga yi feni itoe birin namara a xaxinla ma.

⁵² Yesu yi xungbo, a xaxili sətə, a fe yi rafan Ala nun yamaan ma.

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Yoni 1.19-28

¹ Pɔnsi Pilati yi yamana kanyani Yudaya yamanani waxatin naxan yi, Romi Manga Gbeen Tibɛri a mangayaan ɲɛɛ fu nun suulunna nan yi a ra nun. Herode fan yi kuntigiyani Galile yamanan xun na. A ngaxakedenna, Filipi fan yi kuntigiyani Iture nun Tirakoniti yamanane xun na. Lisanisa fan yi kuntigiyani Abileni yamanan xun na.

² Anasa nun Kayafa, saraxarali kuntigi singene nan yi ne fan na. Ala falan ti Sakari a dii xɛmɛn Yoni xa na waxatin nin wulani.

³ Yoni yi sigama Yurudɛn baan dɛ kawandi badeni, a naxa, “Ɛ xun xanbi so ɛ yulubine yi, ɛ rafu igeni, ɛ yulubine xafarima nɛn.”

⁴ Nabi Esayi a sɛbɛ nɛn a Kitabun kui, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima tonbonni, a naxa, ‘Ɛ kirani tɔn Marigin yɛɛ ra, ɛ kirane matinxin a xa!

⁵ Ɛ folone birin naxutu,

ɛ geyane nun yire matexine birin wuru.

Kira yidɔxine birin yi tinxin.

Kira ɲaxine birin yi malaxun.

⁶ Adamadiine birin kisi feen toma nɛn fata Ala ra!*

⁷ Yamaan yi fa Yoni fɛma, a a xa e rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tan saɲi bɔnsɔnne! Nde ɛ rakolonxi, ɛ xa ɛ gi Alaa xɔlɔn bun ma?

⁸ Ɛ kɛwanle xa a yita fa fala ɛ bata ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi. Ɛ nama ɛ miri fa fala, ɛ benban nan Iburahima ra. N xa a fala ɛ xa, Ala nɔɛ gɛmɛni itoe maxɛtɛ nɛn, a e findi Iburahima bɔnsɔnne ra!

* **3:6:** Esayi 40.3-5

⁹ Bunbin bata yitɔn wudi salenne sege feen na. Wudin naxan mi bogi faɓin tima, na sege ma neɓen, a woli teeni.”

¹⁰ Yamaan yi a maxadin, e naxa, “Nxu nanfe ligama na yi?”

¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Doma firin naxan yii, a xa keden fi gbete ma se mi naxan yii, donseen muxun naxan yii, a xa a yitaxun.”

¹² Mudu maxinla ndee yi fa alogo e xa rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma, e yi a maxadin, e naxa, “Karamɔɔ, nxu tan nanfe ligama?”

¹³ A yi e yabi, a naxa, “E nama seen maxili dangu a danna ra.”

¹⁴ Sofana ndee fan yi a maxadin, e naxa, “Nxu tan go? Nxu nanfe ligama?”

A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gbetin ba muxune yii fangan na hanma wuleni. E wasa so e saranni.”

¹⁵ Yamaan yi e yigin sa falo Yoni yi. E yi mirixi a ma fa fala Alaa Muxu Sugandixin na a ra.

¹⁶ Nanara, Yoni yi a fala e birin xa, a naxa, “N tan e rafuma igen nin, koni naxan senben gbo n tan gbeen xa, na fama, n tan mi sa lan neɓen n findi a sankidi fulunna ra. Na e rafuma Alaa Nii Sarihanxin nun teɓen nin.

¹⁷ A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama neɓen tee tutareni!”

¹⁸ Yoni yi Alaa falan Xibaru Faɓin nali yamaan ma maxadi kii wuyaxi yi.

¹⁹ Koni Yoni yi Manga Herode son jaxina fe fala, amasoɔɔ a bata yi a fafaxakedenna jaxanla Herodiyade futu e nun a mon bata yi fe jaxi wuyaxi liga.

²⁰ Herode mən yi fe ɲaxi gbete liga naxan dangu bodene ra, a Yoni sa kasoon na.

Yoni yi Yesu rafu igeni

Matiyu 3.13-17, Maraka 1.9-11, Yoni 1.32-34

²¹ Yamaan birin yelin nafuyε waxatin naxan yi, Yesu fan yi rafu igeni. Yesu yi Ala maxandima waxatin naxan yi, kore xonna dεen yi rabi,

²² Alaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma ganba sawurani. Fala xuiin yi keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xεmεn nan i tan na. I bata n kenεn ki faɲi.”†

Yesu benbane fe

Matiyu 1.1-17

²³ Yesu to ɲεε tonge saxan soto, a yi a wanla folo. Yamaan yi mirixi a Yusufu a dii xεmεn nan a tan na.

Heli nan ma dii yi Yusufu ra,

²⁴ Mataha nan ma dii yi Heli ra,

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,

Meliki nan ma dii yi Lewi ra,

Yanayi nan ma dii yi Meliki ra,

Yusufu nan ma dii yi Yanayi ra,

²⁵ Matahisa nan ma dii yi Yusufu ra,

Amosi nan ma dii yi Matahisa ra,

Nahun nan ma dii yi Amosi ra,

Esili nan ma dii yi Nahun na,

Nagagi nan ma dii yi Esili ra,

²⁶ Maati nan ma dii yi Nagagi ra,

Matahisa nan ma dii yi Maati ra,

Sεmenni nan ma dii yi Matahisa ra,

Yoseke nan ma dii yi Sεmenni ra,

† **3:22:** A mato Yaburin 2.7 nun Esayi 42.1 kui.

Yoda nan ma dii yi Yoseke ra,
²⁷ Yohana nan ma dii yi Yoda ra,
Resa nan ma dii yi Yohana ra,
Sorobabeli nan ma dii yi Resa ra,
Selatili nan ma dii yi Sorobabeli ra,
Neri nan ma dii yi Selatili ra,
²⁸ Meliki nan ma dii yi Neri ra,
Adi nan ma dii yi Meliki ra,
Kosan nan ma dii yi Adi ra,
Elemadan nan ma dii yi Kosan na,
Eri nan ma dii yi Elemadan na,
²⁹ Yosuwe nan ma dii yi Ere ra,
Elisere nan ma dii yi Yosuwe ra,
Yorimi nan ma dii yi Elisere ra,
Mataha nan ma dii yi Yorimi ra,
Lewi nan ma dii yi Mataha ra,
³⁰ Simeyɔn nan ma dii yi Lewi ra,
Yuda nan ma dii yi Simeyɔn na,
Yusufu nan ma dii yi Yuda ra,
Yonan nan ma dii yi Yusufu ra,
Eliyakimi nan ma dii yi Yonan na,
³¹ Meleya nan ma dii yi Eliyakimi ra,
Mena nan ma dii yi Meleya ra,
Matata nan ma dii yi Mena ra,
Natan nan ma dii yi Matata ra,
Dawuda nan ma dii yi Natan na,
³² Yese nan ma dii yi Dawuda ra,
Obedi nan ma dii yi Yese ra,
Boosu nan ma dii yi Obedi ra,
Salimon nan ma dii yi Boosu ra,
Naxason nan ma dii yi Salimon na,
³³ Aminadabo nan ma dii yi Naxason na,
Rami nan ma dii yi Aminadabo ra,

Xesirɔn nan ma dii yi Rami ra,
 Peresi nan ma dii yi Xesirɔn na,
 Yuda nan ma dii yi Peresi ra,
³⁴ Yaxuba nan ma dii yi Yuda ra,
 Isiyaga nan ma dii yi Yaxuba ra,
 Iburahima nan ma dii yi Isiyaga ra,
 Tera nan ma dii yi Iburahima ra,
 Nahori nan ma dii yi Tera ra,
³⁵ Serugu nan ma dii yi Nahori ra,
 Rehu nan ma dii yi Serugu ra,
 Pɛlɛgi nan ma dii yi Rehu ra,
 Eberi nan ma dii yi Pɛlɛgi ra,
 Selaxa nan ma dii yi Eberi ra,
³⁶ Kayinan nan ma dii yi Selaxa ra,
 Arapaxadi nan ma dii yi Kayinan na,
 Semi nan ma dii yi Arapaxadi ra,
 Nuhan nan ma dii yi Semi ra,
 Lameki nan ma dii yi Nuhan na,
³⁷ Matusela nan ma dii yi Lameki ra,
 Xenɔki nan ma dii yi Matusela ra,
 Yarɛdi nan ma dii yi Xenɔki ra,
 Mahalaleli nan ma dii yi Yarɛdi ra,
 Kenan nan ma dii yi Mahalaleli ra,
³⁸ Enosi nan ma dii yi Kenan na,
 Seti nan ma dii yi Enosi ra,
 N Benba Adama nan ma dii yi Seti ra,
 Ala nan N Benba Adama da.

4

*Setana yi kata a xa Yesu ratantan
 Matiyu 4.1-11, Maraka 1.12-13*

1 Yesu yi keli Yurudɛn baani a lugoxi Alaa Nii Sariɗanxin na. Alaa Nii Sariɗanxin yi siga a ra tonbonni.

2 Yinna Manga Setana yi kata a xa Yesu ratantan soge tonge naanin. Yesu mi sese don na waxatini, sunna yi a suxu han!*

3 Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, a fala gɛmɛni ito xa, a xa findi burun na.”

4 Yesu yi a yabi, a naxa, “A seɓɛxi Kitabuni, a naxa ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na.’†”

5 Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi a tongo, a siga a ra, a dunuɗa mangayane birin yita a ra mafurɛn.

6 Awa, Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “N nɔɔn birin fima i ma nɛn e nun nafunli ito birin amasɔɔ a birin taxuxi n tan nan na, muxun naxan na n kɛnɛn, n yi a so na yii.

7 Awa, xa i n batu, n ni ito birin fima nɛn i ma.”

8 Yesu yi a yabi, a naxa, “A seɓɛxi Kitabuni, a ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu!’‡”

9 Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Yerusalɛn taani, a yi a ti Ala Batu Banxin xun tagi, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, tukan be,

10 amasɔɔ a seɓɛxi Kitabuni, fa fala, ‘Ala yamarin fima nɛn a malekane ma i ya fe yi alogo e xa i kantan,’

* **4:2: Yesu mi sese don:** Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɔɛn na. Waxatina nde, e mɔn yi a ɗɛnige e nama igen fan min hali kɔɛn na. † **4:4:** Sariyane 8.3 ‡ **4:8:** Sariyane 6.13-14

11 a mən yi a fala, a naxa, ‘e i tongoma nən alogo i nama i sanna din gεmε yo ra.’§ ”

12 Yesu yi a yabi, a naxa, “A sεbεxi, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

13 Yinna Manga Setana to yelin Yesu matoε kiin birin yi, a keli a fεma han waxati gbεtε.

Yesu yi a wanla fəlb Galile

Matiyu 4.12-17, Maraka 1.14-15

14 Na xanbi ra, Yesu yi xεtε Galile yi, Alaa Nii Sariɲanxin sεnbεna a xun ma. A fe xibarun yi rali na yamanan birin yi.

15 A yi e xaran e salide banxine yi, e birin yi a tantun.

Nasarɛti kaane yi e mε Yesu ra

Matiyu 13.53-58, Maraka 6.1-6

16 Na xanbi ra, Yesu yi siga Nasarɛti taani, a maxuruxi dεnaxan yi. Matabu Lɔxɔni, a yi siga salide banxini alo a darixi a ligε kii naxan yi. A keli, a ti xaran feen na.

17 E yi Nabi Esayi gbee Kitabun so a yii. A yi a rabi, a na yiren to a sεbεxi dεnaxan yi, a naxa,

18 “Marigina Niina n yi. A bata n sugandi, a n xa Alaa falan Xibaru Fɔɲin nali yiigelitɔne ma. A bata n nasiga, a n xa xɔɔya feen kawandin ba suxu muxune xa, n yi danxutɔne yεen nabi. Naxanye nɔɔn bun ma, n ne xɔɔya.

19 N xa Marigina muxune xunba jεen nali.”†

20 Yesu yi Kitabun nagali, a yi a so a suxu muxun yii, a dɔxɔ. Muxun naxanye birin yi salide banxini, ne yi e yεen ti a ra.

§ 4:11: Yaburin 91.11-12 * 4:12: Sariyane 6.16 † 4:19: Esayi 61.1-2

21 A falan ti fɔlɔ e xa, a naxa, “To, n bata naxan xaran, ε yi a mε, na bata kamali.”

22 E birin yi a sere ba, e kabε na fala faɲine ma a naxanye ti e xa. E yi a fala, e naxa, “Yusufu a dii xεmεn xa mi ito ra ba?”

23 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N laxi a ra yati, fa fala ε sandani ito sama n ma nεn fa fala, ‘Seribana, i yεtε rakεndεya.’ Ε mɔn a falama n ma nεn fa fala, ‘Nxu feen naxanye mεxi i ya fe yi Kapεrunan yi, ne fan liga i gbee taani.’ ”

24 Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, nabiin mi binyen sɔtε a kon taani mumε!”

25 A yi a fala, a naxa, “Ε tuli mati, ɲɔndin na a ra, kε ɲaxalan wuyaxi yi Isirayila muxune yε Nabi Eli waxatini. Na waxatini tulen mi fa ɲεε saxan e nun a tagi, fitina kamεn yi so na yamanan birin yi.

26 Koni hali na Ala mi Nabi Eli rasiga e tan nde keden yo ma, fɔ kε ɲaxalan keden peen naxan yi Sarepata taani, Sidɔn yamanani.

27 Dogonfontɔ wuyaxi yi Isirayila muxune yε Nabi Elise waxatini, koni hali na keden pe, a mi kεndεya fɔ Naman, Siriya kaana.”‡

28 Muxun naxanye yi salide banxini, ne na mε waxatin naxan yi, e bɔɲεn yi te.

29 E keli, e siga a ratuntunɲε taan fari ma han geyaan tintinna ra taan yi geyaan naxan fari, alogo e xa a radin lanbanni.

30 Koni a dangu yamaan tagi, a siga.

Yinnan muxun naxan fɔxɔ ra
Maraka 1.21-28

‡ 4:27: A mato Mangane Firinden sora 5.1-14 kui.

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Galile Kapεrunan taani, a yamaan xaran dεnaxan yi Matabu Lεxoni.

³² E birin yi kabε a xaran ti kiin ma amasεtε a yi falan tima Ala sεnbεn nin.

³³ Xεmεna nde yi salide banxini yinnan yi naxan fεxε ra, yinna jaxina. A yi a xuini te, a gbelegbele, a naxa

³⁴ “Ee! Yesu Nasarεti kaana, i waxi nanse xεn ma nxu yii? I faxi nxu halagiden nin ba? N na a kolon nde i ra. Alaa muxu sarijnanxin nan i tan na.”

³⁵ Yesu yi yinnan yamari a sεbεεn na, a naxa, “I dundu, xεtε xεmεni ito fεxε ra.” Yinnan yi xεmεn nabira e birin yεtagi, a xεtε a fεxε ra, a mi sese jaxi liga a ra.

³⁶ Muxune birin yi kabε, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Xaran sifan mundun ito ra? Xεmεni ito bata falan ti yinna jaxine xa nεεn nun sεnbεni, e xεtε muxune fεxε ra!”

³⁷ Yesu a fe xibarun yi xuya ayi na yamanan birin yi.

Yesu yi muxu wuyaxi rakεndεya

Matiyu 8.14-17, Maraka 1.29-34

³⁸ Yesu yi keli salide banxini, a siga Simεn konni. A yi a li Simεn bitan gilεn fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa.

³⁹ A sa a ti a saden dεxεn ma, a yi falan ti fati mawolonna xili ma, jaxanla yi kεndεya na waxatin yεtεni, a yi keli a fεlε wale e xa.

⁴⁰ Sogen godo waxatin naxan yi, furemane yi muxun naxanye birin yii, furen sifa wuyaxi, ne yi fa ne ra Yesu fεma. A yi a yiin sa e birin xun ma, a yi e rakεndεya.

⁴¹ Ninanne fan yi muxun naxanye fɔxɔ ra, e yi ne ragbelegbele e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na!” E xɛtɛ muxu wuyaxi fɔxɔ ra.

Koni, a yi jinanne yamari a e nama falan ti, amasɔtɔ e yi a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

*Yesu yi kawandin ba
Maraka 1.35-39*

⁴² Subaxani, Yesu yi keli taani, a siga a danna yirena nde yi. Yamaan yi a fen fɔlɔ. E a to waxatin naxan yi, e kata e xa a makankan alogo a nama siga

⁴³ koni a yi a fala e xa, a naxa, “A fɛrɛ mi na fɔ n xa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin nali taan bonne fan yi nɛn amasɔtɔ Ala n xɛxi na nan ma.”

⁴⁴ Nanara, a yi kawandin bama Yudaya yamanani salide banxine yi.

5

*Yesu yi a xarandii singene xili
Matiyu 4.18-22, Maraka 1.16-20*

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi tixi Genesarɛti Daraan dɛ, yamaan yi a yigbɛtɛnma Alaa falan mɛdeni,

² a yi kunki firin to igen dɛ yɛxɛ suxune bata yi keli naxanye kui e lu e yalane raxɛ.

³ Yesu yi so Simɔn ma kunkin kui, a yi a mafan, a xa a tutin igen xun ma ndedi. Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a yamaan xaran.

⁴ A yelin falan tiyɛ waxatin naxan yi, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “Kunkin nasiga tilin yireni ɛ nun i lanfane xa yalane ragodo igeni, ɛ yɛxɛn suxu.”

⁵ Simɔn yi a yabi, a naxa, “Nxu kanna, nxu bata wali kɔɛɛn na kati! Nxu mi sese suxu. Koni xa i bata a fala na kiini, n yalane ragodoma nɛn igeni.”

⁶ E to yalane ragodo igeni, e yɛxɛ wuyaxi suxu han yalane yi lu yibɔɛ.

⁷ E lanfaan naxanye yi kunkin boden kui, e ne xili e malideni. E fa, e yi kunkin firinne birin nafe yɛxɛn na han e godo fɔlɔ igen bun ma.

⁸ Feen naxan liga, Simɔn Piyɛri* na to waxatin naxan yi, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a naxa, “Marigina, i masiga n na amasɔtɔ hake kanna nan n tan na!”

⁹ Gaxun yi a suxu a tan nun a lanfane birin na yɛxɛ suxine fe ra

¹⁰ hali Yaki nun Yoni Sebede a dii xɛmɛne. Yesu yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I nama gaxu, fɔlɔ to ma, i fa muxune nan sɔtɔma Ala xa alo i yi yɛxɛn suxuma kii naxan yi.”

¹¹ E kunkine rate xareyaan na, e seene birin lu na, e bira Yesu fɔxɔ ra.

*Yesu yi dogonfontɔn nakɛndɛya
Matiyu 8.1-4, Maraka 1.40-45*

¹² Yesu yi taana nde yi, xɛmɛna nde yi fa dogonfonna yi naxan fatin birin ma. A Yesu to waxatin naxan yi, a yi bira, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a mafan, a naxa, “N kanna, xa i tin, i nɔɛ n nakɛndɛyɛ nɛn!”

¹³ Yesu yi a yiin sa a ma, a naxa, “N bata tin, i xa kɛndɛya!” Dogonfonna yi a beɓin sasa!

¹⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fɛma, a xa i mato. Na

* **5:8:** Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita.

xanbi ra, i saraxan ba i rasariɗan feen na alo Musa a yamari kii naxan yi. Na findima seren na e xa.”†

15 Koni Yesu xinla yi xuya ayi na yiren birin yi. Yama gbeen yi fa a falan namɛdeni e nun e rakɛndɛya feen na.

16 Koni a yi keli, a siga a danna, a yi Ala maxandi, alo a darixi a ra kii naxan yi.

Yesu yi lɛbutɛnna rakɛndɛya

Matiyu 9.1-8, Maraka 2.1-12

17 Lɔxɔna nde Yesu yi xaranna tima, Farisi muxuna‡ ndee nun sariya karamɔxɔne yi dɔxi na yi, naxanye yi kelixi Galile nun Yudaya taan birin yi e nun Yerusalɛn taani. Marigin sɛnben yi Yesu yi a furetɔne rakɛndɛya.

18 Muxuna ndee yi fa lɛbutɛnna ra a sa seni e yii. E kata, a e xa a raso banxini, alogo e xa sa a sa Yesu bun ma.

19 Koni yamaan yi gbo, e mi kira sɔtɔ e yi a raso. Na nan a liga e te banxin fari e yinla raba mɛnni, e yi e nun a sa seen nagodo yamaan tagi Yesu yɛtagi.

† **5:14: dogonfontɔna:** Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxe a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sariɗan, hanma xa a mi sariɗan. Muxu gbete mi yi a yiin dinɗe dogonfontɔn na, bayo na yi na kanna sariɗanna kalama nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sariɗan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14. ‡ **5:17: Farisi muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyen bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani.

20 Yesu e denkelɛyaan to waxatin naxan yi, a yi a fala xεμεn xa, a naxa, “N xɔyina, i yulubine bata mafelu.”

21 Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi e miri, e naxa, “Nde xεμεni ito ra naxan Ala rayelefuma? Muxu yo mi nɔε yulubine mafeluyε fɔ Ala keden peena!”

22 Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera?”

23 Nanse fala raxɔɔ, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’

24 N na yitama ε ra nεn nayi fa fala sεnbena n tan Muxuna Dii Xεμεn yii dunuɲa yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lεbutenna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”

25 Xεμεn yi keli e birin yεtagi, a yi a sa seen tongo, a siga a konni mafuren, a yi Ala tantun.

26 E birin yi kabε kati! E yi Ala tantun amasɔtɔ e bata yi gaxu Ala yεε ra, e naxa, “En bata kabanako feen to to!”

Yesu yi Lewi xili

Matiyu 9.9-13, Maraka 2.13-17

27 Na xanbi ra, Yesu yi mini, a siga, a sa mudu maxinla nde to, a xili Lewi, a yi dɔxi mudu maxili-deni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.”

28 Lewi yi keli, a yi a seene birin lu na, a bira Yesu fɔxɔ ra.

29 Na xanbi ra, Lewi yi ɲaxaɲaxani tɔn a banxini Yesu xa. Mudu maxili wuyaxi nun muxu gbεtεye fan wuyaxi yi dɔxɔ e fεma.

30 Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti Yesu a xarandiine fe yi, e yi e

maxɔdin, e naxa, “Nanfera ε donseen donma ε yi ε min mudu maxinle nun hakε kanne fεma?”

³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kendε na mako mi seribaan ma fɔ furetɔne.

³² Amasɔtɔ n mi faxi tinxin muxune xilideni fɔ hakε kanne, alogo e xa e xun xanbi so e hakεne yi.”

Sun suxu feen maxɔdinna

Matiyu 9.14-17, Maraka 2.18-22

³³ Muxuna ndee yi a fala Yesu xa, e naxa, “Yoni a xarandiine sunna suxuma ye yo ye, e yi Ala maxandi. Farisi muxune xarandiine fan na ligama. Koni i ya xarandiine donseen donma, e yi e min.”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nεma naxalandi tiine fεma waxatin naxan yi, e sunε ba?§ Na mi ligε mumε!

³⁵ Koni waxatina nde fama naxalandi kanna bama nεn e ye, e sunna suxuma nεn na waxatini.”

³⁶ Yesu yi sandani ito fan sa e xa, a naxa, “Muxu yo mi nεε dugi nεnεn tongε, a yi a yibɔ, a dugi fonna bεtεrεn a ra.* Xa a na liga, a dugi nεnεn kalama nεn. Dugi dungu nεnεn fan mi lanje a fonna ma.

³⁷ Muxun mi manpa nεnεn se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nεnεn se sase fonna kalama nεn, manpaan yi bɔxɔn, se sase fonna yi kala.

³⁸ Koni manpa nεnεn sama se sase nεnεn nan kui!

§ 5:34: *Naxalandi kanna:* Yesu nan luxi alo naxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nεn, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. * 5:36: *dugi nεnεna:* Yesu a sariya nεnεn mi se Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi se sariya nεnεn ma.

³⁹ Awa, muxun na manpa fonna min waxatin naxan yi, a nenen mi fa rafan a ma sonon, a falama nen nayi, a naxa, 'A fonna fan.' ”

6

Matabu Loxona fe

Matiyu 12.1-8, Maraka 2.23-28

¹ Yesu yi danguma xena nde ma loxona nde yi, Matabu Loxoni, a xarandiine yi sansi tonsonne ratorondon folo, e yi a tereken e yiin kui, e a kesen don.

² Farisi muxuna ndee naxa, “E ito ligama nan-fera? A mi daxa Matabu Loxoni.”*

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi na xaranxi ba, kamen Dawuda suxu waxatin naxan yi, e nun a foxarabirane naxan liga?†

⁴ A so nen Alaa banxini, a yi Alaa buru ralixin don, a yi nde so a muxune fan yii. Anu, a mi daxa muxun xa a don fo saraxaraline.”

⁵ Yesu mon yi a fala, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xemen nan Matabu Loxon kannara.”

Xeme yi madonxina fe

Matiyu 12.9-14, Maraka 3.1-6

⁶ Yesu yi siga salide banxini Matabu Loxo gbete yi, a sa e xaran. Xemena nde yi na naxan yiifari ma yiin yi madonxi.

⁷ Sariya karamoxona ndee nun Farisi muxuna ndee yi waxi a xon ma e xa Yesu tojenge. Nanara,

* **6:2:** Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke **Matabu Loxoni**. Na feen sebexi Xoroyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu soxolaxine mi yi maliye na loxoni. † **6:3:** A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui.

e yi e yεn ti a ra alogo e xa a kolon xa a muxun nakendeyε Matabu Loxoni.

⁸ Koni Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a yi a fala xεmε yii madonxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yεtagi be.” Xεmεn yi keli, a ti e yεtagi.

⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ε maxodin, Matabu Loxoni, nanse daxa a xa liga, a yaxina xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?”

¹⁰ A yi e birin mato, a yi a fala xεmεn xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a liga na kiini, a yiin yi kendeya.

¹¹ Koni e xolo kati, e naxan ligama Yesu ra e na fala e bode tagi.

*Yesu yi xεra fu nun firinne yεba
Matiyu 10.1-4, Maraka 3.13-19*

¹² Yesu yi siga geyaan fari, a sa Ala maxandi na waxatini, a xi Ala maxandε.

¹³ Kuye ba waxatin naxan yi, a yi a xarandiine xili, a fu nun firin yεba e tagi, a yi ne xili sa xεrane.

¹⁴ E xinle ni itoe ra, Simon, a naxan xili sa Piyeri, e nun a ngaxakedenna Andire, e nun Yaki nun Yoni nun Filipi nun Barotolome nun

¹⁵ Matiyu nun Tomasi e nun Alifaa dii xεmεn Yaki, e nun Simon e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”‡

¹⁶ e nun Yaki a dii xεmεn Yudasi e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a yi a so yiini.

‡ **6:15: Yahudiya siya xanuna:** Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e non bun ma.

Yesu yi yamaan mali
Matiyu 4.23-25

¹⁷ Yesu yi godo keli geyaan fari e nun a xεrane, a ti lanbanni, e nun a xarandii wuyaxi. Yama gbeen yi na nun sa keli Yudaya yamanan yiren birin yi, e nun keli Yerusalen taani, e nun taan naxanye tixi fαxα igen dεxαn ma, naxanye xili Tire e nun Sidαn. Mεn kanne yi fa a xuiin namεdeni e nun e rakεndεyadeni e furen sifan birin ma.

¹⁸ Yinna ηaxine bata yi naxanye tαrα ne fan yi fa e rakεndεyadeni.

¹⁹ Muxun birin yi kataxi, alogo e xa e yiin dinηε a ra, amasαtα sεnβεn yi minima ayi naxan yi e rakεndεyama.

Sεwa kεndεna
Matiyu 5.1-12

²⁰ Yesu yi a xarandiine mato, a naxa,
 “Sεwana ε tan yiigelitαne xa,
 amasαtα ε gbeen nan Alaa Mangayaan na!

²¹ Sεwana ε xa,
 kamεn naxanye ma iki
 amasαtα ε lugoma nεn ken!
 Sεwana ε xa,
 naxanye wugama iki,
 amasαtα ε gelema nεn!”

²² “Yamaan na ε rapaxu waxatin naxan yi, e yi ε kedi, e yi ε konbi fa fala muxu ηaxin nan ε tan na Muxuna Dii Xεmena fe ra, sεwana ε xa na yi.

²³ Na na liga waxatin naxan yi, ε xa sεwa, ε yi ε bodon sεwana fe ra amasαtα barayi gbeen nama-raxi ε xa ariyanna yi. Bayo e benbane nabine tαrα na kii nin.”

²⁴ “Koni nafulu kanne,

gbalona ε yεε ra
 amasɔtɔ ε bata yelin ε gbee ɲaxunna sɔtε ε siini.

25 Ε tan naxanye lugoxi iki,

gbalona ε yεε ra,
 amasɔtɔ kamεna ε suxuma nεn.
 Ε tan naxanye gelema iki,
 gbalona ε yεε ra,
 amasɔtɔ ε mɔnεma nεn, ε wuga.”

26 “Muxun birin na ε xili fajin fala waxatin naxan yi, gbalona ε yεε ra amasɔtɔ ε benbane a fala na kii nin wule nabine ma.”

Iyaxune xanu
Matiyu 5.38-48

27 “Koni, naxanye n xuiin mεma, n na falama ε xa nεn. Ε ε yaxune xanu, naxanye bata ε rajaxu, ε xa fe fajin liga ne xa.

28 Ε xa duba ε danga muxune xa. Naxanye ε tɔrɔma, ε xa Ala maxandi ne xa.

29 Naxan na i dεεn fɔxɔ kedenna garin a ma, bode fɔxɔ fan ti a xa. Xa muxuna nde i ya doma gbeen tongo, i xa tin a xa doma bun biran fan tongo.

30 Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde i yii seen tongo, i nama a maxɔdin na ra sɔnɔn.

31 I waxi muxune xa feen naxan naba i xa, na ɲɔxɔnna liga bonne xa.”

32 “Muxun naxanye bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan muxun xanuma naxan bata e xanu!

33 Muxun naxanye bata fe fajin liga ε xa, xa ε fe fajin liga ne nan tun xa, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan na ligama.

34 Xa ε muxune nan tun dolima naxanye a fima, ε barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan e bode dolima na kiini.

35 Koni, ε tan xa ε yaxune xanu, ε fe fajin liga e xa. E muxune doli, ε nama ε miri se sɔtɔ feen ma ne yi. E barayi gbee sɔtɔma nen na yi. E ligama nen alo ε Fafe, Kore Xɔnna Ala. Amasɔtɔ a fe fajin ligama finsiriwanle nun muxu jaxine xa.

36 E kininkinin alo ε Fafe Ala kininkininxi kii naxan yi.”

E nama ε lanfane kewanle makiti

Matiyu 7.1-5

37 “E nama ε yete findi ε lanfane kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama ε fan makiti. E nama bonne yalagi alogo Ala nama ε fan yalagi. E muxune mafelu alogo Ala xa ε fan mafelu.

38 E muxune ki alogo Ala xa ε fan ki. E yi liga seen nafexin sɔtɔ na yi, a rafexina ken, a madeten, ε yi a sa ε dugi deni. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na yatema ε xa nen.”

39 Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Danxutɔɔn mi danxutɔɔn yii rasuxe, xa a na liga e firinna birin birama nen yinla kui.

40 Xarandiin mi gboe a karamɔxɔ xa. Xarandii yo xarandii, a na yelin xaranna ra waxatin naxan yi, a ligama nen alo a karamɔxɔna.”

41 “Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yeen xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeen xɔn, i mi na toma?

42 I a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Yandi, tin n xa jamadin ba i yeen xɔn ma.’ Koni i mi na gbindonna toma i yete yeen xɔn ma ba? I tan

nafigina, gbindonna ba i yeε yeεn xɔn ma singen, na xanbi ra i nɔε na ɲamadin toε nɛn, i yi a ba i adamadi boden yeεn xɔn ma.”

Wudin nun a bogina fe

Matiyu 7.16-20, 12.33-35

⁴³ “Wudin faɲin mi bogi ɲaxin tima, wudi ɲaxin mi bogi faɲin tima.

⁴⁴ Wudin birin kolonma a bogin nan xɔn ma, i mi xɔdε bogin bolonɲε wudi maɲalixin kɔε ra, i mi manpa bogin bolonɲε tansinna kɔε ra.

⁴⁵ Muxu faɲin fe faɲin nan naminima a muxu faɲiyani. Muxu ɲaxin yi fe ɲaxin namini a muxu ɲaxiyani. Amasɔtɔ feen naxan muxun bɔɲɛni, a na nan falama.”

Banxi ti firinne fe

Matiyu 7.24-27

⁴⁶ “Ɛ n xilima nanfera fa fala, ‘Marigina, Marigina,’ koni n naxan falama ε xa, ε mi na ligama?

⁴⁷ Naxan birin fama n fɛma, e yi n ma falane ramε, e yi e suxu, n na muxune maligan yitama ε ra nɛn.

⁴⁸ A ligaxi nɛn alo naxan a banxin ti, a yi yinla ge kati! Han a fanyen li a bun ma, a banxin ti fanyen fari. § Tulen yi fa, foyen yi fa, koni a mi a ramaxa amasɔtɔ a tixi ki faɲi.

⁴⁹ Koni muxun naxan bata n ma falane mε, a mi e suxu, a ligaxi nɛn alo muxun naxan a banxin tiin bɔxɔn fari ma, a mi bɔxɔn ge alogo a xa a bεtɛn sa. Tulen fa waxatin naxan yi, a yi bira, a kala kiin yi ɲaxu ayi kati!”

§ 6:48: Mɛn kaane yi e banxine tima fanyen nan fari alogo e xa baraka.

7

*Sofa kuntigina walikεen nakendεya fena**Matiyu 8.5-13*

¹ Yesu yelin na falane birin tiyε yamaan xa wax-atin naxan yi, a siga Kapεrunan yi.

² Romi kaa sofa kεmεn kuntigina nde yi na, a walikεen naxan yi rafan a ma han, na yi furaxi, a yi fa luxi ndedi a xa faxa.

³ Na kuntigin Yesu a fe mε waxatin naxan yi, a Yahudiya fonna ndee rasiga Yesu ma, e yi a mafan a a xa fa a walikεen nakendεya.

⁴ E fa Yesu mafan, e naxa, “A lan i xa xεmεni ito mali

⁵ amasωtω a bata en kon kaane xanu, a tan nan mōn nχō salide banxin tixi.”

⁶ Yesu yi siga e fōxō ra. E bata yi maso banxin na, kuntigin yi a xōyina ndee rasiga a faladeni a xa, e naxa, “N kanna, i nama i yetε tōrō. Na binyen mi lan n ma, i so n ma banxini,

⁷ na nan a ligaxi, n yi n miri n yetε ma fa fala a mi lan n xa fa i fεma. Falan ti tun, n ma walikεen kendεyama nen!

⁸ N tan fan kuntigina ndee sεnben bun ma, koni sofane fan n bun ma. N na a falama na nde xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbεtε xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”

⁹ Yesu na mε waxatin naxan yi, a kabε, a yi a yεε rafindi e ma, a yi a fala yamaan xa a fōxō ra, a naxa, “N xa a fala ε xa, n munma dεnkeleyaan sifani ito to singen hali Isirayila muxune yε!”

¹⁰ Xεrane yi xεtε kuntigin konni, e yi a li a walikεen bata kendεya.

Yesu yi kaɲa gilɛna dii xɛmɛn nakeli sayani

11 Na xɔtɔn bode, Yesu yi siga taana nde yi naxan xili Nayin. A xarandiine nun yama gbeen yi siga a fɔxɔ ra.

12 A taan so dɛɛn li waxatin naxan yi, a sa binbi tiine li. Kaɲa gilɛna dii xɛmɛ keden peen bata faxa. Muxu wuyaxi yi na ɲaxanla fɛma keli na taani.

13 Marigin na ɲaxanla to waxatin naxan yi, a kininkinin a ma kati, a yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I nama wuga.”

14 A sa a yiin din binbin na, naxanye yi a xalima, ne yi ti. Yesu naxa, “Banxulanna, n na a falama i xa, keli, i ti!”

15 Faxa muxun yi keli, a falan ti folɔ. Yesu yi a raxɛtɛ a nga ma mɔn.

16 Yamaan birin yi gaxu kati, e yi Ala tantun, e naxa, “Nabi gbeen bata mini kɛnɛnni nxu tagi! Ala bata fa, a yi a yamaan kisi!”

17 Muxune yi Yesu a fe xibarun mɛ Yudaya nun a dɛxɔn yamanan birin yi.

*Yoni Marafu Tiina xɛrane fe
Matiyu 11.2-19*

18 Yoni a xarandiine yi feni ito birin fala a xa. Yoni yi muxu firin xili a fɛma,

19 a yi e rasiga Marigin fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fe falama, fa fala a muxuna nde fama, i tan nan na ra ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbɛtɛ nan legeden?”

20 E fa Yesu fɛma waxatin naxan yi, e naxa, “Yoni Marafu Tiin nan nxu xɛxi i ma, a nxu xa i maxɔdin, fa fala a yi muxun naxan fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbɛtɛ nan legeden?”

21 Na waxatin yɛtɛni, Yesu yi muxu wuyaxi rakɛndɛya furen sifan birin ma e nun ɲinan ɲaxin yi naxanye fɔxɔ ra. A danxutɔ wuyaxi yɛɛn naba ayi.

22 Yesu yi Yoni a xɛrane yabi, a naxa, “Ɛ xɛtɛ, ɛ naxan toxi, ɛ yi a mɛ, ɛ sa na fala Yoni xa fa fala danxutɔne seen toma, lɛbutɛnne sigan tima, dogonfontɔne kɛndɛyaan sɔtɔma, tuli xɔrine falan mɛma, faxa muxune kelima sayani, Alaa falan Xibaru Faɲin nalima yiigelitɔne ma.

23 Naxan mi biran tantanni n ma fe yi, sɛwan na kanna xa!”

24 Yoni a xɛrane siga waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala fɔlɔ yamaan xa, a naxa, “Ɛ siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sɛxɛ ramaxan ba?

25 Xa na mi a ra, ɛ siga nanse matodeyi? Xɛmɛn naxan marabɛri baxi dugi faɲin na ba? Koni, naxanye marabɛri baxi na kiini, ne manga banxine nin!

26 Nayi, ɛ siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ɛ xa, ɛ bata nde to naxan gbo nabiin xa.

27 Amasɔtɔ Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘Ala naxa: N nan n ma xɛraan nasigama nɛn i yɛɛ ra, a yi kirani tɔn i xa.’* ”

28 Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “N xa a fala ɛ xa, muxun naxan birin bata bari a fɔlɔni, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Alaa Mangayani, na gbo Yoni xa.”

29 Yamaan nun mudu maxinle yi Yesu xuiin mɛ, e yi Alaa tinxinyaan falan suxu, bayo Yoni bata yi ne rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma.

* **7:27:** Malaki 3.1 Xɔrɔyaan 23.20 fan mato.

³⁰ Koni Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne bata yi e mε Alaa fe ragidixine ra. E mi tin Yoni xa e rafu igeni.

³¹ “Awa, to muxune, n na e misalima nanse ra iki? E nun nanse maliga?”

³² E luxi nεn alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni. Bonne a falama bonne xa, e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ε xa, koni ε mi ε bodon. Nxu yi binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!’

³³ Yoni Marafu Tiin yi fa, a sunna suxu, a mi manpaan min, koni ε naxa, ‘Ninanna a fɔxɔ ra!’

³⁴ N tan Muxuna Dii Xεmεn yi fa, n donseen don, n yi n min, koni ε naxa ‘Xεmεni ito mato! Fudi-maan nun dɔlɔ minna nan a ra! Mudu maxinle nun hake kanne xɔyin nan a ra!’

³⁵ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne jɔndin yitama e kεwanle xɔn ma nεn.”

Yesu yi siga Farisi muxun konni

³⁶ Farisi muxuna nde yi Yesu xili a konni, alogo a xa fa a dεge a fεma. Nanara, Yesu yi siga a banxini, a sa a dεge a xɔn ma.

³⁷ Naxanla nde yi na taani, yalunden nan yi a ra. A yi a mε, a Yesu a dεgema na Farisi muxun konni. Nanara, a fa alabasita gεmεn muranna ra latikɔnɔnna yi naxan kui.

³⁸ A ti Yesu san xanbi ra, a wugama, a Yesu sanna makun a yεεgen na. Na xanbi ra, a yi a sanna masugusugu a xun sεxεn na, a yi a sanna sunbu, a latikɔnɔnna sugusugu a ma a binya feen na.

³⁹ Farisi muxun naxan Yesu xili, na ito to wax-atin naxan yi, a yi a miri a yetε ma, a naxa, “Xa nabiin nan yati yi xεmεni ito ra nun, a yi a

kolonma nɛn nun, nde ɲaxanli ito ra naxan a yiin dinxi a ra. A yi a kolonma nɛn nun a ɲaxanli ito yulubin gbo!”

⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Simɔn, n waxi a xɔn ma, n xa fena nde fala i xa.”

A yi a yabi, a naxa, “Karamɔxɔ, awa, a fala n xa.”

⁴¹ Yesu naxa, “Xɛmɛ firin yi na nun naxanye gbetin doli gbeti kanna ma, kedenna yi kɛmɛ suulun tongo a yii, bonna yi tonge suulun tongo a yii.

⁴² E firinna sese mi a donla fi. Nama, a yi diɲa e firinna birin ma donle ma. Na muxu firinna, mundun a xanuma dangu a lanfaan na?”

⁴³ Simɔn yi a yabi, a naxa, “N mirixi a ma, doli gbeen naxan ma.”

Yesu naxa, “I bata a yabi ki faɲi.”

⁴⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yɛɛ rafindi ɲaxanla ma, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I bata ɲaxanli ito to? N bata fa i ya banxini, i mi igen so n yii n yi n sanna maxa. Koni a tan bata n sanna maxa a yɛɛgen na, a yi a masugusugu a xun sɛxɛn na.

⁴⁵ N fa waxatin naxan yi, i mi n nalan, koni xabu n fa a tan mi xadan n sanna sunbuɛ.

⁴⁶ I mi turen so n yii n yi a sugusugu n xunna ra, koni a tan bata n sanna birin masugusugu latikɔnɔnna ra.

⁴⁷ N na a falama i xa nɛn nayi, fa fala ɲaxanli ito yulubi wuyaxine birin bata mafelu bayo a bata xanuntenya gbeen yita n na. Koni naxan bata mafelu ndedi, na a xanuntenyaan mayitama nɛn ndedi.”

⁴⁸ Na xanbi ra, Yesu yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I bata mafelu i yulubine ra.”

49 Muxun naxanye yi dɔxi na, ne yi a fala fɔlɔ e bode xa, e naxa, “Nde ito ra naxan yulubin mafeluma?”

50 Koni Yesu yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I ya dɛnkɛɣaan bata i rakisi, siga bɔɲɛ xunbenli.”

8

ɲaxanla naxanye Yesu fɔxɔ ra

1 Na xanbi ra, Yesu yi siga taane nun banxidɛne yi, a sa Alaa Mangayaan Xibaru Faɲin kawandin ba e xa. Xarandii fu nun firinne yi siga a fɔxɔ ra,

2 e nun ɲaxanla ndee naxanye rakɛndɛya ɲinan ɲaxine nun furene ma, ne nan xiliye itoe ra: Mariyama naxan xili Magadala kaana ɲinan solofere raxɛɛ naxan fɔxɔ ra e nun

3 Yoyana Herode a tande kuntigin Kusa a ɲaxanla, e nun Susana e nun ɲaxalan gbɛɛ wuyaxi. Ne nan yi Yesu nun a xarandiine malima e yɛɛ yii seene ra.

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Maraka 4.1-9

4 Yama gbeen yi e malan a fɛma, taa wuyaxi muxune yi fa. A yi sandani ito sa e xa, a naxa,

5 “Xɛɛ biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, yamaan yi dangu ne fari, xɔline yi e don.

6 Ndee yi bira fanyen ma, bɛndɛ gbee mi yi dɛnaxan yi. E to soli, e xara mafurɛn amasɔtɔ igen mi yi e bun ma.

7 Sansina ndee yi bira sɛxɛ ɲali kanne tagi e nun sɛxɛne yi gbo e bode xɔn ma, sɛxɛn yi e don.

⁸ Sansina ndee yi bira bɔxɔ faɲini, e soli, e bogi, e keden kedenna birin yi keɛme sɔto.” A yelinxi na fale, a yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xɔn, a feen me, na xa a tuli mati.”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Maraka 4.10-12

⁹ Yesu a xarandiine yi a maxɔdin sandani ito bunna ma.

¹⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feene kolonna bata so ε yii, koni a falama bonne xa sandane nin alogo e xa e yeɛn ti, koni e nama a yigbe, e yi e tuli mati, koni e nama a famu.”*

Yesu yi sandan bunna yɛba

Matiyu 13.18-23, Maraka 4.13-20

¹¹ Yesu naxa, “Sandani ito bunna nan ito ra. Sansina, Alaa falan nan na ra.

¹² Sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me koni Yinna Manga Setana yi fa, a yi a ba e bɔɲeni, alogo e nama denkeleya, e kisi.

¹³ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, e yi a suxu seɯani, koni salen mi e bun ma. E denkeleya waxatidi tun, koni e na tɔrɔ waxatin naxan yi, e bama nen denkeleyani.

¹⁴ Sansiin naxanye bira seɛɛ ɲali kanne tagi, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, koni dunuɲa xaminna nun nafulu feen nun yete rafan feene yi e kala, e mi bogin nayi e mɔ hali!

* **8:10:** Esayi 6.9

15 Sansiin naxanye bira bɔxɔ fajini, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan mɛ, a lu e bɔɲɛni sɔbɛɛn na, e yi a suxu, e tunnafan han a bogi, a mɔ.”

Lɛnpun dɔxɔ fena seen bun ma

Maraka 4.21-25

16 “Muxu yo mi lɛnpun nadɛgɛ, a deben so a xun na, hanma a yi a raso saden bun ma, fɔ a xa a dɔxɔ se nan fari, alogo yamaan na so banxini waxatin naxan yi, e kɛnɛnna to.

17 Feen naxanye birin luxunxi, ne makɛnɛnma nɛn. Wundo feen birin kolonma nɛn, a yi mini kɛnɛnni.”

18 “Ɛ a liga ɛ yeren ma ɛ fe mɛ kiini, amasɔtɔ seen muxun naxan yii nde soma nɛn na yii, koni se mi muxun naxan yii hali a mirixi naxan di ma a yii, na bɛ a yii.”

Yesu nga nun a xunyɛne fe

Matiyu 12.46-50, Maraka 3.31-35

19 Yesu nga nun a xunyɛne yi fa a fɛma, koni e mi nɔ a masɔtɛ, amasɔtɔ yamaan yi gbo.

20 E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I nga nun i xunyɛne tixi tandeni, e waxi i to feni.”

21 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Naxanye Alaa falan namɛma, e yi a suxu, n nga nun n xunyɛne ne nan na.”

Yesu yi foye gbeen nati

Matiyu 8.23-27, Maraka 4.35-41

22 Lɔxɔna nde Yesu nun a xarandiine yi so kunkin kui, a yi a fala e xa, a naxa, “En dangu daran bode fɔxɔn na.” Nayi, e siga.

23 E yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi xi kunkin kui. Foye gbeen yi keli daraan xun ma. Kunkin yi rafe fəɓɓ igen na, na yi magaxu han!

24 Xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a raxulun, e naxa, “Nxu kanna, nxu kanna, nxu faxamaan ni i ra!”

Yesu yi keli, a falan ti foyen nun igen mərɔnne xili ma,† e yi e raxara.

25 A yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Ɛ mi dɛnkɛɛyaxi ba?” Koni e kabɛ, e gaxu. E yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxun sifan mundun ito ra? A bata igen nun foyen yamari, e yi a falan suxu ken!”

*Yesu yi muxun nakɛndɛya yinnane naxan fɔxɔ ra
Matiyu 8.28-34, Maraka 5.1-20*

26 E dangu Gadara yamanani naxan Galile yamanan yɛtagi.

27 Yesu ti bɔxɔni waxatin naxan yi, muxuna nde yi fa a ralan keli na taani yinna ɲaxin yi a fɔxɔ ra. A bata yi bu a mi domaan nagodo a ma, a mi yi tinɲɛ dɔxɛ a konni fɔ a dɔxɔ bilingan yireni.

28 A to Yesu to, yinnan yi a rasɔnxɔ kati, a yi a sa Yesu bun ma, yinnan yi falan ti a xɔn a xui yitexin na, a naxa, “Yesu, Kore Xɔnna Alaa Dii Xɛmɛna, i waxi nanse xɔn ma n tan xa? Yandi, i nama n ɲaxankata!”

29 Amasɔɔ Yesu bata yi yinna ɲaxin yamari a xa xɛtɛ xɛmɛn fɔxɔ ra, a bata yi naxan suxu xabu waxati xunkuye. E yi a yiine nun a sanne xidima yɔɓɔnxɔnna nan na. Koni a yi a xidi seene bolonma nɛn, yinnan yi a rayaya ayi burunna ra.

† **8:24: Igen mərɔnne:** alo foyen na so igeni.

³⁰ Yesu yi yinnan maxɔdin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nɛn ‘Ganla.’ ” Amasɔtɔ yinna wuyaxi bata bira a fɔxɔ ra.

³¹ Yinnane yi Yesu mafan a nama e rasiga yili jaxin na.

³² Xɔsɛ kuru gbeen yi na dɛxɔn ma nun, e yi e dɛgema geyaan na, yinnane yi Yesu mafan, a xa tin a yi e rasiga xɔsɛne fɔxɔ ra. A tin e xa.

³³ Nanara, yinnane yi xɛtɛ xɛmɛn fɔxɔ ra, e siga xɔsɛne fɔxɔ ra. Xɔsɛ kurun yi godo a giyɛ geyaan na, e sa faxa darani.

³⁴ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanma, ne to na feen to, e yi siga e giyɛ, e sa na feen xibarun nali taan nun banxidɛne yi.

³⁵ Muxune yi siga na feen matodeni, e yi fa Yesu fɛma, e xɛmɛn li dɔxi a fɛma yinnane xɛtɛ naxan fɔxɔ ra, domaan nagodoxi a ma, a bata xaxinla sɔtɔ. E birin yi gaxu.

³⁶ Yinnane xɛtɛ xɛmɛn fɔxɔ ra kii naxan yi, muxun naxanye na to, e na fala bonne xa.

³⁷ Gadara kaane birin yi a fala Yesu xa, a xa siga amasɔtɔ e birin bata yi gaxu kati! Nanara, Yesu yi so kunkin kui, a siga.

³⁸ Yinnane xɛtɛ xɛmɛn naxan fɔxɔ ra, na yi Yesu mafan, a naxa, “Tin n xa siga i fɔxɔ ra.” Koni Yesu yi a raxɛtɛ, a naxa,

³⁹ “Siga i konni, Ala bata naxan liga i xa, i sa na yɛba.” Yesu naxan ligaxi a xa, a sa na rali taan birin ma.

*Yesu yi muxu firin nakɛndɛya
Matiyu 9.18-26, Maraka 5.21-43*

⁴⁰ Yesu χετε daraan bode fɔxɔn na waxatin naxan yi, yamaan yi a ralan amasɔtɔ e birin yi a legedenma.

⁴¹ Χεμενα nde yi fa naxan yi xili Yirusu, salide banxin kuntigin nan yi a ra. A yi bira Yesu sanna bun ma, a yi a mafan, a xa siga a konni

⁴² amasɔtɔ a dii tεμε keden peen yi faxa feni. A sɔtɔn bata yi ηεε fu nun firin ti. Yesu sigama Yirusu fɔxɔ ra waxatin naxan yi, yamaan yi a yigbeten han!

⁴³ Naxanla nde yi na yi, ηaxalan furen yi a ma xabu ηεε fu nun firin. A bata yi a yii seen birin so seribane yii, koni muxu yo mi nɔ a rakendeye.

⁴⁴ A fa yamaan tagi Yesu xanbi ra, a yi a yiin din Yesu a doma lenben na, a kendeya mafuren!

⁴⁵ Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde a yiin dinxi n na?” Muxun birin yi a tandi, koni Piyeri yi a fala, a naxa, “N kannna, yamaan tixi i rabilinni, e bata i yigbeten.”

⁴⁶ Koni Yesu naxa, “Muxuna nde bata a yiin din n na yati, n bata a kolon amasɔtɔ senbena nde bata mini n yi.”

⁴⁷ Naxanla yi a to fa fala a bata mini kenenni. Nayi, a fa, a xuruxurunma, a yi a sa Yesu bun ma yamaan birin yetagi. A a yiin dinxi Yesu ra feen naxan ma, a na fala a xa, e nun a kendeyaxi kii naxan yi mafuren!

⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tεμεna, i ya denkeleyaan bata i rakendeya. Siga bɔηε xunbenli.”

⁴⁹ Yesu na falama waxatin naxan yi, xeraan yi fa sa keli salide banxin kuntigina banxini, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I ya dii tεμεn bata faxa, i nama

Karamɔxɔ tɔrɔ sɔnɔn.”

⁵⁰ Yesu yi na mε, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I nama gaxu, i dɛnkɛɛya tun, a kɛndɛyama nɛn.”

⁵¹ Yesu na li waxatin naxan yi, a mi tin muxu yo xa so a fɔxɔ ra fɔ Piyɛri nun Yoni nun Yaki, e nun diidina nga nun a fafe.

⁵² Muxune birin yi wugama, e gbelegbelema diidina fe ra. Yesu naxa, “Ɛ nama wuga, diidin mi faxaxi, a xiin nɛn tun!”

⁵³ E birin yi gele a ma amasɔtɔ e yi a kolon yati, fa fala diidin bata faxes!

⁵⁴ Koni Yesu yi a suxu a yiin ma, a yi a xili, a naxa, “Diidina, keli!”

⁵⁵ A niin yi xɛtɛ ayi, a keli mafurɛn! Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ donseen so a yii.”

⁵⁶ A sɔtɔ muxune yi kabɛ, koni Yesu yi e maxadi, a naxa, “Feen naxan ligaxi, ε nama na fala muxu yo xa.”

9

Xɛra fu nun firinne xɛ fena

Matiyu 10.5-15, Maraka 6.7-13

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinna xili, a sɛnbɛn so e yii alogo e xa jinanne kedi, e furetɔne rakɛndɛya.

² A yi e rasiga, a e xa sa Alaa Mangayaan kawandin ba, e furetɔne rakɛndɛya.

³ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ nama siga sese ra ε yii sigatini. Ɛ nama siga dungari ra ε yii, ε nama siga bɔnduli ra ε yii, hanma donsena hanma gbetina. Ɛ nama siga doma firin na ε ma.

⁴ Ɛ na yigiya dɛnaxan yi, ε xa lu mɛnni han ε keli waxatini na taani.

⁵ Xa muxe mi ε yisuxu taan naxan yi, ε keli na taani, ε yi ε sanne rakunkun ε na gbangbanna ba ε sanne ra,* na yi findi sereyaan na e xa.”

⁶ Xarandiine yi siga banxidene birin na, e sa Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba, e yamaan nakendeya yiren birin yi.

Manga Herode kuisan fena

Matiyu 14.1-12, Maraka 6.14-29

⁷ Herode, Galile mangan yi feni itoe birin me, a kuisan kati! Amasotɔ ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin bata keli sayani!”

⁸ Bonne naxa, a Nabi Eli bata mini kenenni. Koni bonne naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani.

⁹ Manga Herode naxa, “N bata yi Yoni xunna sege a de nun. Koni muxun mundun ito ra, n naxan ma fe mema?” Awa, a yi kata Yesu to feen na.

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Yoni 6.1-14

¹⁰ Xerane to xete, e naxan birin liga, e na yeba Yesu xa. A siga e ra a foxo ra a danna taana nde yi naxan xili Betasada.

¹¹ Yamaan na me waxatin naxan yi, e siga a foxo ra. A yi e yisuxu, a yi Alaa Mangayana fe fala e xa. Naxanye yi waxi kendeyaan xon ma, a yi ne rakendeya.

¹² Sogen godo foloxina, xarandii fu nun firinne yi fa a fema, e naxa, “Yamaan bejin alogo e xa no sigε banxidene ra e nun xεene ma naxanye en

* **9:5:** E *sanne rakunkun* feen findixi taxamasenna ra naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

nabilinni, e yi donseen nun e yigiyaan sɔtɔ mɛnne yi, bayo en burunna nan na be.”

¹³ Koni Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tan yɛtɛɛn xa donseen so e yii.”

E yi a yabi, e naxa, “Naxan nxu yii, buru xun suulun e nun yɛxɛ firin. I waxi a xɔn ma nxu xa donseen sara yamani ito birin xa di?”

¹⁴ Xɛmɛne gbansanna, muxu wuli suulun jɔxɔn nan yi e ra.

Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Ɛ yamaan nadɔxɔ tonge suulun suulun yɛɛn ma.”

¹⁵ Xarandiine yi na liga, e yi e birin nadɔxɔ.

¹⁶ Yesu yi buru xun suulunne nun yɛxɛ firinne tongo, a yi a yɛɛn nate kore, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na.

¹⁷ E birin yi e dɛge, e lugo ken! Xarandiine yi deben fu nun firin nafe a dungi dɔnxɛne ra.

Piyɛri a falana Yesu a fe yi

Matiyu 16.13-19, Maraka 8.27-29

¹⁸ Lɔxɔna nde Yesu yi Ala maxandima a kedenna a xun xɔn ma, a xarandiine yi fa a fɛma, a yi e maxɔdin, a naxa, “Yamaan naxa, a nde n tan na?”

¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Ndee naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee fan naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani.”

²⁰ Yesu mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ tan go, ɛ naxa a nde n tan na?”

Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na!”

Yesu yi a sayana fe fala
Matiyu 16.20-28, Maraka 8.30-9.1

²¹ Awa, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama na fala muxu yo xa.

²² A mən yi falan ti, a naxa, “A fεε mi na fə n tan Muxuna Dii Xεμεη xa tərə wuyaxi sətə. Yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne e mema n na nεn, e yi n faxa, a soge saxandeni n keli sayani.”

²³ A yi a fala e birin xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fəxə ra, fə a xa a mε a yεε ra, a yi a faxa wudin† tongo ləxə yo ləxə, a bira n fəxə ra.

²⁴ Amasətə naxan na wa a niin nakisi feni, a bənəma ayi nεn. Koni naxan bənəma a niini n tan ma fe ra, na kisima nεn.

²⁵ Hali muxun dunuɲa birin sətə, koni xa a bənə a niini habadan, na nanse fanma a ma?

²⁶ Xa muxun yagi a tiyε n tan nun n ma fe falana fe ra, Muxuna Dii Xεμεη fan yagima nεn na kanna fe ra a na fa a binyeni waxatin naxan yi e nun a Fafe Alaa binyena e nun maleka sariɲanxine.

²⁷ N xa ɲəndin fala ε xa, ndee be, ne mi faxε fə e Alaa Mangayaan to.”

Yesu a nərənə fe
Matiyu 17.1-8, Maraka 9.2-8

²⁸ Yesu yelin feni itoe falε waxatin naxan yi, ləxə xun keden ɲəxən danguxina, a Piyeri nun Yoni nun Yaki tongo, e siga a fəxə ra geyaan fari Ala maxandideni.

† **9:23:** Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nεεn, fa fala fə Yesu a xarandiine xa e wεkile sayaan na Yesu fəxə ra.

29 A yi Ala maxandima waxatin naxan yi, a yεtagin keɲaan yi masara, a domaan yi fixa ayi alo kuyen na a ɲinna masaxɔn!

30 Na waxatini, muxu firin yi mini keɲenni, Nabi Musa nun Nabi Eli, e falan ti a xa.

31 E yi nɔrɔxi. E yi Yesu faxa feen fala a xa naxan yi kamalima Yerusalɛn taani.

32 Piyeri nun a lanfane yi xima, koni e xulun, e Yesu a nɔrɔn to e nun xεmε firin yi tixi a dεxɔn ma.

33 Na muxune kelima Yesu fεma waxatin naxan yi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu kanna, a lanxi bayo nxu be yi. Nxu xa gage saxan ti be yi, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” A mi yi a kolon a naxan falama.

34 A falan tima waxatin naxan yi, kundaan yi godo e xun ma, xarandiine yi gaxu.

35 Fala xuiin yi keli kundani, a naxa, “N ma Dii Xεmɛn nan ito ra, n bata naxan sugandi, ε tuli mati a xuiin na!”

36 Fala xuiin dan waxatin naxan yi, Yesu keden peen yi lu na yi. Xarandiine yi e dundu feni ito birin ma, e feen naxanye toxi, e mi ne fala muxu yo xa na waxatini.

*Yinnan yi diidin naxan fɔxɔ ra
Matiyu 17.14-18, Maraka 9.14-27*

37 Na xɔtɔn bode e godo keli geyaan fari, yama gbeen yi Yesu ralan.

38 Xεmɛn yi a xuini te yamaan tagi, a naxa, “Karamɔxɔ, n ni i mafanma, i xa n ma dii xεmε keden peen mato.

39 Yinnan na keli a ra, a gbelegbelema nen mafuren, a xuruxurun, a yi a rabira, a de xunfanna yi lu mine, a mi a bejinma xulen fo a na a tawo kati!

40 N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa a kedi a fawo ra, koni e mi nawi a kede.”

41 Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! E tan denkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu e fema han waxatin mundun yi? N diɓama e xa han waxatin mudun yi?” A yi a fala xemɛn xa, a naxa, “Fa i ya diin na be.”

42 Diidin fama waxatin naxan yi, yinnan yi a raxuruxurun, a yi a rabira bawoni. Yesu yi falan ti yinna jaxin xili ma, a diidin nakendeya, a yi a so a fafe yii man.

43 Muxune birin yi kabɛ Ala senben ma.

Yesu man yi a fawa feen fala

Matiyu 17.22-23, Maraka 9.30-32

Yesu feen naxan birin liga, yamaan yi lu kabɛ ne ma, a yi a fala a xarandiine xa na waxatini, a naxa,

44 “N naxan falama e xa, e nama jinan na xon ma! N tan Muxuna Dii Xemɛn soma nen yamaan yii, n lu e senben bun ma.”

45 Koni e mi ito bunna kolon. A bata luxun e ma alogo e nama a bayen kolon. E man yi gaxu a maxadinje na feen na.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Maraka 9.33-37

46 Falan yi keli xarandiine tagi fa fala nde gbo dangu e birin na.

47 E yi mirixi naxan ma, Yesu na kolon. Nanara, a yi diidina nde tongo, a yi a ti a dawon ma.

48 A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan na diidini ito yisuxu n xinli, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xexi. Amasoto naxan xurun e birin tagi, na nan gbo e birin xa.”

*Naxan mi kelixi e xili ma
Maraka 9.38-40*

49 Yoni yi falan ti, a naxa, “Nxu kannu, nxu bata xemena nde to pinanne kedε i xinli, nxu yi a raxolo, a xa a lu amasoto a mi en tan foxo ra.”

50 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama a raxolo amasoto naxan mi kelixi e xili ma, na e xa nen.”

Muxune yi tondi Yesu yisuxe

51 Yesu siga waxatin masoxina ariyanna yi, a yi a ragidi a xa siga Yerusalen taani.

52 A xerane rasiga a yee ra Samariya taana nde yi, alogo e xa sa feene yiton a yee ra.

53 Koni muxun naxanye na yi, ne mi a yisuxu amasoto e a kolon, a a sigama Yerusalen taan nin.

54 A xarandiine, Yaki nun Yoni na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, i waxi a xon ma ba, nxu xa teen yamari keli kore xonna ma, a yi itoe halagi?”

55 Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi e maxadi.

56 E yi siga taa gbete yi.

*Birana Yesu foxo ra
Matiyu 8.19-22*

57 E yi kira yi waxatin naxan yi, xemena nde yi a fala Yesu xa, a naxa, “I siga dede, n sigε i foxo ra.”

58 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xoline yi e teen sa, koni hali n na n

xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xεμεν yii.”

⁵⁹ A yi a fala xεμενα nde xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.”

Koni na xεμεν yi a fala, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

⁶⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “A lu faxa muxune xa e faxa muxune maluxun.‡ I tan xa sa Alaa Mangayana fe Xibarun nali.”

⁶¹ Gβετε fan yi a fala, a naxa, “N kanna, n birama nen i fɔxɔ ra, koni tin n xa sa n ɲungu n kon kaane ma singen.”

⁶² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxu yo ɲinge kenna suxu, a lu a xanbi ratoε, na mi daxa a wali Alaa Mangayani.”

10

Xarandii tonge solofere e nun firinne xεrayana

¹ Na xanbi ra, Marigin yi muxu tonge solofere e nun firin gβετεye yeɓa. A yi e rasiga firin firin yeεn ma a yeε ra taan birin yi e nun yiren birin a tan yeτεεn yi lan a xa siga denaxanye yi.

² A yi a fala e xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. E xεε kanna mafan, a xa walikena ndee rasiga e sa maala xaba.*

³ E siga, n bata ε xe alo yeξεεne kankone tagi.

‡ **9:60:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fɔxɔ ra naxanye mi nii rakisin sɔtɔxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. * **10:2:** Sandani ito kui, xεε **kanna** findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sɔtɔ Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi.

⁴ Ε nama siga gbeti ra, ε nama benbelidi xali, ε nama sankidi xali. Ε nama bu muxune xontɔndeni kira yi.

⁵ Ε na so banxin naxan kui, ε xa a fala singen, ε naxa, ‘Ala xa bɔɲε xunbenla lu banxini ito kui.’

⁶ Xa bɔɲε xunbeli muxuna nde na, na duban xa lu a xɔn ma. Xa na mi a ra, na duban mɔn xa xεε ε tan ma.

⁷ Ε xa yigiya banxi kedenna nan kui. E na naxan so ε yii, ε xa na don, ε yi ε min, amasɔtɔ walikεεn lan nɛn a yi a saranna sɔtɔ. Ε nama lu sigamatini keli banxini ito yi, siga ito yi.

⁸ Ε na so taan naxan yi, xa e ε yisuxu, e na naxan so ε yii, ε na don.

⁹ Ε xa furetɔne yiyalan na taani, ε yi a fala na muxune xa, ε naxa, ‘Alaa Mangayaan bata maso ε ra.’

¹⁰ Koni ε na siga taan naxan yi, xa e mi ε yisuxu na yi, ε siga yamaan malandeni, ε yi a fala e xa, ε naxa,

¹¹ ‘Hali ε taan gbangbanna naxan nxu sanna ra, nxu bata na rakunkun ε xili ma, koni ε xa a kolon Alaa Mangayaan bata maso!’

¹² N xa a fala ε xa, Kiti Sa Lɔxɔni Ala xɔlɔma nɛn na taan ma dangu Sodoma taan na!”†

Taa denkelɔyatarene fe

Matiyu 1.20-24

¹³ “Gbalon Korasin kaane yεε ra! Gbalon Be-tasada kaane fan yεε ra, bayo kabanako feen nax-anye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidɔn taani nun, na kaane yi tinxinma ayi nɛn nun, to

† **10:12: Sodoma** findixi taana nde ra Ala naxan halagi. A mato Dunuɲa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

mi na ra, e yi kasa benbeli dugin nagodo e ma, e yi xuben so e yete ma, e yi a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi!

¹⁴ Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidon taan ma Kiti Sa Laxoni dangu e tan na.

¹⁵ E tan Kapernan kaane, e tema nen kore xonna ma ba? En-en, e godon laxira nin!”

¹⁶ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Naxan na a tuli mati e xuiin na, na kanna bata a tuli mati n fan xuiin na. Naxan na a me e ra, na kanna bata a me n fan na. Naxan na a me n tan na, na kanna bata a me n xe muxun fan na.”

Na muxu tonge solofere e nun firinna xete fena

¹⁷ Na muxu tonge solofere e nun firinna yi xete sewa gbeeni. E yi a fala, e naxa, “Marigina, hali jinanne nxu xuiin name nen i xinli!”

¹⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata Setana to birɛ keli kore xonna ma alo galanna.

¹⁹ A mato, n bata senben fi e ma, e xa sigan ti sapine nun tanle fari e nun yaxun Setana senben fari, na sese mi e maxole.

²⁰ Koni e nama sewa tun, fa fala jinanne bata e fala xuiin suxu, koni e sewa amasoto e xinla bata sebe ariyanna yi.”

Yesu yi sewa

Matiyu 11.25-27, 13.16-17

²¹ Na waxatini, Yesu yi lugo sewan na Alaa Nii Sarihanxin xon ma, a naxa, “N Fafe, kore xonna nun dunuɓa Marigina! N barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. N Fafe, a rafanxi i ma na kii nin.”

22 “N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Dii Xेमेन kolon fɔ a fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xेमेना e nun a Dii Xेमेन waxi a xɔn ma a xa a yita naxanye ra.”

23 Na xanbi ra, Yesu yi a yεε rafindi a xarandiine ma, a yi a fala e xa wundoni, a naxa, “Sεwan na kanne xa naxanye yεεn feen toma ε naxan toma.

24 Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, nabi wuyaxi nun manga wuyaxi yi waxi a to feni ε naxan toma, koni e mi a to, e mi a mε ε naxan mεma.”

Samariya kaana fe sandana

25 Awa, na waxatini Sariya karamɔxɔna nde yi fa Yesu bunbadeni, a yi a maxɔdin, a naxa, “Karamɔxɔ, n nanfe ligε n habadan nii rakisin sɔtɔ?”

26 Yesu yi a yabi, a naxa, “Sariya Kitabun nanfe falaxi? I a xaranma di?”

27 Xेमेन yi a yabi, a naxa, “ ‘I xa i Marigina Ala xanu i bɔɔn birin na, e nun i niin birin na e nun i sɛnbɛn birin na e nun i xaxinla birin na’ e nun ‘i yi i adamadi boden xanu alo i yεtɛna.’‡ ”

28 Yesu yi a yabi, a naxa, “I ya falan tinxin. I xa na liga, i niin kisima nɛn.”

29 Koni Sariya karamɔxɔn yi waxi a xɔn ma nɛn, a xa yoon sɔtɔ a yεtε xa. Nanara, a Yesu maxɔdin, a naxa, “N adamadi bodena nde ra?”

30 Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “Xेमेना nde yi keli Yerusalɛn taani siga Yeriko yi, muxu mafune yi a suxu, e yi a bɔnbɔ, a lu ndedi e xa a faxa.

‡ **10:27:** Sariyane 6.5 nun Saraxaraline 19.18

³¹ A mi bu saraxaralina nde yi fa na kiraan xɔn ma. A na xɛmɛn to waxatin naxan yi, a dangu a ra bode fɔxɔn na.

³² Lewi bɔnsɔnna muxuna nde fan yi fa, a xɛmɛn to, a dangu a dɛxɔn ma.

³³ Koni Samariya kaana nde dangumatɔɔn na a ra, na kiraan xɔn ma, na yi a li na, a to a to, a kininkinin a ma kati!§

³⁴ A siga a fɛma, a turen nun manpaan sa a maxɔɔdene dɛ, a yi e maxidi. Na xanbi ra, a xɛmɛn sa a soon fari, a siga a ra xɔɲɛ yigiya banxini a dandandeni.

³⁵ Na xɔtɔn bode, a gbeti gbanan firin tongo, a yi a so xɔɲɛ yigiya banxin kanna yii. A yi a fala a xa, a naxa, ‘A dandan, n na xɛtɛ waxatin naxan yi, i naxan yo baxi a fe ra, n na a raxɛtɛ i ma.’ ”

³⁶ Yesu yelinxina sandan sɛ, a yi a maxɔdin, a naxa, “I tan yɛɛ ra yi, na muxu saxanne yɛ, muxu mafune xɛmɛn naxan bɔnbɔxi, nde na adamadi bode kɛndɛn na?”

³⁷ Sariya karamɔxɔn yi a yabi, a naxa, “Naxan kininkininxi a ma.”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa na ɲɔxɔnna liga.”

Marata nun Mariyama fe

³⁸ Yesu nun a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, e taana nde li, ɲaxanla nde yi na yi, a xili Marata, na yi a yigiya a banxini.

§ 10:33: Na waxatini Yahudiyane yi **Samariya kaane** yatɛxi kafirine nan na. E fe fɔɔɔden seɓɛxi Mangane Firinden 17.24 kui.

³⁹ A xunyε naxalanmaan xili Mariyama, na yi dɔxɔ Marigin dεxɔn ma, a yi a tuli mati a xaranna ra.

⁴⁰ Marata yi xaminxi wali wuyaxi kε feen na. Nanara, a fa a fala Marigin xa, a naxa, “Marigina n xunyεn bata wanla birin lu n yii, i ya fe mi na yi ba? A fala a xa, a xa fa n mali!”

⁴¹ Marigin yi a yabi, a naxa, “Ee! Marata, i xaminxi, i kɔntɔfilixi fe wuyaxi ra.

⁴² Koni adamadiin makoon se keden peen nan ma. Mariyama bata wa fe fajin xɔn. Na mi fa bε a yii!”

11

Xaranna Ala maxandin ma Matiyu 6.9-13, 7.7-11

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi Ala maxandima yirena nde yi. A yelin waxatin naxan yi, a xarandii keden yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu xaran Ala maxandin ma alo Yoni a xarandiine xaran kii naxan yi.”

² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandima ikiini, ε naxa,

‘Nxu Fafe,
i xinla xa sarijan,

i ya Mangayaan xa fa.

³ I xa nxɔ lɔxɔ yo lɔxɔ balon fi nxu ma.

⁴ I xa nxu mafelu nxu yulubine ra,
alo nxu fan bata nxu hake tongone mafelu kii
naxan yi.

I nama tin nxu xa bira tantanni.’ ”

⁵ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa ε tan nde keden siga a xoyin fema kœ tagini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N xoyina, n doli buru xun saxan yi

⁶ amasotō n lanfaan naxan sa sigatini, na bata fa iki sasa, koni sese mi n yii n naxan soε a yii!’

⁷ Koni xa bonna a yabi banxini, a naxa, ‘I nama n tōrō! Dεεn balanxi, nxu nun n ma diine bata nxu sa, n mi fa nœ keke, n sena nde so i yii.’

⁸ Awa, n xa a fala ε xa, hali xa a mi keli e xoyiyana fe ra, a burun so a yii, koni a keke, a makoon seen naxan birin ma, a na so a yii amasotō a mi yagixi a xandε.

⁹ Awa, n xa a fala ε xa, ε seen maxōdin, ε a sotōma nen, ε seen fen, ε a toma nen, ε dεεn kōnkōn, a rabima ε xa nen.

¹⁰ Amasotō naxan yo na seen maxōdin, na a sotōma nen. Naxan na seen fen, na a toma nen. Naxan na dεεn kōnkōn, a rabima a xa nen.

¹¹ Muxuna nde ε ye ba, naxan ma diin yeχen maxandima a ra, a yi sajin so a yii?

¹² Hanma a na a xandi tōxe xeleni, a yi tanla so a yii?

¹³ Hali ε to findixi muxu jaxine ra, ε a kolon fa fala a lan nen, ε xa se fajin so ε diine yii. E faxi fa, ε Fafe naxan ariyanna yi, na a Nii Sarijanxin fima a maxandi muxune ma kii naxan yi!”

Bobon nakendεya fena

Matiyu 12.22-30, Maraka 3.20-27

¹⁴ Lōxōna nde Yesu yi jinanna raxete bobon fōxō ra. Ninanna xete xemēn fōxō ra waxatin naxan yi, a falan ti fōb, yamaan yi kabε.

¹⁵ Koni e ndee naxa, “A jinanne kedima Yinna Mangan Belesεbu barakan nin.”

16 Bonne yi waxi a xɔn ma e xa a keɽnaan feɽfeɽe. Nanara, e yi a maxɔdin a a xa kabanako fena nde liga, naxan kelixi Ala ma.

17 Koni Yesu yi e miriyaan kolon, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamanan naxan yitaxunxi yengeni, na yamanan kalama nen mafuren!* Yengen tanden naxan kui, na fan kalama nen.

18 Awa, xa Setanaa mangayana a yete yenge, a sabatima nayi di? E bata a fala, a n bata jinanne kedi Belesebu barakani.

19 Xa n jinanne kedima Belesebu barakan nin, e foxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, e foxɔrabirane a yitama nen nayi fa fala yo mi e xa!

20 Xa n jinanne kedima Ala senben barakan nin, na a yitama nen nayi fa fala Alaa Mangayaan bata e li.”

21 “Senbemaan na a yiton yenge so xinla ma, a yi a banxin kantan, a seene birin natangama nen.†

22 Koni xa senbe kanna nde baga a ma, a yi a no, a sigama a yenge so seene birin na nen nayi, a yigi saxi naxanye fari, seen naxanye a yii, a yi ne yitaxun.”

23 “Naxan mi n tan foxo ra, na bata keli n xili ma. Nxu nun naxanye mi malanma, ne sigama ayi nen.”

* **11:17: yamanan:** Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **11:21:** Sandani ito kui, Setana findixi **senbemaan** na. Xa Yesu bata muxune ba Setana jinan jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana no.

Yinna naxin xete fena
Matiyu 12.43-45

²⁴ Yesu naxa, “Yinna naxin na xete muxun fɔxɔ ra, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, a a mirima nen nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mɔn xa xete na.’

²⁵ Nanara, a na xete na, xa a li na makɔxi, a yitɔnxi,‡

²⁶ nayi a sigama nen, a sa fa yinna naxi solofere gbeteɣe ra naxanye naxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna fe rananna naxuma ayi nen dangu a folɔn na.”

Sewa kendena fe

²⁷ Yesu ito fala waxatin naxan yi, naxanla nde yi falan ti a xa yamaan ye, a naxa, “Naxanla naxan i sɔtɔxi, a yi i maxuru, muxu sewaxin nan na ra!”

²⁸ Koni Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan dangu na ra, muxu sewaxin nan ne ra naxanye Alaa falan mema, e yi a suxu ken!”

Taxamasenna fe
Matiyu 12.38-42

²⁹ Yamaan malan Yesu fema waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Iki muxune findixi muxu naxine nan na, ε to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi kabanako fe yo toε ba Nabi Yunusaa taxamasenna ra.

³⁰ Nabi Yunusa§ findi taxamasenna ra kii naxan yi Niniwa kaane xa, n tan Muxuna Dii Xemen findima taxamasenna ra na kii nin iki muxune xa.

‡ **11:25:** Na yire **makɔxin** findixi muxun bɔɣɛn nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma. § **11:30:** A mato Yunusa sora 1 han 4 kui.

31 Naxalan Mangan naxan keli sogeteden yi-ifanna ma, na tima nen Kiti Sa Lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na, a fa a tuli mati Sulemani a fekolonna falan na. Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo dangu Sulemani ra, na be yi.

32 Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Lɔxɔni, e yi ε yalagi amasɔɔ ne Yunusa a kawandin mε waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Koni n xa a fala ε xa, nde be naxan gbo Yunusa xa!”

Fati benden kenenna fe

Matiyu 5.15, 6.22-23

33 Yesu naxa, “Muxu yo mi lenpun nadεgema, a yi a luxun hanma a yi a raso deben bun ma, koni a dɔxɔma seen nan fari alogo yamaan na so banxini, e xa kenenna to.

34 I yεen luxi nen alo lenpuna i fati benden xa. Xa i yεen kendε, i fatin birin luma nen kenenni, koni xa i yεen kala, i fatin luma nen dimini.

35 A liga i yeren ma nayi, kenenna naxan i yi, na nama findi dimin na.

36 Xa i fatin kenenni, dimi yo mi a yi, a birin dεgema nen alo lenpun dεgema kii naxan yi.”

Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

37 Yesu yelin falan tiyε waxatin naxan yi, Farisi muxuna nde yi a xili, a a xa sa a dεge a konni. Nanara, a so, a dɔxɔ a dεgedeni.

38 Farisi muxuna a to waxatin naxan yi, a Yesu mi a yiin naxaxi lan e dinan kiin ma benun a xa a dεge, a kabε.

39 Nanara, Marigin yi a fala a xa, a naxa, “E tan Farisi muxune, ε igelengenna nun donse sa seen fanna maxama, koni ε kuiin nafexi muxu seen nun fe ɲaxin na.

40 E tan daxune! Xa Ala nan seen fanna daxi, a tan xa mi a kuiin fan daxi ba?

41 Koni naxan ε donse don goronna kui, ε xa na so yiiigelitɔne yii, seen birin sariɲanma nɛn na yi.”

42 “E tan Farisi muxune, gbalona ε yεε ra! Amasɔtɔ ε nakɔ yi seene yaganna bama, alo sorontonna nun sabi gbɛtɛye, koni ε bata ε mɛ tinxinyaan nun Alaa xanuntenyana fe ra. A lan nɛn ε xa ne nan liga, e nun yagan baana.”

43 “Gbalona ε xa, ε tan Farisi muxune, amasɔtɔ dɔxɔde faɲin nafan ε ma salide banxine yi, binye xɔntɔnne rafan ε ma lɔxɔ tideni.

44 Gbalona ε xa! Amasɔtɔ ε ligaxi nɛn alo gaburu fonna. Yamaan sigan tima a fari, e mi a kolon.”

45 Sariya karamɔxɔ keden yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i naxan falama ito ra, i nxu fan nafɛyama nɛn nayi!”

46 Yesu yi a yabi, a naxa, “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne! Amasɔtɔ ε goronna sama yamaan xun ma naxan binya kati, koni ε tan yetɛɛn mi ε yii dinɲɛ a ra hali, ε yi e mali a tongɛ.

47 Gbalona ε xa! E bata gaburu faɲine rafala nabine xa, ε benbane nabiin naxanye faxa yati!

48 E benbane naxan liga, ε yetɛɛn bata tin, ε bata a mayita amasɔtɔ e nabine faxa nɛn, ε tan bata gaburune yitɔn mɔn.

49 Nanara, en bata Ala xaxinla to, a naxa, ‘N nabine nun xɛrane rasigama e ma nɛn, e ndee faxama nɛn, e yi ndee bɛsɛnxɔnya.’

⁵⁰ Nanara, iki muxune saranma na nabine birin faxa feen nan na xabu dunuɗa da waxatini,

⁵¹ fɔlɔ Habila saya feen ma han sa dɔxɔ Sakari saya feen ma, e naxan faxa saraxa ganden nun yire sariɗanxin tagi. N xa a fala ε xa, na feene xεtεma nɛn iki muxune ma.”

⁵² “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne, amasɔtɔ ε bata dɛɛn ɗinna mara naxan xaxilimaya banxin dɛɛn nabima, ε tan yεtɛɛn mi soε. Naxanye waxi so feni, ε bata ne raxεtε!”

⁵³ Yesu keli na yi waxatin naxan yi, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi a yigbetɛn fɔlɔ, e yi a yε mɔ ayi kati! E yi a maxɔdin fe wuyaxi ma amasɔtɔ

⁵⁴ e yi waxi a xɔn ma, e xa a suxu feni tɔn a falana fe ra.

12

Maxadina nafigina fe yi

Matiyu 10.26-27

¹ Muxu wuli wuyaxi e malan waxatin naxan yi han e lu tiyε e bode ma, Yesu yi falan ti a xarandiine singe xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma Farisi muxune buru rate sena* fe yi, naxan findixi e nafiyaan na.

² Feen naxan luxunxi na minima nɛn kɛnɛnni, wundo feen birin kolonma nɛn.

³ Nanara, ε bata naxan fala dimini, na mεma nɛn kɛnɛnni. E bata naxan birin kɔyεkɔyɛn muxune xa konkoni, ne ralima nɛn taa tagini kɛnɛnni.”

* **12:1: *burun nate sena:*** Leɓenna na a ra naxan burun nag-boma ayi.

*Ala yεεragaxuna fe
Matiyu 10.28-31*

⁴ “N xoyine, n xa a fala ε xa, ε nama gaxu ne yεε ra naxanye fati benden faxama koni e mi nεε fefe ligε dangu na ra.

⁵ Ε gaxuma naxan yεε ra, n na yitama ε ra nen: ε xa gaxu Ala yεε ra, senbena a yii, a na i faxa waxatin naxan yi, na xanbi ra a yi i rasiga yahannama yi. N xa jondin fala ε xa, ε xa gaxu na nan yεε ra!”

⁶ “Xolidi suulun mi sarε gbanan firin na ba? Koni hali na keden, Ala mi jinanηε a xon ma.

⁷ Hali ε xun sexen keden kedenne, Ala e xasabin birin kolon. Nanara, ε nama gaxu, ε dangu xolidi wuyaxin na!”

*I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi
Matiyu 10.32-33, 12.32, 10.19-20*

⁸ “N xa a fala ε xa, naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xεμεn fan na joxonna ligama nen a xa Alaa malekane yetagi.

⁹ Koni naxan yo na a me n na yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xεμεn fan n mema a ra nen Alaa malekane yetagi.”

¹⁰ “Naxan na n tan Muxuna Dii Xεμεn nayelevu, na mafeluma nen. Koni naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na mi mafeluyε mumε!”

¹¹ “E na siga ε ra salide banxin yetagi waxatin naxan yi, e yi ε yigbeten, hanma mangane yetagi hanma kuntigine yetagi, ε nama xamin ε xon ba feen na hanma ε naxan falama.

¹² Amasoto ε naxan falama Alaa Nii Sarijanxina ε xaranma nen na ra na waxatin yeteni.”

Nafulu kan daxuna fe sandana

13 Muxuna nde yi a fala a xa yamaan tagi, a naxa, “Karaməxə, a fala ngaxakedenna xa, nxu fafe nafunla naxan lu nxu yii, a xa a yitaxun, a yi n gbeen so n yii.”

14 Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan! Nde n findixi kiti bolonna ra hanma se taxun na muxu firinna tagi?”

15 Na xanbi ra, a yi a fala e birin xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma milana fe yi amasətə muxun findi nafulu kannna ra ki ki, a mi nəε luyε a sii ra a nafunla fe ra.”

16 Awa, Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Bəxəna nde yi nafulu kannna nde yii nun naxan sise yi sabatima kati!

17 A yi a miri a yεε ma, a naxa, ‘Yire mi n yii, n na n ma sisee bogine ramare denaxan yi. N nanfe ligama nayi?’

18 A yi a miri a yεε ma, a naxa, ‘N naxan ligama na ni ito ra. N na n ma se ramara banxine kalama nən, n yi nde gbεεye ti naxanye gbo dangu a fonne ra. N yi n ma maala nun n yii seene ramara na yi.

19 Na xanbi ra, n na a fale nən n yεε ma, n naxa, n makoon seen naxan birin ma nεε wuyaxi bun ma, n bata ne sətə. N xa n dεge ki fajni, n yi n min, n yi n yεε rasεwa.’

20 Koni Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan daxuna, to kəεεn na ε nun i niin fatama nən, na xanbi ra i bata seen naxanye birin namara i yεε xa, ne findima nde gbee ra?’ ”

21 Yesu naxa, “A na kii nin ε birin xa naxanye nafunla malanma e yεε xa, koni nafulu kan mi e ra Ala yεε ra yi.”

Iyigi sa Ala yi
Matiyu 6.25-34

²² Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nanara, n na a falama ε xa, ε nama kɔntɔfli ε dunuɲa yi gidina fe ra, ε naxan donma hanma ε ε maxidima naxan yi.

²³ Amasɔtɔ niin dangu donseen na, fati bɛnden dangu dugin na pon!

²⁴ Ε xɔline mato, e mi sese sima, e mi sese xabama, donse ramarade mi e yii, koni Ala e baloma. Ε tan dangu xɔline ra pon!

²⁵ Ε tan nde nɔε waxatidi sε a yεε siin fari xaminna fe ra ba?

²⁶ Xa ε mi nɔε fe xuridine ligε, nanfera ε xaminma a dɔnxene fe ra nayi?

²⁷ Ε wudi fuge fajine gbo kii mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yεε xa, koni n xa a fala ε xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔrɔn birin yi, a mi maraberi ba alo e tan nde.

²⁸ Ala nan sεxene maraberi bama naxanye be yi to, tila a ganma nɛn, a ɲan fefe! A mi ε maraberi bε dangu ne ra ba? Ε dɛnkɛɣyaan xurun.

²⁹ Nanara, ε nama kɔntɔfli sena fe ra ε naxan donma e nun ε naxan minma.

³⁰ Amasɔtɔ dunuɲa dɛnkɛɣyatarene seni itoe birin fenma waxatin birin. Koni ε Fafe Ala ε makoon kolon.

³¹ Koni ε Alaa Mangayaan fen, na xanbi ra, a seni itoe fan soma ε yii nɛn.”

Ariyanna nafunla fe
Matiyu 6.19-21

³² Yesu naxa, “Yεxεε kurudina, ε nama gaxu amasɔtɔ a bata ε Fafe Ala kεnεn, a Mangayaan so ε yii.

³³ Ε ε yii seene birin sara, ε gbetin so yiigelitɔne yii. Ε gbetin namara seene sɔtɔ ε yεtε xa naxanye mi kalε. Ε yi ε nafunle ramara ariyanna yi a mi ρanma denaxan yi, muρadene nun melimεnle mi a kalε denaxan yi.

³⁴ Bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan mεnna nin.”

Walikεen naxanye yitɔnxi

³⁵ Yesu naxa, “Ε ε yitɔn alogo ε xa wali, ε yi ε lenpune radεge.

³⁶ Ε xa liga alo walikεen naxanye e kuntigin legedenma keli ρaxalandi tiin malanni. A na fa waxatin naxan yi a dεen kɔnkɔn, e a rabima a xa nen mafuren!

³⁷ Muxu sεwaxin nan ne ra naxanye kuntigina e lima e ye, e yitɔnxi! N xa ρɔndin fala ε xa, a a tagi xidima nen, a yi e radɔxɔ, a donseen so e yii.

³⁸ Muxu sεwaxin nan ne ra xa a e yitɔnxin li, hali a fa kɔε tagini hanma dangu na ra.

³⁹ Ε xaxili lu ito xɔn ma. Xa banxi kanna muρaden fa waxatin kolon, a mi tinρε muρaden yi so a banxini.

⁴⁰ Ε fan xa ε yitɔn amasɔtɔ ε xaxili mi waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xεmεn fama na waxatin nin.”

Walikε tinxinxina fe

Matiyu 24.45-51

⁴¹ Piyeri yi Yesu maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sandani ito sama nxu tan nan xa ba hanma muxun birin xa?”

⁴² Marigin yi a yabi, a naxa, “Walikεεn mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikεεn bonne xun na, a donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra.

⁴³ Na walikεεn sɛwama nɛn xa a kuntigina a li na wanla kɛ!

⁴⁴ N xa a fala ε xa yati, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nɛn.

⁴⁵ Koni xa a walikεna a miri a yɛtɛ ma fa fala, ‘N ma kuntigin bata buyɛ ayi, a mi xɛtɛn xulɛn,’ xa a walikεεn bonne bɔnbɔ fɔlɔ, xɛmɛn nun ɲaxanle, a a dɛge, a yi a min han a yi a radangu ayi,

⁴⁶ a kuntigin na fa waxatin naxan yi, walikεεn na xaxili mi a xɔn ma waxatin naxan yi, a kuntigina a ɲaxankatama nɛn nayi, a yi a saranna fi alo dɛnkɛlɛyatarene kii naxan yi.”

⁴⁷ “Walikεεn naxan a kuntigin sagoon kolon, koni a mi tin na ligɛ, na bɔnbɔma nɛn bosaan yɛ wuyaxi ra kati!

⁴⁸ Koni walikεεn naxan mi a kuntigin sagoon kolon, xa na fena nde liga, a bosaan sɔtɔma naxan ma fe ra, a bulanma nɛn nayi ndedi. Awa, a wuyaxi soxi naxan yii, a wuyaxi maxilima nɛn na ra. A gbegbe soxi naxan yi, a gbegbe maxilima nɛn na fan na dangu bonna ra.”

*Mayitaxun tiin nan Yesu ra
Matiyu 10.34-36*

⁴⁹ Yesu naxa, “N bata fa tɛɛn na dunuɲa yi. Xa a yi dɛgɛ nun, na rafan n ma han!

⁵⁰ Koni fɔ n xa mamin tɔrɔni singen. N bɔɲɛ mi sɛ han a kamali!

51 Ε mirixi a ma fa fala a n faxi bɔɲε xunbenla nan na dunuɲa yi ba? N xa a fala ε xa, n mi faxi bɔɲε xunbenla xan na fɔ mayitaxunna.

52 To xanbi ra, muxu suulun yitaxunma nεn denbaya kedenna kui, saxan fɔxɔ kedenni, firin fɔxɔ kedenni.

53 Dii fafane kelima nεn dii xεmεne xili ma, dii xεmεne fan yi keli e fafane xili ma. Dii ngane kelima nεn e dii tεmεne xili ma, dii tεmεne fan yi keli e ngane xili ma. Mamene kelima nεn e diine ɲaxanle xili ma. Diine ɲaxanle fan yi keli e mamene xili ma.”

*Waxatine famu fena
Matiyu 16.2-3*

54 Yesu mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “Ε na kundaan to sogegododeni waxatin naxan yi, ε a kolonma nεn nayi fa fala, ‘Tulen famaani ni i ra,’ a ligama na kii nin.

55 Ε na foyen to keλε sogetede yiifari fɔxɔni waxatin naxan yi, ε a falama nεn, ε naxa, ‘Kuye wolonma nεn to,’ anu a ligama nεn.

56 Ε tan nafigine, ε nɔε kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna matoε nεn, ε yi a bunna kolon, nanfera ε mi nɔε waxatini ito bunna kolonɲε?”

*Yεngεn ɲan fena yεngεfane tagi
Matiyu 5.25-26*

57 “Nanfera ε mi nɔε kitin sε ε yetε ma, naxan tinxin ε na liga?

58 Xa i yεngεfaan sigama i ra i kitideni, ε nεma kira yi waxatin naxan yi, i xa kata i na feen ɲan ε tagi alogo a nama siga i ra kitisaan fεma, alogo

kitisaan fan nama i so doma kanne yii, doma kanne fan yi i sa kasoon na.

⁵⁹ N xa a fala i xa, i mi keɛ na fɔ i yanginna birin fi.”

13

Ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi

¹ Na waxatini, muxuna ndee yi fa Galile kaane fe fala Yesu xa, Pilati naxanye faxa e yi saraxan bama Ala xa waxatin naxan yi.

² Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo Galile kaane bata faxa na kiini, ɛ mirima na ma nɛn ba, fa fala hake kanna nan ne ra dangu Galile kaan bonne birin na ba?

³ Ɛn-ɛn de! N xa a fala ɛ xa, xa ɛ mi ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi, ɛ birin faxama nɛn alo bonne.

⁴ Kore banxin naxan Siloyan yi, a bira muxu fu nun solomasɛxɛn naxanye fari, ne fe di? Ɛ mirixi a ma fa fala ne naxu dangu Yerusalɛn kaane birin na ba?

⁵ Ɛn-ɛn de, n xa a fala ɛ xa, xa ɛ mi ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi, ɛ birin faxama nɛn alo bonne.”

Xɔdɛ binla fe sandana

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Xɔdɛ binla yi xɛmɛna nde yii a nakɔni. A siga a bogin fendeni koni a mi sese to a kɔɛ ra.

⁷ Nanara, a yi a fala a nakɔ kantanna xa, a naxa, ‘A mato, a nɛɛ saxanna nan ito ra, n fama be yi, n fa xɔdɛni ito bogin fen koni n mi se to a ra. A sɛgɛ, i yi a woli ayi, a nama bɔxɔ faɲin kala.’

⁸ Koni a nakɔ kantanna yi a yabi, a naxa, ‘N kanna, a lu na nɛɛ kedenni ito yi. N xa yinla ge a rabilinni, n yi a rafe lɔxɔn na naxan a sabatima.

⁹ Xa xɔdε binli ito bogi nayi faraxi, na fan, xa a mi bogi, i yi a sεgε.’ ”

Yesu yi ɲaxalan furetɔɔn nakendεya Matabu Lɔxɔni

¹⁰ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi xaranna tima salide banxini.

¹¹ Naxanla nde yi na nun ɲinan ɲaxin yi naxan fɔxɔ ra, a bata yi a rafura ɲεε fu nun solomasεxε, a bata yi a mafelen, a mi yi fa nɔε a ratinxinɲε hali!

¹² Yesu a to waxatin naxan yi, a yi a xili, a yi a fala, a naxa, “Nga ɲaxanla, i bata i sɔtɔ i ya fureni ito ra to!”

¹³ A yi a yiin sa a fari, ɲaxanla yi ratinxin keddenna, a yi Ala tantun.

¹⁴ Salide banxin kuntigin yi xɔlɔ, bayo Yesu bata muxun nakendεya Matabu Lɔxɔni. Nanara, a falan ti yamaan xa, a naxa, “Wanla kema xii sennin nan bun, nayi ε xa fa na lɔxɔne ma, ε fa kendεyaan sɔtɔ, koni a mi ligε Matabu Lɔxɔni!”

¹⁵ Marigin yi a yabi, a naxa, “E tan nafigine, ε tan naxanye birin be, ε mi ε ɲingena hanma ε sofanla fulunma ba, ε sa a ramin Matabu Lɔxɔni?”

¹⁶ Awa, Iburahima bɔnsɔnna nan ɲaxanli ito ra, Setana bata naxan xidi ɲεε fu nun solomasεxε. A mi lan, a xa xɔrɔya, a fulun Matabu Lɔxɔni ba?”

¹⁷ Yesu a falan yi a yengefane birin nayagi. Na waxatini yamaan birin yi lu sεwε a kabanako feene birin na.

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, Maraka 4.30-32

¹⁸ Yesu naxa, “Alaa Mangayaan maligaxi nanse ra? N na a misalima nanse ma?”

19 A luxi nɛn alo sansi kɛɛ xuridina,* xɛmɛn naxan si a xɛɛn ma, a gbo, a findi wudin na, xɔline yi e tɛɛn sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Matiyu 13.33

20 Yesu mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “N na Alaa Mangayaan misalima nanse ma?”

21 A ligaxi nɛn alo burun nate sena† jaxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuɲi bɛnbɛli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

So dɛ xurina fe

Matiyu 7.13-14, 21-23

22 Yesu yi siga taa gbeene nun banxidɛne ra, a xaranna ti a yi a tinxin Yerusalɛn taan na.

23 Nde yi a maxɔdin, a naxa, “N kanna, muxun naxan kisima, na mi wuya ba?”

Yesu yi e yabi, a naxa,

24 “Ɛ yixɔɔxɔ ɛ so dɛ xurin na, n xa a fala ɛ xa, muxu wuyaxi katama nɛn so feen na koni e mi nɔɛ soɛ.”

25 “Banxi kanna kelima nɛn, a dɛɛn balan. Ɛ ti a xanbi ra, ɛ dɛɛn makɔnkɔn fɔlɔ, ɛ naxa, ‘N kanna, dɛɛn nabi nxu xa,’ a ɛ yabima nɛn nayi, a naxa, ‘N mi ɛ keliden kolon!’

26 Awa, ɛ a yabima nɛn nayi, ɛ naxa, ‘Nxu bata yi nxu dɛge, nxu yi nxu min i fɛma, i bata xaranna ti nxɔ taani!’

27 A mɔn a falama nɛn, a naxa, ‘Ɛ tan tinxintarene, ɛ keli n fɛma, n mi ɛ keliden kolon.’

* **13:19:** Sansini ito xili nɛn mutaridi. † **13:21:** *burun nate sena:* Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

28 Ε na Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba nun nabine birin to Alaa Mangayani waxatin naxan yi, koni ε tan mi so, ε wugama nen nayi, ε yi ε jinna raxin kati!

29 Yamaan fama nen, sa keli sogeteden nun so-gegododen nun yiifari fəxən nun kəmenna ma, e dəxə sɛwa bande dondeni Alaa Mangayani.

30 Nayi, naxanye xanbin na, na ndee sa luma nen yɛɛn na. Naxanye yɛɛn na iki, ne yi sa lu xanbin na.”

*Yesu yi Yerusalɛn taan xanu
Matiyu 23.37-39*

31 Na waxatin yɛtɛni Farisi muxuna ndee yi fa Yesu fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli be yi, i siga yire gbɛtɛ yi, amasɔtɔ Herode waxi i faxa feni.”

32 Yesu yi e yabi, a naxa, “E sa a fala na xulumaseen xa, ε naxa, ‘N jinanne kedima nen, n muxune rakɛndɛya to nun tila yi, a soge saxandeni, n yelinma nen n ma wanla ra.’

33 Koni hali na, fɔ n xa lu sigan tiyɛ nen to nun tila nun tila buda yi, bayo a mi lan nabiin xa faxa yire gbɛtɛ yi fɔ Yerusalɛn taani.”

34 A yi a fala, a naxa, “Yerusalɛn kaane! Yerusalɛn kaane! Ε tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa xɛrane magɔlɔn. A xɔnla n suxu nen sanja ma wuyaxi n xa ε malan n fɛma alo tɔxɛ ngana a diine malanma a gabutɛɛn bun ma kii naxan yi, koni ε mi tin!

35 Awa, Ala ε konna rabɛjinma nen fefe! N xa a fala ε xa, ε mi fa n toma han ε yi a fala, ε naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

14

Yesu yi furetɔn nakendɛya

¹ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi siga a dɛgedeni Farisi muxu gbeena nde konni. Awa, yamaan yi Yesu matoma kati!

² Xɛmɛn naxan fatin yi makusinxi, na yi fa Yesu yɛtagi.

³ Yesu yi sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune maxɔdin, a naxa, “A daxa muxune yi rakendɛya Matabu Lɔxɔni ba, hanma na mi lan?”

⁴ Koni e mi a yabi hali! Yesu yi xɛmɛn tongo, a yi a rakendɛya, a siga.

⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa dii xɛmɛna hanma turana ɛ tan nde yii, xa a bira xɔɾinna kui Matabu Lɔxɔni, i mi a ratema mafuren Matabu Lɔxɔni ba?”

⁶ Koni e mi nɔ a maxɔdinna yabɛ.

Yɛɛ yitena fe

⁷ Yesu mɔn yi falan ti muxu xilixine xa sandani, amasɔtɔ a yi e rakɔɔsima e katama dɔxɔdeni yɛɛn na kii naxan yi, a naxa,

⁸ “Muxuna nde na i xili ɾaxalandi ti malanni waxatin naxan yi, i nama dɔxɔ yɛɛn na, amasɔtɔ yanyina nde muxu gbɛtɛ xilixi naxan dangi i tan na.

⁹ Awa, naxan ɛ birin xilixi, na fama nɛn, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Dɔxɔdeni ito so a yii.’ Xa na liga, i yagima nɛn nayi amasɔtɔ i bata keli na dɔxɔde faɾini.

¹⁰ Koni e na i xili waxatin naxan yi, siga i sa dɔxɔ xanbin na, nayi i xɔɾɛ yatigin fama nɛn i fɛma, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Sɔxɔ, fa i magodo yire faɾini ito

yi.' I binyama nen nayi muxu xilixin bonne birin yetagi.

¹¹ Amasoto naxan birin a yete yitema, na magodoma nen. Naxan na a yete magodo, na yitema nen."

¹² Yesu yi a fala xone yatigin xa, a naxa, "Xa i ferinen seen hanma ximenna soma yamaan yii, i nama i xoyine xili, hanma i ngaxakedenne hanma i xabilane hanma i dexo bode nafulu kanne, amasoto ne fan i xilima nen, e yi i ya donla saran.

¹³ I na naxanaxan ti waxatin naxan yi, i xa yigelitone xili e nun madontone nun sankalatone nun danxutone.

¹⁴ Awa, i barayin sotoma nen nayi amasoto ne mi noe a donla saranje. Koni Ala a saranna fiye muxu tinxixine rakeli waxatini sayani."

Dege malan gbeena fe sandana

Matiyu 22.1-10

¹⁵ Donse donna nde yi a fema, na ito me waxatin naxan yi, a yi a fala Yesu xa, a naxa, "Muxu sewaxin nan ne ra naxanye balon donma Alaa Mangayani."

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, "Xemena nde yi na naxan donse donna malan gbeen ti, a muxu wuyaxi xili.

¹⁷ Na malanna waxati saxini, a yi a walikēen nasiga, a xa sa a fala a muxu xilixine xa, a e xa fa, seene birin bata yi yelin yitonje!

¹⁸ Koni e birin yi e makone fala folo. A singe ra xiin yi a fala walikēen xa, a naxa, 'N bata xēen sara fo n xa sa na mato, yandi i hake lu n xa.'

19 Bonna naxa, ‘N bata jinge fu sara, n sa e matoma, yandi i xa i hake lu n xa.’

20 Bonna fan naxa, ‘N baxi jaxanla futudeni nen. Nanara, n mi nɔɛ sigɛ.’

21 Walikɛɛn yi xɛtɛ, a sa na birin fala a kuntigin xa. Awa, banxi kannna yi xɔlɔ nayi han, a yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, ‘I mafura, i siga kirane xɔn ma, i sa fa yiigelitɔne nun madɔntɔne nun danxutɔne nun sankalatɔne ra.’

22 A mi bu walikɛɛn naxa, ‘N kannna, i naxan fala n xa, n bata na liga koni dɔxɔdena ndee mɔn luxi.’

23 Nanara, kuntigin yi a fala walikɛɛn xa, a naxa, ‘Siga xɛɛn ma kirane xɔn ma e nun burunna ra, i kankan yamaan ma, e xa fa, alogo n ma banxin xa rafe.

24 N xa a fala i xa, muxun naxanye xilixi, ne sese mi fa fɛrijɛn seni ito donjɛ!’ ”

Bira Yesu fɔxɔ ra Matiyu 10.37-38

25 Yama gbeen yi Yesu fɔxɔ ra sigatini, a yi a yɛɛ rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa,

26 “Muxu yo fa n tan fɛma, a mi nɔɛ findɛ n ma xarandiin na fɔ a xa a mɛ a nga nun a fafe ra e nun a jaxanla nun a diine nun a ngaxakeden xɛmɛmane nun a jaxalanmane nun a yɛtɛɛn na.

27 Muxu yo mi a faxa wudin* tongo, a bira n fɔxɔ ra, na mi findɛ n ma xarandiin na.

* **14:27:** Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wɛkile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

28 Xa ε tan nde waxi a xɔn, a xa sangansoon ti, a dɔxɔma nɛn singen, a yi a gbetin yate a yi a kolon naxan nɔxɔn a yii, xa na wanla nɔnɔɛ.

29 Xa a mi na liga, a na yelin a betɛn sɛ waxatin naxan yi, a mi nɔɛ sangansoon nɔnɔnɔɛ. Naxan birin na na to, e a magelema nɛn.

30 E a falama nɛn, e naxa, ‘Xɛmɛni ito bata banxin ti fɔlɔ koni a mi nɔxi a rɔnɔnɔɛ!’ ”

31 Yesu naxa, “Xa mangana nde na naxan ma gali muxu wuli fu liyɛ, a waxi a xɔn ma, a xa sa mangan bonna yɛngɛ naxan ma gali sigɛ han muxu wuli mɔxɔɔɛ, a dɔxɔma nɛn singen, a yi a yate xa a sɛnɛn na mangan yɛngɛ.

32 Xa sɛnbɛ mi a yii, a xɛraan nasigama nɛn benun a xa a fɛman li, a yi a mafan, alogo e nama yɛngɛ.

33 Awa, a na kii nin, ε tan nde keden mi nɔɛ finde n ma xarandiin na fɔ a xa a yii seen birin yiba.”

Fɔxɔna fe

Matiyu 5.13, Maraka 9.50

34 “Fɔxɔn fan, koni xa a mɛxɛmɛxɛnna ba ayi, a fa ramɛxɛmɛxɛnna nanse ra nayi?

35 A mi lan bɔxɔn ma, a mɔn mi finde lɔxɔn na sansine xa fɔ a xa woli ayi nɛn. Xa tunla naxan ma a feen mɛ, na xa a tuli mati!”

15

Yɛxɛɛ tununxina fe sandana

Matiyu 18.12-14

1 Lɔxɔna nde mudu maxinle nun yulubitɔ wuyaxi yi fa Yesu fɛma e tuli matideni.

² Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne yi falan ti fɔlɔ e dɛ bun ma, e naxa, “Xɛmeni ito yulubitɔne yisuxuma, a yi a dɛge e fɛma.”

³ Nanara, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa,

⁴ “Xa yɛxɛɛ kɛmɛ ɛ tan nde yi, na nde keden yi lɔ ayi, a nanfe ligama? A yɛxɛɛ tonge solomanaanin e nun solomanaaninna luma nɛn burunna ra, a sa a tununxin fen han a yi a to.

⁵ A na a to waxatin naxan yi, a sɛwama nɛn, a yi a sa a kɔɛ ma,

⁶ a mɔn yi siga a ra a konni, a yi a dɔxɔ bodene nun a xɔyine xili, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sɛwa amasɔtɔ n ma yɛxɛɛn naxan yi tununxi n bata a to!’

⁷ N xa a fala ɛ xa, a na kii nin, sɛwan tima nɛn ariyanna yi hake kan keden tubixina fe ra dangu tinxin muxu tonge solomanaanin e nun solomanaaninna ra naxanye mirixi a ma fa fala e mako mi tubin ma.”

Gbeti gbanan tununxina fe

⁸ “Awa, gbeti gbanan fu naxanla naxan yii, xa na keden tunun a ma, a nanfe ligama? A lɛnpun nan nadɛgɛma, a yi a banxin makɔ mafuren, a yi a fen yiren birin yi han a yi a to.

⁹ A na a to waxatin naxan yi, a a xɔyine nun a dɔxɔ bodene xilima nɛn e bode xɔn ma, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sɛwa en bode xɔn ma amasɔtɔ n ma gbetin naxan tunun, n bata a to!’

¹⁰ Awa, n xa a fala ɛ xa a na kii nin, Alaa malekane sɛwama nɛn hake kan keden na fe ra naxan bata tubi.”

Dii Xɛmɛ tununxina fe sandana

11 Yesu yi lu falan tiye, a naxa, “Xεμενα nde yi na, dii xεμεε firin yi a yii.

12 A xurimaan yi a fala a fafe xa, a naxa, ‘N fafe, i ya nafunla taxun, i n gbeen so n yii.’* Awa, a fafe yi nafunla taxun e nun a tada ra.

13 Waxatidi danguxina xurimaan yi a gbee seene sara, a gbetin tongo, a siga yamana makuyena nde yi, a sa a gbetin birin kala dunuja feene yi.

14 A yii seen birin yi jan, na xanbi ra, kameε gbeen yi so na yamanan birin yi, sese mi yi fa a tan yii sɔnɔn.

15 Awa, a siga na yamanan dugurena nde fema wali keɗeni, na yi a rasiga a xεεn ma xɔse kantandeni.

16 Xɔsene toge dagin naxan donma, a xɔnla yi a suxu a xa na nde don koni muxe mi na so a yii.

17 Dɔnxεn na, a yi a miri, a naxa, ‘N fafe a walikεne donseen donma han e mi a janje koni kamεna n tan faxamaan ni i ra.

18 N xa siga n fafe fema n sa a fala a xa, n naxa, N fafe, n bata hakeɗen liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo.

19 I mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina, i xa n suxu alo i ya walikεεn bonne.’

20 Awa, a keli, a xεte a fafe konni.”

“Benun a xa na li waxatin naxan yi, a fafe yi a to fe, a ndedi makuya. A kininkinin a ma kati, a yi a bara, a sa a ralan, a yi a yiin nabilin a dii xεμεn ma, a yi a sunbu.

* **15:12:** A waxi a keɗen nan xɔn benun a baba xa faxa.

21 A dii xεμεν naxa, ‘N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo, a mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina.’

22 Koni a fafe yi a walikεne xili, a naxa, ‘E mafura, ε fa doma gbeen na, ε yi a ragodo a ma, ε yii rasoon so a yii sonla ra, ε sankidin so a sannu.

23 E sa jinge raturaxin faxa, en malanna raba, en sεwa.

24 Amasɔto n ma dii xεμεν bata yi faxa nun koni iki a niin bata bira ayi mɔn. A bata yi tunun nun koni iki, n bata a to.’ Awa, e jaxaxaxan folo.”

25 “Na waxatini, dii xεμεν forimaan sa xεen ma. A faxi na sa keli xεen ma, a maso banxin na waxatin naxan yi, a sumun xuiin nun bodon ti xuiin mε.

26 Awa, a walikε keden xili, a yi a maxɔdin, a naxa, ‘Nanfe ligaxi?’

27 Walikεen yi a yabi, a naxa, ‘I xunyεn bata fa, i fafe bata jinge raturaxin faxa a xa, amasɔto a mɔn bata a dii xεμεν to, a kεndε.’

28 A tada yi xɔlo kati, a mi tin soε banxini. Nana, a fafe yi fa, a yi a mafan a xa so.

29 Koni, a yi a yabi, a naxa, ‘A mato, n bata jεeni itoe birin wanla kε i xa alo konyina, n mi i ya yamarin matandi hali sanja ma keden pe. I nanse soxi n yii? Hali sii diina, i mi a so n yii nxu nun n lanfane yi sεwa nxu bode xɔn ma!

30 Koni i ya dii xεμεν naxan bata i ya nafunla birin kala yalunyani, bayo na mɔn bata fa, i bata jinge raturaxin faxa a xa!’

31 A fafe yi a yabi, a naxa, ‘N ma diina, i tan n fεma be waxatin birin, n yii seen birin i tan nan gbee a ra.

³² Koni a lan en xa malanna ti, en sɛwa amasɔtɔ i xunyɛn bata yi faxa nun koni a niin bata bira ayi iki. A bata yi tunun nun koni iki n bata a to.’ ”

16

Kuntigi tinxintarena fe

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nafulu kanna nde yi na nun, walikɛɛn yi naxan yii a feene xun na. Muxune yi a fala nafulu kanna xa, e naxa, ‘I walikɛ mangan naxan dɔxi, a i ya nafunla kalama.’

² Nafulu kanna yi na walikɛ mangan xili banxini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N naxan mɛxi i ya fe yi ito ra, na di? N nafunla naxan soxi i yii, fa i dentɛgɛ amasɔtɔ n mi i findima walikɛ mangan na sɔnɔn.’

³ A yi a fala a yɛtɛ ma, a naxa, ‘N ma kuntigina n yii bama nɛn n ma wanli ito ra, n nanfe ligama nayi? Sɛnbɛ mi n na n xɛɛn sa, n yagima nɛn xanditideni.

⁴ Koni n naxan ligama, n bata na kolon iki! Benun n xa n yii ba wanli waxatin naxan yi, n xɔyine sɔtɔma nɛn naxanye n yisuxɛ e konne yi.’

⁵ Awa, a kuntigina donla muxun naxanye birin ma, a yi ne xili. A yi a fala a singe ra xiin xa, a naxa, ‘N ma kuntigina donla yoli i ma?’

⁶ A yi a yabi, a naxa, ‘Oliwi turen liga se xungbeen yɛ kɛmɛ donla nan n ma.’ Walikɛ mangan yi a fala, a naxa, ‘I ya doli kɛdin nan ito ra, dɔxɔ, i tonge suulun sɛbɛ.’

⁷ A yi a fala bonna xa, a naxa, ‘Yoli i tan ma?’ Na yi a yabi, a naxa, ‘Malo bɛnbɛli kɛmɛ nan n ma.’ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya doli kɛdin nan ito ra, tonge solomasɛxɛ sɛbɛ.’

⁸ Na walikε manga tinxintarena kuntigin yi a matɔxɔ a to kɔtaxi ayi fe ɲaxi rabadeni, amasɔtɔ dunuɲa muxune kɔta fe ɲaxi rabadeni dangu kenenna gbee muxune ra.”

⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “E xɔyine fen ε yetε xa dunuɲa nafunli alogo a na ɲan i yii waxatin naxan yi, naxanye ariyanna yi ne ε yisuxuma nen habadan banxine yi.

¹⁰ Naxan lannayaan liga fedi xurini, na lannayaan ligama nen fe gbeene fan yi. Koni naxan tinxintareyaan ligama fe xurine yi, a tinxintareyaan ligama nen fe gbeene fan yi.

¹¹ E nafunla naxan soma ε yii dunuɲa yi, xa ε mi lannayaan liga nayi, nde lama ε ra nafulu feni ariyanna yi?

¹² Xa ε mi lannayaan liga muxune gbeeni, nde i tan gbeen soma i yii?”

¹³ “Walikε yo mi nɔε wale kuntigi firinna xa sanɲa ma kedenni. Amasɔtɔ a kedenna rapaxuma nen, a kedenna xanu, hanma a kedenna binya, a yi a mε bonna ra. E mi nɔε wanla ke Ala nun nafunla xa sanɲa ma kedenni.”

Yesu yi yamaan kawandi

Matiyu 11.12-13, 5.31-32, Maraka 10.11-12

¹⁴ Farisi muxune yi ito birin mε, e yi Yesu magele amasɔtɔ e bata gbetin xanu.

¹⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yetε findima muxu tinxinxine ra yamaan yetagi, koni Ala tan ε bɔɲε yi feen kolon. Amasɔtɔ muxun feen naxan yatexi, fe haramuxin nan na ra Ala yetε ra yi.”

¹⁶ “Benun Yoni gbee waxatin xa a li Sariya Kitabun nun nabine kitabune nan yi ralima nun.

Fɔlɔ na waxatin ma Alaa Mangayana fe Xibaru Fajin yi rali, muxun birin yi e yixɔdɔxɔ, e so a yi.

¹⁷ Koni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nɛn benun Sariya Kitabun sɛbɛnla yiredi keden xa ba a ra.”

¹⁸ “Xɛmɛn naxan na a mɛ a jaxanla ra a yi nde gbɛtɛ futu, na bata yalunyaan liga. Xɛmɛn naxan na jaxalan namɛxin futu, na fan bata yalunyaan liga.”

Nafulu kannu nun Lasarusi a fe

¹⁹ Yesu naxa, “Nafulu kannu nde yi na nun naxan yi marabɛri baxi dugi sare xɔdɛxɛne ra, a yi jaxunni waxatin birin.

²⁰ Yiigelitɔna nde fan yi na nun, a xili Lasarusi, koron yi a fatin birin ma. Na yi saxi nafulu kannu dɛɛn na waxatin birin.

²¹ A yi waxi a xɔn ma bande kɛsɛdin naxanye yolonma keli nafulu kannu tabanla ra, a xa ne don. Barene fan yi lu a korone dɛ kɔŋjɛ.

²² Xɛmɛ yiigelitɔn na yi faxa, malekane yi siga a ra Iburahima dɛxɔn ma yire jaxumɛni. Awa, nafulu kannu fan yi faxa, e yi a maluxun.

²³ A tɔrɔ laxira yi kati! A yi a yɛɛ rasiga, a yi Iburahima to wulani, Lasarusi a dɛxɔn ma.

²⁴ A yi gbelegbele, a naxa, ‘N Fafe Iburahima, kininkinin n ma, Lasarusi xɛ n ma, a xa a yii sonla sin igeni, a yi fa a dindin n lenna ma, amasɔtɔ n tɔrɔxi tɛɛni be kati!’

²⁵ Koni Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘N ma dii, i xaxili na xɔn ma ba, i yi kɛndɛ waxatin naxan yi, i se fajin birin sɔtɔ nɛn koni Lasarusi tan yi tɔrɔn nin. Iki a tan sɛwaxi be, i tan tɔrɔni.

²⁶ Mɔn sɔnɔn, yili gbeena en tagi alogo naxanye waxi keli feni be, siga i fɛma, ne nama siga. Muxe nama keli i fan fɛma mɛnni fa nxu fɛma be.’

²⁷ Nafulu kanna naxa, ‘N fafe, n na i mafanma, i xa Lasarusi xε, a xa siga n fafe konni,

²⁸ bayo ngaxakedenmaan muxu suulun na yi, a xa sa e kawandi alogo e nama fa tɔrɔ yireni ito yi be.’

²⁹ Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘Musa nun nabine falane e fɛma na, e xa ne xuiin namε.’

³⁰ Nafulu kanna yi a yabi, a naxa, ‘N fafe Iburahima, na mi a gasε! Koni xa muxun keli sayani, a siga e fɛma, e e xun xanbi soma e hakeni nɛn, e tubi.’

³¹ Koni Iburahima naxa, ‘Xa e mi e tuli mati Musa nun nabine ra, hali muxun keli sayani, a siga e fɛma, e mi ε a ra.’ ”

17

Yulubina fe

Matiyu 18.6-7, Maraka 9.42

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Feen naxanye muxune birama yulubini, a fεε mi na fɔ ne xa taran na, koni gbalona e yεε ra naxanye na findi sabun na.

² A yi lan ne ma, gεmε gbeen xa xidi e kɔε ra, e woli baan nin benun e xa diidi xurini ito nde keden bira yulubini.

³ ε a liga ε yeren ma!”

“Xa i ngaxakedenna haken liga, i xa a sɔnna yita a ra. Xa a na feen bejin, i xa a mafelu.

4 Xa a hakɛn liga i ra sanpa yi solofere soge kedenni, koni a yi fa i fema na waxatin birin yi, a naxa, ‘N bata nimisa,’ a mafelu.”

Denkɛɣana fe

5 Xɛrane yi a fala Marigin xa, e naxa, “Nxɔ denkɛɣaan fari sa.”

6 Marigin yi e yabi, a naxa, “Xa ε denkɛɣaan gbo ayi alo sansi kɛsɛ xuridina,* ε nɔɛ a falɛ nɛn wudi bili gbeeni ito ma, ε naxa, ‘I yɛtɛ tala bɔxɔni, i sa ti fɔxɔ igen tagi!’ A ε fala xuiin suxuma nɛn.”

Walikɛn lan a xa naxan liga

7 “Xa konyina ε tan nde yii naxan xɛɛn sama hanma a yɛxɛɛne kantan, a na fa waxatin naxan yi, sa keli xɛɛn ma, i a falama a xa nɛn ba, fa fala, ‘Fa i dɛge?’

8 ɛn-ɛn, koni i a falama nɛn, i naxa, ‘N ma ximɛnna rafala, i yi i ya walikɛ domaan tongo, i wanla kɛ n xa. N na n dɛge waxatin naxan yi, n yi n min, na xanbi ra i fan yi i dɛge, i yi i min.’

9 Konyi kannu mi barika birɛ a konyin xa bayo a bata wanla kɛ a tixi naxan na.

10 ɛ tan fan na kii nin ε na Alaa yamarine birin suxu waxatin naxan yi, ε xa a fala, ε naxa, ‘Konyin nan tun nxu tan na, nxu bata nxɔ wanla kɛ.’ ”

Yesu yi dogonfontɔ fu rakɛndɛya

11 Yesu sigama Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, a dangu Samariya yamanan nun Galile yamanan tagi.

* 17:6: Sansini ito xili nɛn mutaridi.

12 A soma taadina nde yi waxatin naxan yi, dogonfonto fu yi a ralan. E yi yire makuyeni. E gbelegbele, e naxa,

13 “Nxu kanna! Yesu! Kininkinin nxu ma!”

14 Yesu yi e to, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga saraxaraline konni, e xa e mato.”†

Awa, e sigama kiraan xon ma waxatin naxan yi, e kendeɣa.

15 Muxu keden yi e tagi, na a to waxatin naxan yi, fa fala a bata kendeɣa, a xeɛ Ala tantunɣe a xuini texin na.

16 A bira Yesu sanna bun ma, a yetagin yi lan boxon ma, a barikan bira a xa. Samariya kaan nan yi na xemen na nun.

17 Yesu yi a fala, a naxa, “Muxu fu xa mi kendeɣaxi ba? A donxe muxu solomanaaninna bonne tan minen yi?”

18 Muxu yo mi luxi naxan xetexi, a fa barikan bira Ala xa, fo xoneni ito ba?”

19 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga, i ya denkeɣaayan bata i rakisi.”

Alaa Mangayaan fa feen taxamasenne

Matiyu 24.23-28, 37-41

20 Farisi muxuna ndee yi Yesu maxodin, a Alaa Mangayaan fama waxatin mundun yi. A yi e yabi,

† **17:14: dogonfontona:** Alaa sariyan kui, dogonfonton mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinɣe dogonfonton na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fo a xa saraxan ba alogo a mon xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a donxo a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

a naxa, “Alaa Mangayaan mi fama alo en seen naxan toma.

²¹ Muxu mi a fala fa fala, ‘A mato, a be yi,’ hanma, ‘A sa mɛnni.’ Amasɔtɔ Alaa Mangayana ε tan yi.”

²² A yi a fala xarandiine xa, a naxa, “Waxatina nde fama a xɔnla ε suxuma nɛn, ε xa n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fa waxatin to koni ε mi a toε.

²³ Nde taranma nɛn nayi naxanye a falama, e naxa, ‘A sa mɛnni,’ hanma ‘A be yi.’ Koni ε nama siga, ε nama ε gi a matodeni.

²⁴ Amasɔtɔ a luma nɛn alo kuyen na a jinna masɔxɔn keli bode fɔxɔn na sa ti bode fɔxɔn na. N tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama na kii nin n fa lɔxɔni.

²⁵ Koni fɔ n xa tɔrɔ nɛn singen kati! A fεrε mi na fɔ iki muxune xa e mε n na.

²⁶ Nuhan gbee waxatin liga kii naxan yi,‡ a ligama na kii nin n tan Muxuna Dii Xɛmɛna waxatini.

²⁷ Muxune birin yi e dεgema na waxatini, e yi e minma, e yi jaxanle futuma, e yi e diine fima xɛmɛne ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. Fufaan yi fa, a yi e birin faxa.

²⁸ A mɔn ligama nɛn na kiini alo a liga Loti gbee waxatini kii naxan yi. Muxun birin yi lu e dεgε, e yi e min, e seen sara, e seen mati, e seen si, e banxin ti.

²⁹ Awa, Loti keli Sodoma yi waxatin naxan yi, tɛɛn nun dolen ganmatɔɔn yi godo keli kore, a yi e birin faxa. §

³⁰ N tan Muxuna Dii Xɛmɛn na mini kɛnɛnni waxatin naxan yi, a ligama na kii nin.”

³¹ “Na lɔxɔni, muxun naxan a kore banxin kɔε ra, na nama godo banxini a yii seene tongodeni.

‡ **17:26:** Dunuƴa Fɔlɔn 6.5-12 nun 7.6-23 § **17:29:** Na feen seβexi Dunuƴa Fɔlɔn 19.24 kui.

A mən na kii nin, muxun naxan xεεn ma, na nama fa xεε banxini.

³² Ε xaxili lu Loti a naxanla xən ma.*

³³ Naxan na kata a niin nakisi feen na, na bənəma ayi nən. Naxan na bənə a niini, na kisima nən.

³⁴ N xa a fala ε xa, na kəεεn na xεmε firin luma nən sade kedenna ma, keden xalima nən, keden yi lu na.

³⁵ Naxalan firin luma nən se dinni, kedenna xalima nən, keden yi lu na.

³⁶ Xεmε firin luma nən xεεn ma, kedenna xalima nən, keden yi lu na.”

³⁷ Xarandiine yi a maxədin, e naxa, “Marigina, na ligama minən yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Sube faxaxin dənaxan yi, dugane e malanma mənna nin.”

18

Kaḡa gilən nun kitisana fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa e xa, a yi e xaran, a e xa Ala maxandi waxatin birin, e nama xadan,

² a naxa, “Kitisana nde yi taana nde yi nun naxan mi yi gaxuxi Ala yεε ra, a mi danma muxε ra.

³ Kaḡa giləna nde yi na taani nun, na yi siga a fεma, a yi a mafan, a naxa, ‘Kitin sa nxu nun n yengεfaan tagi.’

⁴ A bu han, a mi tin, koni dənχen na a miri a yεε ma, a naxa, ‘Hali n mi gaxu Ala yεε ra, n mi danḡε muxε ra,

* **17:32:** A mato Dunuḡa Fəlon 19.26 kui.

⁵ koni bayo kaɗa gilɛni ito n yɛɛ gbama ayi, n xa kata, n xa a kitin sa, xa na mi a ra a luma fɛ nɛn waxatin birin han n tunnaxɔɔ n ma.' ”

⁶ Awa, Marigin mɔn yi siga falan ma, a naxa, “Kiti bolon tinxintaren naxan fala, ε tuli mati na ra.

⁷ Awa, Ala mi a gbee muxune xun mafalɛ ba, naxanye a xilima kɔɛɛn nun yanyin na? A buyɛ na yi ba?

⁸ N xa a fala ε xa, a e xun mafala kitin bolonma nɛn mafurɛn! Koni n tan Muxuna Dii Xɛmɛn na fa waxatin naxan yi, n denkelɛyaan liyɛ dunuɗa yi ba?”

Farisi muxune nun mudu maxinla fe sandana

⁹ Yesu yi sandani ito fan sa na muxune xa naxanye laxi e yetɛna tinxinyaan na, e muxun bonne yalagi.

¹⁰ A naxa, “Muxu firin yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandideni, Farisi muxun nan yi bonna ra, bonna mudu maxinla.

¹¹ Farisi muxun yi ti, a yi Ala maxandi a bɔɗɛni. A Ala maxandi ikiini, a naxa, ‘Ala, n barikan birama i xa amasɔtɔ kumade mi n tan na, tinxintare mi n tan na hanma yalundena alo muxun bonne birin a ligama kii naxan yi. N barikan birama i xa amasɔtɔ n tan mi ligaxi alo mudu maxinli ito.

¹² Lɔxɔ xun yo lɔxɔ xun n sunna suxuma nɛn soge firin, n naxan birin sɔtɔma, n ne yaganna fima.’ ”

¹³ “Koni mudu maxinla yi ti yire makuyeni, a mi tin a yɛɛn natɛ kore koni a yi lu a kanken makudunɗɛ, a yi a fala, a naxa, ‘Ee! Ala, kininkinin n tan hake kanna ma!’ ”

¹⁴ Yesu naxa, “N xa a fala ε xa, xɛmɛni ito, benun a xa siga a konni waxatin naxan yi, a tinxin nɛn

Ala yεε ra yi fefe! Amasotō muxun naxan birin a yetε yitema, ne magodoma nεn. Naxan birin a yetε magodoma, ne yitema nεn.”

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Maraka 10.13-16

¹⁵ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fεma, a xa a yiin sa e xunne ma, a duba e xa. Koni a xarandiine to na to, e yi falan ti e ma amasotō e bata fa diidine ra Yesu fεma.

¹⁶ Koni Yesu yi diidine xili a fεma, a naxa, “E tin diidine xa fa n fεma, ε nama e raxεε amasotō e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na.

¹⁷ N xa jōndin fala ε xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soε Alaa Mangayani mumε!”

Xεmε nafulu kannafε

Matiyu 19.16-30, Maraka 10.17-31

¹⁸ Yahudiyane kuntigina nde yi Yesu maxōdin, a naxa, “Karamōxō fajina, n nanfe ligε n habadan nii rakisın sōtō?”

¹⁹ Yesu yi a maxōdin, a naxa, “Nanfera, i n xilima karamōxō fajina? Muxu yo mi fan fō Ala keden peena!

²⁰ I yamarine kolon fa fala, ‘I nama yalunyaan liga, i nama faxan ti, i nama mujan ti, i nama wule seren ba, i baba nun i nga binya.’* ”

²¹ Xεmεn yi a yabi, a naxa, “Xabu n dii jōreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.”

²² Yesu ito mε waxatin naxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden nan luxi, i xa i yii seene birin sara,

* **18:20:** Xōrōyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

i yiigelitōne ki, i nafunla sōtōma nēn ariyanna yi. Na xanbi ra, i bira n fōxō ra.”

²³ Koni xēmēn na mē waxatin naxan yi, a bōjēn yi rapaxu a ma kati, amasōtō nafunla yi a yii nun kati!

²⁴ Yesu yi a mato, a naxa, “Nafulu kanne so raxōlō Alaa Mangayani han!

²⁵ Nafulu kannā so raxōlō Alaa Mangayani dangu jōgōmēn so feen na sagilaan yinla ra.”

²⁶ Muxun naxanye na mē, ne yi a maxōdin, e naxa, “Nde nōe kise nayi?”

²⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun mi nōe feen naxan lige, Ala nōe na lige nēn.”

²⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i fōxō ra.”

²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jōndin fala ε xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a jaxanla hanma a ngaxakedenne hanma a sōtō muxune hanma a diine Alaa Mangayana fe ra

³⁰ na kannā na jōxōn sōtōma nēn dangu na ra waxatini ito yi, a habadan nii rakisin fan sōtō waxati famatōni.”

Yesu mōn yi a fāxa feen fala

Matiyu 20.17-19, Maraka 10.32-34

³¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili a fema e danna, a yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati! En sigama Yerusalēn taani, nabine feen naxan birin seβε n tan Muxuna Dii Xēmēna fe yi, ne kamalima nēn na yi.

³² N tan Muxuna Dii Xēmēn soma nēn siya gbētene yii, e yi n magele, e yi n nafeya, e yi e dē igen namini n ma.

33 E n bulanma nɛn, e yi n faxa, koni a soge saxandeni n mɔn kelima nɛn sayani.”

34 A falan naxan birin ti, xarandiine mi ne bayen kolon, bayo falan bunna yi luxunxi e ma. Yesu yi falan tima naxan ma fe yi nun, e mi na kolon.

Yesu yi danxutɔɔn nakɛndɛya

Matiyu 20.29-34, Maraka 10.46-52

35 Yesu maso Yeriko ra waxatin naxan yi, danxutɔna nde yi dɔxi kiraan na xanditideni.

36 A yamaan dangu xuiin mɛ waxatin naxan yi, a maxɔdinna ti, a naxa, “Nanfe ligaxi?”

37 E yi a fala a xa, e naxa, “Yesu Nasareti kaan nan danguma.”

38 A gbelegbele, a naxa, “Dawuda a Dii Xɛmɛn Yesu, kininkinin n ma!”

39 Muxun naxanye yɛɛn na, ne yi xaɲɛ a ma, a xa a dundu koni a mɔn yi gbelegbele kati! A naxa, “Dawuda a Dii Xɛmɛn Yesu, kininkinin n ma!”

40 Awa, Yesu yi ti, a yi a fala, a e xa fa danxutɔɔn na a fɛma. A fa a fɛma waxatin naxan yi, Yesu yi a maxɔdin, a naxa,

41 “I waxi a xɔn n xa nanfe liga i xa?”

A yi a yabi, a naxa, “N kanna, n waxi a xɔn ma nɛn, n mɔn xa seen to.”

42 Yesu yi a fala a xa nayi, a naxa, “I xa seen to, i ya dɛnkɛlɛyaan bata i rakɛndɛya.”

43 Xɛmɛn yi seen to mafurɛn, a bira Yesu fɔxɔ ra, a Ala matɔxɔma. Yamaan na to waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun kati!

19

Yesu nun Sakɛyɛ a fe

¹ Yesu yi so Yeriko yi, a dangumatɔɔn nan yi a ra nun.

² Mudu maxinle kuntigina nde yi na nun a xili Sakεyε. Nafulu kanna nan yi a ra.

³ A yi kata a xa Yesu to alogo a xa a kolon muxun sifan naxan a ra, bayo a yi dungi nun, a mi yi nεε Yesu toε amasɔɔ yamaan yi gbo.

⁴ Nanara, a yi siga a giyε yamaan yεε ra, a sa te xɔdε binla kεε ra alogo Yesu nεεn dangue kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, a xa a to.

⁵ Yesu na li waxatin naxan yi, a yi a yεεn nate kore, a yi a fala Sakεyε xa, a naxa, “Sakεyε, godo mafuren, amasɔɔ n yigiyama i konna nin to!”

⁶ Sakεyε yi godo mafuren, a yi a rasεnε sewani.

⁷ Muxun naxanye birin na to, e falan ti fɔbɔ e dε bun ma, e naxa, “Xεmɛni ito bata sa yigiya hake kanna konni.”

⁸ Sakεyε yi keli a ti, a yi a fala Marigin xa, a naxa, “N kanna, a mato, n na n ma nafunla fɔxɔ kedenna soma yiigelitɔne yii nεn. Xa n bata naxan yii se kansun, n na jɔxɔn naanin naxεtεma nεn na kanna ma.”

⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxune bata kisin sɔɔ denbayani ito yi to. Iburahima bɔnsɔnna nan xεmɛni ito fan na.

¹⁰ Amasɔɔ naxanye lɔxi ayi, n tan Muxuna Dii Xεmɛn faxi ne nan fende yi, n yi e rakisi.”

Xεma gbananna fe sandana

Matiyu 25.14-30

¹¹ Muxune yi Yesu xuiin namεma, a sandan sa e xa. Bayo a bata yi maso Yerusalen taan na, e yi a miri a Alaa Mangayaan yi minima nεn kεnenni.

12 Nanara, Yesu naxa, “Muxu gbeena nde yi na nun naxan siga yamana makuyeni, a xa findi a konna mangan na, na xanbi ra, a xετε a konni.

13 Benun a xa siga a sigatini, a yi a walikε fu xili, a xεma gbananna so e keden kedenna birin yii, a naxa, ‘E kata ε τὸν ἄλλο ἵτις φησὶ ἡμεῖς ἵτις φησὶ ἡμεῖς.’

14 Koni a yamanan muxune bata yi a rapaxu. Nanara, e xεrane rasiga a fɔxɔ ra, e naxa, ‘Nxu mi waxi a xɔn ma, xεmεni ito xa mangayaan sɔtɔ nxu xun na.’ ”

15 “Koni xεmεn na yi mangayaan sɔtɔ, a mɔn yi xετε a konni. A xεma gbananne so a walikεεn naxanye yii, a ne xili mafuren, a e τὸν ἄλλο naxanye sɔtɔxi, e xa na yita a ra.

16 A singe ra xiin yi fa, a naxa, ‘N kannna, i xεma gbananna naxan so n yii, n bata fu sɔtɔ a fari.’

17 A yi a yabi, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, walikε fapin nan i tan na, amasɔtɔ i bata lannayaan liga fe xurini, n na i findima nen kuntigin na taa fu xun na.’

18 Walikεεn firinden yi fa, a naxa, ‘N kannna, i xεma gbananna naxan so n yii, n bata suulun sɔtɔ a fari.’

19 A yi a fala na fan xa, a naxa, ‘N na i dɔxɔma nen taa suulun xun na.’

20 Walikεεn bonna fan yi fa, a naxa, ‘N kannna, i ya xεma gbananna rasuxu. N na a ramaraxi dugi dungin nin.

21 N gaxuxi i yεε ra amasɔtɔ i ya fe xɔdɔxɔ, i gbee mi seen naxan na, i na nan tongoma. I mi naxan wolixi, i na nan xabama.’

22 A yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan walikε naxina, n na i yalagima i yetε dε xuiin nan ma! I a kolon fa

fala n ma fe xɔdɔxɔ, n gbee mi seen naxan na, n na nan tongoma. N mi naxan sixi, n na nan xabama.

²³ Awa, nanfera nayi, i mi n ma gbetin taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi gbetin nun a tɔnɔdin sɔtɔ?’

²⁴ Naxanye yi tixi na yi, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E xɛmaan ba ito yii, xɛmaan gbanan fuun yi naxan yii, ε a so na yii.’

²⁵ E yi a fala a xa, e naxa, ‘Nxu kannna, koni xɛmaan gbanan fu a tan yii!’

²⁶ A yi e yabi, a naxa, ‘N xa a fala ε xa, seen muxun naxan birin yii, nde sama nɛn ne xun ma e xa, koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na be a yii.

²⁷ Nba, n yaxuni itoe a mi rafan naxanye ma, n xa findi mangan na, ε fa ne ra be yi, ε yi e faxa n yetagi!’ ”

Yesu so fena Yerusalɛn taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Yoni 12.12-19

²⁸ Yesu ito fala xanbini, a siga e yɛɛ ra Yerusalɛn taani.

²⁹ A maso Betifage taan nun Betani taan na Oliwi Geyaan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi a xarandii firin nasiga a yɛɛ ra,

³⁰ a yi a jɔngu e ma, a naxa, “E siga banxidɛɛn na ε yɛɛ ra. E nɛma na liyɛ waxatin naxan yi, ε sofalidin xidixin toma nɛn muxɛ munma dɔxɔ naxan fari singen. E a fulun, ε fa a ra be.

³¹ Xa muxuna nde ε maxɔdin fa fala, ‘E ito fulunma nanfera?’ ε a fala e xa, ε naxa ‘Marigin nan mako a ma.’ ”

³² Nayi, e yi siga. Marigi Yesu naxan birin fala e xa, e sa na birin li na kiini alo a a fala e xa kii naxan yi.

³³ E yi sofalidin fulunma waxatin naxan yi, a kannu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ ito fulunma nan-fera?”

³⁴ E yi a yabi, e naxa, “Marigin makona a ma.”

³⁵ E siga sofalidin na Yesu fɛma. E yi e domane yifulun sofalidin fari, e yi Yesu mali a dɔxɔ a fari.

³⁶ A yi sigama waxatin naxan yi, yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn a yɛɛ ra a binya feen na.

³⁷ A maso Yerusalɛn taan na waxatin naxan yi, a na kiraan li naxan godoma Oliwi Geyaan bun ma. Xarandiin birin yi barikan bira fɔlɔ Ala xa, e yi a tantun e xui yitexin na, fata kabanako feen birin na e naxanye toxi.

³⁸ E yi a fala, e naxa, “Mangan naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Bɔɲɛ xunbenla xa lu ariyanna yi e nun binyena!”

³⁹ Farisi muxuna ndee yi yamaan yɛ, na ndee yi falan ti Yesu xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya xarandine yamari, e xa e dundu.”

⁴⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa a fala ɛ xa, xa e dundu, gɛmɛni itoe nan sɔnxɔma.”

Yesu yi wuga Yerusalɛn ma fe ra

⁴¹ A maso taan na waxatin naxan yi, a yi a to, a wuga a fe ra,

⁴² a naxa, “Ee! Ɛ tan, xa ɛ yi bɔɲɛ xunbenla kiraan kolon nun to, na yi lan, koni iki ɛ mi a kolonɲɛ amasɔtɔ a bata luxun ɛ ma!”

⁴³ Lɔxɔna nde a lima ε ma nɛn, ε yaxune luma ε rabilinɛ nɛn, e yi gbingbinna rate taan nabilinni, e kiraan bolon ε ma yiren birin yi.

⁴⁴ E ε halagima nɛn, e nun muxun naxanye birin taan kui. Hali gɛmɛ keden pena, a mi luyɛ a funfuni ε taani ito yi, amasɔtɔ Ala fa ε kisideni waxatin naxan yi, ε mi yi a kolon nun!”

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-17, Maraka 11.15-19, Yoni 2.13-22

⁴⁵ Yesu yi so Ala Batu Banxini, a saresone kedi fɔlɔ,

⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma banxin xili bama nɛn Ala maxandi banxina.’* Koni ε tan bata a findi muɲadene luxunden na!”

⁴⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ. Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan yɛɛratine yi kata a faxa feen na.

⁴⁸ Koni e mi yi a kolon e a masɔtɛ kii naxan yi, bayo yamaan birin yi tuli matixi a ra.

20

Yesu sɛnbɛn maxɔdinna fe

Matiyu 21.23-27, Maraka 11.27-33

¹ Lɔxɔna nde Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa.

² E yi a fala a xa, e naxa, “I feni itoe ligama sɛnbɛn mundun na? Na fala nxu xa. Nde sɛnbɛn soxi i yii, i yi e liga?”

* **19:46:** A mato Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11 kui.

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxɔdin, ε a fala n xa.

⁴ Nde Yoni rafaxi, a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

⁵ E yi falan ti fɔlɔ e bode xa, e naxa, “Xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi Ala nan ma,’ a falama nɛn nayi fa fala, ‘Nanfera, ε mi laxi Yoni ra?’

⁶ Koni xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi muxun nan ma,’ yamana en magɔlɔnma nɛn, amasɔtɔ e yi laxi a ra fa fala nabiin nan yi Yoni ra nun.”

⁷ Nanara, e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi a keliden kolon.”

⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sɛnbɛn naxan na, n mi na falama ε xa na yi.”

Nakɔ kantanne fe sandana

Matiyu 21.33-46, Maraka 12.1-12

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa yamaan xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakɔɔn sa, a yi a taxu a kantan muxune ra, a keli a konni, a sa buyε ayi.

¹⁰ A bogi waxatina a lixina, a yi a walikε keden xε nakɔɔn kantan muxune ma, a e xa sa a gbeen so a yii, koni a kantan muxune yi na walikεɛn bɔnbɔ, e yi a raxεtε, e mi se so a yii.

¹¹ Na xanbi ra, a walikε gbεtε xε e ma, e yi na fan bɔnbɔ, e yi a rayagi kati, e yi a raxεtε, e mi sese so a yii.

¹² A yi walikεɛn saxanden nasiga e ma. E yi na fan maxɔlɔ, e yi a kedi.

13 Awa, na xanbi ra nakɔ kanna naxa, ‘N nanfe ligama? N xa n nafan dii xεmεn nasiga e ma, yanyina nde, e danma nεn na ra.’

14 Koni a kantan muxune to a to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna kε tongon nan ito ra. En na a faxes alogo nakɔɔn xa findi en gbeen na.’

15 E yi a torotoron nakɔɔn fari ma, e sa a faxes.* Awa, nakɔ kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama a kantan muxune ra?

16 A na muxune faxama nεn, a nakɔɔn taxu muxu gbεtεye ra.”

Yamaan to na mε, e naxa, “Ala xa nxu tanga na ma.”

17 Yesu yi e mato, a yi e maxɔdin, a naxa, “Kitabun yireni ito bunna di? A naxa, ‘Banxi tiine e mε gεmεn naxan na, na bata findi banxin gεmε fisamantenna ra.’†

18 Naxan yo na bira gεmεni ito fari, na yigirama nεn dungi dungi na. Xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nεn.”

Mudu fiin maxɔdinna

Matiyu 22.15-22, Maraka 12.13-17

19 Sariya karamɔxɔne nun saraxarali kuntigine yi kata Yesu suxu feen na na waxatini amasɔtɔ e yi a kolon a sandani ito saxi e tan nan ma fe ra koni e gaxuxi yamaan yεε ra.

20 Nanara, e fεrεn fen. E seen so muxuna nde yii naxanye e yεtε findε muxu tinxinxin na, e ne xε Yesu ma a suxu feen na a fala xuine xɔn ma alogo

* **20:15:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikεne findixi nabine ra naxanye xε Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † **20:17:** Yaburin 118.22

e xa nɔ a rasoε yamana kanna senben nun a nɔɔn bun ma.

²¹ Na muxune yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon i xaranna naxan tima e nun i falan naxan tima, e tinxin. Nxu a kolon fa fala i mi muxune rafisaxi e bode xa. I muxune xaranma Alaa kiraan nan ma ɲɔndini.

²² A fala nxu xa, xa nxu lanma nxu xa mudun so Romi Manga Gbeen yii ba?”

²³ Koni Yesu yi e yanfantenyaan to, a yi a fala e xa, a naxa,

²⁴ “E gbeti gbananna yita n na. Nde xili nun a yetagin sawura a ma?”

E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.”

²⁵ Nanara, Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”‡

²⁶ E mi nɔ a suxun fεren sɔte yamaan yetagi. Nanara, e yi e dundu, e kabε a fala ti kiin ma.

Faxa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Maraka 12.18-27

²⁷ Saduse muxune§ yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani, e yi a maxɔdin, e naxa,

²⁸ “Karamɔxɔ, Musa sariyani ito seβε nen nxu xa, a naxa, ‘Xa xεmen faxa, a ɲaxanla lu, koni a mi dii

‡ **20:25:** Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi **a gbeen** na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan na, nayi e fan findixi **Ala gbeen** na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen na. § **20:27: Saduse muxune:**

Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

lu, na xεμενα ngaxakedenna nde xa κε ηaxanla tongo, e yi diin bari faxa muxun xa.*

²⁹ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na yi nun, forimaan yi ηaxanla futu, a faxa, a mi dii soto.

³⁰ A firinden yi na ηaxanla tongo,

³¹ a saxanden fan yi a tongo. Awa, a liga na kiini muxu soloferene birin na, e birin yi faxa, e mi dii soto.

³² Δονχεν na, ηaxanla fan yi faxa.

³³ Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, a findima nde a ηaxalan na nayi? Bayo e muxu soloferene birin bata yi a tongo!”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Waxatini ito yi, xεμεne ηaxanla futuma nen ηaxanle fan yi δαχα xεμεν χον,

³⁵ koni naxanye na keli sayani waxati famatoni, na xεμεne mi ηaxalan fute, a ηaxanle mi δαχε xεμεν χον.

³⁶ E luma nen nayi alo malekane. E mi faxama, e findima Alaa diine nan na amasoto e bata keli sayani.

³⁷ Koni Musa na yita nen a faxa muxune kelima nen sayani. Awa, Kitabun kui, fotandin gan feen sebexi denaxan yi, Musa yi falan ti Margina fe yi, a naxa, ‘Tburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’†

³⁸ Awa, a bunna ni ito ra fa fala niiramane Ala nan a tan na, faxa muxune gbee mi a ra, amasoto e

* **20:28:** A mato Dunuηa Folan 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui.

† **20:37:** A mato Xaroyaan 3.2-6 kui.

birin niina e yi Ala yεε ra yi.”‡

³⁹ Sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i bata a yabi ki faɲi!”

⁴⁰ Na xanbi ra, e mi fa susu a maxɔdinɲε fefe ra.

Yesu yi maxɔdinna ti

Matiyu 22.41-46, Maraka 12.35-37

⁴¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a falama di fa fala Dawuda bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na?”

⁴² Amasɔtɔ Dawuda yetεen bata a fala Yaburin Kitabun kui, a naxa,

‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma

⁴³ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” ’§ ”

⁴⁴ “Dawuda yi a xili, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di?”*

Yesu yi a xarandiine maxadi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

⁴⁵ Yamaan birin yi e tuli mati Yesu ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa,

⁴⁶ “E a liga ε yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e

‡ **20:38: niiramane:** Ala naxa a Iburahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun Iburahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yεena e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yεε ra yi. § **20:43:** Yaburin 110.1 * **20:44:** Na waxatini karamɔxɔne

yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yεε ra yi.

masiga tiyε. A rafan e ma yamaan xa e binya, e yi e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi. A rafan e ma e xa muxu gbee dɔxɔden sɔtɔ salide banxini e nun dɔxɔde fajine malanni.

⁴⁷ E kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi e yetε mayita sali xunkuyeni. E yalagima nɛn na feene ra han a radangu ayi!”

21

Kaɲa gilena kisenafe

Maraka 12.41-44

¹ Yesu yi a yεɛn nasiga, a nafulu kanne to, e kiseen sama Ala Batu Banxin gbeti maradeni.

² A kaɲa gilε yiigelitɔna nde fan to, a gbanan firin sama gbeti sa seen kui.

³ Yesu naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, kaɲa gilε yiigelitɔni ito bata naxan sa, na gbo bonne birin gbeen xa.

⁴ Amasɔtɔ bonne naxan saxi, e nafulu dɔnxɛn xa mi ne ra. Koni a tan, hali yiigelitɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

Ala Batu Banxin kalanafe

Matiyu 24.1-2, Maraka 13.1-2

⁵ Muxune yi a falama a Ala Batu Banxin yi maxidixi gεmε to fajine nan na e nun muxune yi fama seen naxanye ra kiseen na Ala xa. Yesu naxa,

⁶ “E naxan toma ito ra, waxatina nde fama, gεmɛn naxanye birin banxini ito yi, keden mi luyε a funfuni, e e birin naxuyama ayi nɛn.”

Tɔrɔn nun bεsɛnxɔnyanafe

Matiyu 24.3-14, Maraka 13.3-13

7 E yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, na ligama waxatin mundun yi? Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

8 Yesu naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden. Amasɔtɔ muxu wuyaxi fama nɛn n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘A tan nan n tan na.’ E naxa, ‘Waxatin bata a li!’ Koni ε nama bira ne fɔxɔ ra.

9 E na yɛngɛ feene nun murutɛ feene mɛ waxatin naxan yi, ε nama gaxu amasɔtɔ a fɛrɛ mi na fɔ ne xa liga singen. Koni waxati rajanna munma maso singen.”

10 A lu falan tiyɛ, a naxa, “Siya keden siyaan bonna yɛngɛma nɛn yamana keden yi yamanan bonne yɛngɛ.

11 Bɔxɔn xuruxurun gbeen tima nɛn e nun fitina kamɛn nun fitina furen yi so yirena ndee yi. Gaxu fe gbeene nun taxamaseri gbeene ligama nɛn kore xɔnna ma.

12 Koni benun feni itoe birin xa liga, e ε suxuma nɛn, e yi ε bɛsɛnxɔnya. E yi ε raso salide banxine yi, e yi ε makiti, e yi ε sa kason na. E sigama ε ra nɛn mangane nun kuntigine fɛma n tan ma fe ra.

13 Nayi, ε findima nɛn n serene ra e xa.

14 E nama xamin, ε sa ε xun mafalama naxan na.

15 Amasɔtɔ n falan nun xaxinla soma ε yii nɛn. Nanara, ε yaxune mi ε tandɛ e yi ε nɔ.

16 E sɔtɔ muxune nun ε ngaxakedenne nun ε xabilane nun ε xɔyine ε soma nɛn e yii, e yi ε tan ndee faxa.

17 Muxun birin ε rajaxuma nɛn n tan ma fe ra.

18 Koni hali ε xun sɛxɛ kedenna mi lɔ ayi.

19 Nayi, ε tunnafan alogo ε niin xa ratanga.”

Yesu yi Yerusalen kala feen fala

Matiyu 24.15-21, Maraka 13.14-19

²⁰ “Ɛ na a to waxatin naxan yi, sofane bata Yerusalen taan nabilin, ɛ a kolonma nen nayi fa fala a kala waxatin mi fa buma sonon.

²¹ Xa naxan Yudaya yi na waxatini ne xa e gi, e siga geyane fari. Naxanye taan kui, ne xa e gi, e keli taani. Naxanye xeen ma, ne nama xete taani.

²² Amasoto ‘Toron Loxone’ nan ne ra, Kitabun naxan fala, a na birin xa kamali.

²³ Gbalo gbeen ligama nen fudi kanne nun dii ngane ra na loxone yi! Toron gbeen fama nen boxo xonni ito ma. Alaa xolon fama nen yamani ito xili ma.

²⁴ E faxama nen silanfanna ra, * ndee sigama nen konyiyani yamanan birin yi. Yerusalen taan luma nen siya gbetene bun ma han e waxatin yi defe.”

Muxuna Dii Xemen fa fena

Matiyu 24.29-31, Maraka 13.24-27

²⁵ “Awa, na waxatini taxamasenna sama nen soken ma, e nun kiken nun sarene ma. Dunuɲa siyane birin yigitema nen nayi, e gaxu foxo igen xuiin nun xunfan gbeen yee ra.

²⁶ Feen naxanye ligama dunuɲa yi, muxune nema ne mame waxatin naxan yi, e gaxuma nen, e fuga a ra. Amasoto kore xonna senbeni maxama nen.

²⁷ N tan Muxuna Dii Xemen minima nen kenenni, n fa kundani senbeni e nun binye gbeeni.

²⁸ Koni feni itoe na liga folo waxatin naxan yi, ɛ xa ɛ xunna rakeli, ɛ yi ɛ yeen nabi amasoto ɛ xunba waxatin bata maso.”

* **21:24: Silanfanna:** Sofane yengeso degema.

*Xɔɔ binla fe taxamasenna**Matiyu 24.32-35, Maraka 13.28-31*

²⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandana nde sa e xa, a naxa, “Ɛ Ɛ xaxili lu xɔɔ binla nun wudin birin xɔn ma.

³⁰ E na jingi waxatin naxan yi, Ɛ a kolonma nɛn nayi fa fala jɛmɛn bata maso.

³¹ A na kii nin, Ɛ na feni itoe to ligɛ waxatin naxan yi, Ɛ a kolonma nɛn nayi fa fala Alaa Mangayaan fa waxatin bata maso.”

³² “N xa jɔndin fala Ɛ xa. Iki muxune mi danguma fɔ na feene birin liga.

³³ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nɛn koni n ma falane mi danguma habadan.”

³⁴ “Ɛ a liga Ɛ yeren ma! Ɛ nama Ɛ yɛɛ findi fudimane nun dɔlɔ minne ra. Ɛ nama xamin Ɛ lu kiina fe ra alogo na Lɔxɔn nama Ɛ ratɛɛna.

³⁵ Amasɔɔ a dunɔɔa muxune birin natɛɛnama nɛn alo woson suben natɛɛnama kii naxan yi.

³⁶ Ɛ lu Ɛ yɛɛ ra yi, Ɛ yi Ala maxandi waxatin birin, Ɛ sɛnbɛn sɔɔ, Ɛ ratanga feni itoe birin ma naxanye ligama alogo Ɛ xa ti n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yɛtagi.”

³⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini nɛn yanyin na, a sa kɔɛɛn nadangu geyaan fari naxan xili Oliwi.

³⁸ Yamaan birin yi sigama nɛn a fɛma xɔtɔnni Ala Batu Banxini, alogo e xa e tuli mati a ra.

22*Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma**Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Yoni 11.45-53*

1 Buru Tetaren Sanla* yi maso naxan xili Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla.†

2 Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi kata Yesu faxan fɛɛn fendeni, koni e yi gaxuxi yamaan yɛɛ ra.

Yudasi yi Yesu yanfa

Matiyu 26.14-16, Maraka 14.10-11

3 Setana yi so Yudasi yi, naxan xili Isakariyoti, xarandii fu nun firinna nde nan yi a ra.

4 Awa, Yudasi yi siga, a sa a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine xa, a nɔɛ Yesu soɛ e yii kii naxan yi.

5 Na yi rafan e ma, e gbetin ba, a e xa a saren fi.

6 Yudasi yi tin na ma, a fɛɛn fen fɔlɔ, a nɔɛ Yesu soɛ e yi kii naxan yi hali yamaan mi fe kolon ayi.

Yesu yi a yitɔn sanla fe yi

Matiyu 26.17-25, Maraka 14.12-21

7 Buru Tetaren Sanla yi a li, yɛxɛɛ diin faxa waxatin yi a li Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra.

8 Yesu yi Piyɛri nun Yoni xɛ, a yi a ɲungu e ma, a naxa, “E sa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximɛnna rafala en xa.”

9 E yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa a rafala minɛn yi?”

* **22:1: Buru Tetaren Sanla:** Yahudiyane yi burun donma xii solofere lɛben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sariɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. † **22:1: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

10 A yi e yabi, a naxa, “E nɛma soma taani wax-atin naxan yi, ε xɛmɛna nde lima kira yi, ige fɛɲɛn dɔxi a xun ma. E bira a fɔxɔ ra han a na so banxin naxan kui.

11 E yi a fala na banxin kannna xa, ε naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, a xɔɲɛ yigiyaden minɛn yi, a tan nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen donma dɛnaxan yi?’

12 A banxin yire gbeena nde yitama ε ra nɛn kore banxin kɛε ra, naxan kui yitɔnxi ki faɲi. E donseene rafalama mɛnna nin.”

13 E sa seen birin li na yi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximɛnna rafala mɛnni.

Marigina Ximɛnna fe

Matiyu 26.26-30, Maraka 14.22-26, Kɔrɛnti Kaane Singena 11.23-25

14 Na waxatina a lixina, Yesu yi dɔxɔ a dɛgedeni e nun a xɛra fu nun firinne.

15 A yi a fala e xa, a naxa, “A xɔnla n ma kati, n xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen don ε xɔn benun n xa tɔrɔ!”

16 Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, n mi a donma sɔnɔn han a bunna rakamalima Alaa Mangayani wax-atin naxan yi.”

17 Na xanbi ra, Yesu yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a naxa, “E ito tongo, ε yi a yitaxun ε ra.

18 Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han Alaa Mangayaan yi fa.”

19 Na xanbi ra, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so e yii, a naxa, “N fati bɛndɛn

ni ito ra naxan fixi ε fe ra, ε xa ito liga naxan n ma fe rabirε ε ma.”

²⁰ Ximεn donna baxi na a ra, a yi igelengenna fan tongo na kiini, a naxa, “Igelengenni ito, Layiri Nεnεn na a ra naxan xidima en tagi n wunla xɔn naxan minima ε fe ra.”

²¹ “Koni a mato! Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na kanna a dεgema n xɔn be yi!

²² Awa, Muxuna Dii Xεmεn faxama nεn alo Ala bata a ragidi kii naxan yi, koni muxun naxan a yanfama, gbalon na kanna yεε ra!”

²³ E yi e bode maxɔdin fɔɔ naxan na ligama e yε.

Naxan gbo a birin xa

²⁴ Matandin yi keli xarandiine tagi fa fala mux-une mirima nde ma e tagi a gbo dangu e birin na.

²⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na. Kuntigine e xili bama nεn fa fala, ‘Yamaan Yatigine.’

²⁶ Koni a mi na kiini ε tagi. Naxan gbo ε birin xa ε tagi, fɔ na xa lu alo dii jɔrεna. E yεεratiin xa liga alo walikεna.

²⁷ Amasɔtɔ nde gbo dangu bodene ra, naxan dɔxi a dεgedeni hanma naxan fama donseen na a xa? Naxan a dεgema, na nan gbo! Koni n tan ε tagi alo walikεna.”

²⁸ “E bata lu n fεma n ma tɔrɔn birin yi.

²⁹ Nanara, n mangayaan fima ε ma alo n Fafe Ala bata a fi n ma kii naxan yi.

³⁰ E ε dεgema nεn, ε yi ε min n xɔn ma n ma Mangayani, ε dɔxɔ mangaya gbεdene yi. E yi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne makiti.”

Piyeri a me fena Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Yoni 13.36-38

³¹ Yesu naxa, “Ee! Simōn, i tuli mati, Setana bata Ala mafan alogo a xa tin Setana yi ε birin mato, a yi ε yife alo xεε biina a maali fema kii naxan yi, a yi a dεεla ba a yi.

³² Koni Simōn, n bata Ala maxandi i xa alogo i ya dεnkεleyaan nama ɲan. I mōn na xεtε n fema waxatin naxan yi, i yi i ngaxakedenne sεnbε so.”

³³ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, n bata n yitōn siga feen na kasoni i fōxō ra, n faxa i fōxō ra!”

³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Piyeri, n xa a fala i xa benun dontonna xa wuga, i a falama nεn sanɲa ma saxan, i naxa, i mi n tan kolon.”

³⁵ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na ε xε waxatin naxan yi, ε mi siga gbeti yo ra ε yii, hanma bεnbεlidina hanma sankidina, sena nde dasa nεn ε ma ba?”

E yi a yabi, e naxa, “Sese mi dasa.”

³⁶ Yesu naxa, “Koni iki xa gbeti sa seen naxan yii hanma bεnbεlidina, a xa a tongo. Silanfan mi muxun naxan yii, na xa a domaan mati, a silanfanna sara.‡

³⁷ Amasōtō n xa a fala ε xa, Kitabun naxan falaxi n tan ma fe yi fō na xa kamali nεn, a naxa, ‘A yatε nεn alo fe ɲaxi rabane.’ ”

³⁸ Xarandiine naxa, “Marigina, a mato, dεgεma firin be yi.”

A yi e yabi, a naxa, “Na bata wasa ti.”

‡ **22:36: Silanfanna:** Sofane yεngεso dεgεmana.

Yesu yi Ala maxandi

Matiyu 26.36-46, Maraka 14.32-42

³⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Oliwi Geyaan fari alo a darixi a ligε kii naxan yi. Xarandiine yi siga a fɔxɔ ra.

⁴⁰ A na yiren li waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

⁴¹ Na xanbi ra, a keli e fεma, a yi a makuya e ra ndedi, a yi a xinbi sin, a yi Ala maxandi.

⁴² A yi a fala, a naxa, “N fafe, xa i tinjε, i xa tɔrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.”

⁴³ Malekan yi mini kenεnni a xa, keli ariyanna yi, a yi senben fi a ma.

⁴⁴ A tɔrɔxi kii naxan yi, a yi a yixɔdɔxɔ Ala maxandideni na kiini. Kuye wolonna yi mini a ma, a lu dindinjε alo wunla.

⁴⁵ A yelin Ala maxandε waxatin naxan yi, a xεtε a xarandiine fεma, a yi e sunuxin li xixɔnli!

⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ xima nanfera? Ɛ keli, ε yi Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Yoni 18.3-11

⁴⁷ A yi fala tiini waxatin naxan yi, ganla yi fa, Yudasi xarandii fu nun firinna nde tixi yamaan yεε ra, a fa Yesu fεma a sunbudeni.

⁴⁸ Koni Yesu naxa, “Yudasi, i n tan Muxuna Dii Xεmεn yanfama sunbun nan xɔn ma ba?”

⁴⁹ Xarandiin naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, feen naxan fama ligadeni Yesu ra, e na to waxatin naxan yi, e

naxa, “Marigina, nxu xa nxo silanfanne tongo, nxu yengɛn so ba?”[§]

⁵⁰ E tan nde yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma.

⁵¹ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “A lu.” Yesu yi a yiin sa na xemen tunla ma, a kɛndɛya.

⁵² Na xanbi ra, Yesu yi a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine nun yamaan fonne xa naxanye faxi a suxudeni, a naxa, “E bata fa silanfanne nun gbengbetenne ra n xili ma alo gbalotɔɔn nan n tan na ba?”

⁵³ N yi e fema Ala Batu Banxini nun loxo yo loxo, e mi kata e yi n suxu. Koni e waxatin na a ra iki e nun dimin senbena.”

Piyeri yi a me Yesu ra

Matiyu 26.57-58, 69-75, Maraka 14.53-54, 66-72, Yoni 18.12-18, 25-27

⁵⁴ E yi Yesu suxu, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singen konni, Piyeri yi bira a foxo ra koni e yi tagi kuya.

⁵⁵ E yi teen sa kiti saden tanden tagi, e yi a doxo menni. Piyeri yi doxo e fema.

⁵⁶ Walike naxanla nde a to doxi teen xon ma waxatin naxan yi, a yi a mato ki fani, a naxa, “Xemɛni ito fan yi a foxo ra nun yati!”

⁵⁷ Piyeri yi a tandi, a naxa, “Ee! I tan naxanla, n mi a kolon mumɛ!”

⁵⁸ A mi bu na xanbi ra xemɛna nde fan yi a to, a naxa, “A tan nan nde i tan fan na!”

Koni Piyeri yi a yabi a naxa, “Ee! I tan xemɛna, a tan se mi n tan na de!”

[§] 22:49: *Silanfanna*: Sofane yengeso degɛmana.

59 Awa, waxatidi danguxina, xεmena nde fan yi a fala a xa a sɔbεen na, a naxa, “Sikε yo mi naxan yi, xεmeni ito yi a fɔxɔ ra nun amasɔtɔ Galile kaan nan a tan fan na!”

60 Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan xεmena, i naxan falama, n mi na kolon!”

Awa, a yi falan tima waxatin naxan yi, dontonna yi wuga mafuren!

61 Marigin yi a firifiri, a Piyeri mato. Piyeri yi a miri Marigina falan ma alo a fala kii naxan yi, a naxa, “Benun dontonna xa wuga to, i a falama nen dɔxɔ saxan a i mi n kolon.”

62 Piyeri yi mini, a sɔxɔle wugan ti!

E yi Yesu magele, e yi a bɔnbɔ

Matiyu 26.67-68, Maraka 14.65

63 Muxun naxanye yi Yesu kantanma, ne yi Yesu magele, e yi a bɔnbɔ.

64 E yi a yεen maxidi, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nde i bɔnbɔxi? Nabiya falane ti nxu xa.”

65 E yi a makonbi han!

E yi Yesu ti muxu gbeene yεtagi

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Yoni 18.19-

24

66 Kuye yibaxina, yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi e malan, e fa Yesu ra Kitisa Gbeene fεma.

67 E yi a fala, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa.”

A yi e yabi, a naxa, “Xa n na a fala ε xa, ε mi lama n na.

68 Xa n na ε maxɔdin, ε mi n yabe,

69 koni fɔlɔ iki ma, n tan Muxuna Dii Xεmen dɔxɔma nen Ala Sɛnbɛmaan yiifanna ma.”

⁷⁰ E birin naxa, “Alaa Dii Xεmεn nan i tan na nayi ba?” A yi e yabi, a naxa, “Ɛ bata a fala. A tan nan n tan na.”

⁷¹ E yi a fala, e naxa, “En mako mi fa sere ma sɔnɔn! En tan yetεen bata a xuiin mε!”

23

E siga Yesu ra Pilati fεma

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Yoni 18.28-

38

¹ Yamaan birin yi Yesu tongo, e siga a ra Pilati fεma,

² e a kansun fɔlɔ na yi, e naxa, “Nxu bata xεmεni ito suxu, a nxɔ siyani murutεma. A yi a falε e xa, a e nama mudun so Manga Gbeen yii. A naxa, a tan nan Alaa Muxu Sugandixin na e nun mangana.”

³ Awa, Pilati yi a maxɔdin a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Ɔn, alo i a falaxi kii naxan yi.”

⁴ Na xanbi ra, Pilati yi a fala saraxarali kuntigine nun yamaan xa, a naxa, “N mi xεmεni ito yalagi fe toxi hali!”

⁵ Koni e mɔn yi kata, e naxa, “A bata yamaan tagi so a xaranna xɔn ma! A fɔlɔxi Galile nin han sa dɔxɔ Yudaya birin na, iki a bata fa be fan yi.”

⁶ Pilati ito mε waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Galile kaan nan xεmεni ito ra ba?”

⁷ A na kolon waxatin naxan yi fa fala Yesu kelixi na yamanan nin Herode yi kuntigiyani dεnaxan yi, a yi a rasiga a ma, Herode fan yi Yerusalɛn taani na waxatini.

Yesu Herode fεma

⁸ Herode Yesu to waxatin naxan yi, na yi rafan a ma kati, amasɔtɔ a bata yi Yesu a fe mε nun! A xɔnla yi a ma nun, a xa a to xabu waxati xunkuye. A yi waxi a xɔn ma, a xa Yesu to kabanako fena ndee ligε.

⁹ Nanara, Herode yi Yesu maxɔdin sanja ma wuyaxi, koni Yesu mi a yabi hali fala keden peen na!

¹⁰ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi Yesu kansun kati!

¹¹ Herode nun a sofane yi Yesu magele, e yi a rafɛya kati! E yi doma faɲin nagodo a ma, e yi a raxεtε Pilati ma.

¹² Na lɔxɔn yeteni Pilati nun Herode yi findi xɔyimane ra amasɔtɔ e mi yi rafan e bode ma nun.

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Maraka 15.6-15, Yoni 18.39-19.16

¹³ Pilati yi saraxarali kuntigine nun mangane nun yamaan maxili, a yi e malan,

¹⁴ a yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa xεmeni ito ra n fεma, a a yamaan namurutεma. Nba, n bata a fεsεfεsε ε yεε xɔri. E a kansunxi fe ɲaxin naxanye ra, n mi a sɔn toxi hali keden.

¹⁵ Herode fan mi a sɔn toxi. Nanara, a bata a raxεtε n ma, xεmeni ito mi fe yo ligaxi a faxε naxan ma.

¹⁶ Awa, n xa a bɔnbɔ, n yi a beɲin.”

¹⁷ Bayo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali waxatine yi, fɔ Pilati xa muxu keden namini nεn kasoon na e xa.

¹⁸ Muxune birin yi sɔnxɔ, e naxa, “Yesu xa faxa, i Baraba beɲin nxu xa!”

19 Baraba yi kasoon na muruten nun muxu faxa feen nan ma taani.

20 A xoli yi Pilati ma a xa Yesu bejin. Nanara, a mon yi yamaan xili.

21 Koni e mon yi sonxo, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

22 Pilati yi a fala e xa sanja ma saxan, a naxa, “A fe jaxin mundun ligaxi? N mi fe jaxi yo toxi a ra a faxe naxan ma. N xa a bonbo, n yi a bejin.”

23 Koni e lu sonxoe, e yi e xuini te, e naxa, a Yesu xa gbangban wudin ma. E kui feen yi liga e sonxo sonxona fe ra.

24 Nanara, Pilati yi a kitin bolon alo e a fala a xa kii naxan yi.

25 E waxi xemen naxan xon ma, a na bejin e xa naxan sa kasoon na muruten nun muxu faxa feen na. Awa, a Yesu so e yii a e xa e rafan feen liga a ra.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Yoni 19.17-

27

26 E sigama Yesu ra a gbangbandeni wudin ma waxatin naxan yi, e lan xemena nde ra, a xili Simon Sireni kaana. A kelima xeen ma siga taani. E yi a suxu, e Yesu gbangban wudin sa a xun ma, e yi a bira Yesu foxo ra.

27 Muxu wuyaxi yi bira a foxo ra. Naxanla ndee yi e ye nun, ne yi e yiin sa e xun ma, e gbelegbele a fe ra.

28 Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yerusalen jaxanle, e nama wuga n tan ma fe ra, koni e wuga e yete nun e diine fe ra.

29 Amasoto loxona nde fama, muxuna nde a falama nen fa fala, ‘Sewan gbantane xa, sewan jaxanle xa naxanye mi dii barixi, dii nga mi e ra.’

³⁰ Nayi, muxune a falama nen geyane xa, e naxa, ‘E bira nxu fari,’ e yi a fala yire matexine xa, e naxa, ‘E nxu ye maluxun.’

³¹ Amasoto xa fe sifani itoe liga wudi xinden na, nanfe ligama wudi xaren na nayi?”

³² E fe naxi raba firinne fan tongo, a e xa faxa Yesu fema.

³³ E na yiren li waxatin naxan yi naxan xili “xun xori yirena,” e Yesu gbangban wudin ma na yi e nun fe naxi raba firinne, keden a yiifanna ma, bodena a komenna ma.

³⁴ Yesu naxa, “N Fafe, e mafelu, amasoto e naxan ligama e mi na kolon.”

Awa, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma.

³⁵ Yamaan yi ti na yi, e lu Yesu matoe. Yamaan kuntigine yi a magele, e naxa, “A bata bodene rakisi, xa Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na, a xa a yete rakisi!”

³⁶ Sofane fan yi a magele, e fa a fema, e yi minse muluxunxin ti a xa.

³⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Yahudiyane mangan nan i tan na, i yete rakisi.”

³⁸ E falani itoe sebe a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan ni ito ra.”

³⁹ Fe naxi rabaan naxanye yi gbangbanxi a fema, na nde keden yi a rayelefu, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin xa mi i tan na ba? I yete rakisi e nun nxu tan fan!”

⁴⁰ Koni bonna yi a maxadi, a naxa, “I mi gaxue Ala ye ra ba? En tan fan yalagin nan bun ma be yi.

⁴¹ Koni en gbeen lanxi, amasɔtɔ en na en ma fe naxin saranna nan sɔtɔma ito ra. Koni a tan mi fe naxi yo ligaxi.”

⁴² A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Yesu, i na fa i ya Mangayani waxatin naxan yi, i xa i xaxili lu n xɔn ma!”

⁴³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N xa nɔndin fala i xa, i luma n fɛma nɛn ariyanna yi to.”

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-46, Maraka 15.33-41, Yoni 19.28-30

⁴⁴ Sogen bata yi a ratinxin, dimin yi so yamanan yiren birin yi han se din waxatin yi maso.

⁴⁵ Sogen yi dimi. Awa, dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra.

⁴⁶ Yesu yi a xuini te kati, a naxa, “N Fafe, n bata n niin so i yii.”* A na fala xanbini, a faxa.

⁴⁷ Feen naxan liga, sofa kɛmɛn kuntigin yi na to, a yi Ala tantun, a naxa, “Muxu tinxinxin yatin nan yi ito ra!”

⁴⁸ Muxun naxanye fa fe yigbɛdeni, a feen naxanye ligaxi e yɛɛ xɔri, e ne to waxatin naxan yi, e birin yi xɛtɛ e konni, e yiin saxi e xun ma, e wugama.

⁴⁹ Naxanye birin yi Yesu kolon ki faɲi e nun naxanla naxanye bira a fɔxɔ ra keli Galile yi, ne yi sa ti yire makuyeni, e lu feni itoe matoɛ.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Yoni 19.38-42

* **23:46:** Yaburin 31.6

⁵⁰ Xεμενα nde yi na nun, a xili Yusufu. A yi yamaan fonne γε. A yi fan, a yi tinxin.

⁵¹ A mi yi tinxi bonne kiti saxin nun e kewanle ma. Arimate taan muxuna nde nan yi a ra, Yudaya yamanana. A yi Alaa Mangayaan nan mamema.

⁵² A siga Pilati konni, a sa a maxodin Yesu binbina fe ma.

⁵³ A yi a binbin ba wudin kεε ra, a yi a kasangen. Awa, gaburun naxan gexi fanyeni alo faran yinla, muxe munma yi sa naxan kui singen, a yi sa a maluxun menni.

⁵⁴ Yuman nan yi a ra nun. Matabu Λοχον bata yi maso nun.

⁵⁵ Naxanla naxanye bira Yesu φοχο ra keli Galile, ne yi siga Yusufu φοχο ra, e sa gaburun to, alogo e xa a kolon Yesu binbin saxi kii naxan yi.

⁵⁶ E χετε e konni, e sa se xiri ηαxumene nun latikonanna rafala a binbin xa.

E yi e matabu Matabu Λοχονi alo sariyana a fala kii naxan yi.

24

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-10, Maraka 16.1-8, Yoni 20.1-10

¹ Xati λοχον xotον xotονni, ηαxanle ture xiri ηαxumen naxanye rafalaxi, e yi siga ne ra gaburu δεην na.

² E yi a li γεμεν baxi gaburun δε ra.

³ E yi so gaburun kui koni e mi Marigi Yesu binbin to na yi.

⁴ E kuisanxin yi lu tixi na yi, e yi e τερενα xεμεε dugi mayilenxi kan firinna e δεχον ma.

⁵ Naxanle yi gaxu kati, e yi e xinbi sin, e e tigrine sin bəxən ma. Na xεmε firinne yi a fala ɲaxanle xa, e naxa, “E niiramaan fenma faxa muxune ye nanfera?”

⁶ A mi be, a bata keli sayani. A yi Galile yi waxatin naxan yi, a naxan fala ε xa, ε xaxili lu na xən ma.

⁷ A naxa, ‘Fɔ Muxuna Dii Xεmεn xa so hake kanne yii, e yi a gbangban wudin ma, a soge saxandeni a keli sayani.’ ”

⁸ Na xanbi ra, a falane yi rabira ɲaxanle ma.

⁹ E xεtε keli gaburu dεen na, e sa na birin fala xarandii fu nun kedenna xa e nun a muxune birin.

¹⁰ Naxanli itoe nan a fala xεrane xa, Mariyama Magadala kaan nun Yoyana nun Mariyama Yaki nga e nun ɲaxanla bonne, ne yi feni itoe fala xεrane xa.

¹¹ Koni e yi a miri a ɲaxanle daxuya falan nan tixi, e mi la e ra mumε!

¹² Koni Piyeri yi keli, a siga gaburu dεen na, a yi a yigodo, a yi a ye masa gaburun kui, a kasangenna kui genla to saxi, a xεtε a konni. Feen naxan ligaxi, a kabεma na ra.

Yesu siga fena Emayusi Taani

Maraka 16.12-13

¹³ Na ləxɔ yeteni, muxu firin yi sigama taadina nde yi naxan yi xili Emayusi, e nun Yerusalen taan yi tagi kuya ndedi.

¹⁴ Feen naxanye bata yi liga, e batuma na feene ma.

¹⁵ E yi batuma waxatin naxan yi, Yesu yi a maso e ra, e birin yi lu sigε.

¹⁶ E yi a to koni hali na, e mi a kolon.

17 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ sigama kiraan xɔn waxatin naxan yi, ɛ yi nanfe falama?”

E sunuxin yi ti.

18 Na nde keden, naxan yi xili Kelopa, na yi a yabi, a naxa, “I tan keden peen nan Yerusalen taani ba, naxan mi a kolon feen naxanye ligaxi mɛnni waxati danguxini itoe yi?”

19 A yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfe ne ra?”

E yi a yabi, e naxa, “Feen naxan ligaxi Yesu Nasarɛti kaan na. Nabi sɛnbɛ kanna nan yi a ra a fala nun kɛwanli Ala nun yamaan birin yɛtagi.

20 Saraxarali kuntigine nun en ma kuntigine yi a suxu, alogo e xa a faxesa. E yi a gbangban wudin ma.

21 Anu, nxu bata yi nxu yigi sa a yi nun fa fala a tan nan Isirayila muxune xunbaan na. A birin mi na ra, a ligan soge saxanna nan to,

22 ɲaxanla ndee yi nxu tagi, ne nxu rakɔntɔfili nɛn. E siga nɛn gaburu dɛɛn na subaxani,

23 e mi a binbin to, e xɛtɛ, e fa a fala nxu xa, a malekane mini nɛn e ma naxanye a fala e xa, a a niin bata bira ayi!

24 Nxu lanfana ndee yi siga gaburu dɛɛn na, e sa a to alo ɲaxanle a fala nxu xa kii naxan yi, a yatin ligaxi na kii nin, koni e mi a to.”

25 Awa, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ xaxili mi na. Nabine feen naxanye birin fala ɛ xa, ɛ mi la ne ra ɛ bɔɲɛni xulɛn!

26 Ɛ mi a kolon a lanma Alaa Muxu Sugandixin xa tɔrɔ feni itoe ra benun a xa so a binyeni?”

27 Na xanbi ra, feen naxan birin falaxi Yesu a fe yi Kitabun kui, fɔlɔ Nabi Musaa Kitabun ma, han nabi gbɛtɛye, a na birin yɛba e xa.

28 E yi sigama taan naxan yi nun, e to maso menna ra, Yesu yi a liga alo a dangumatɔn na a ra.

29 Koni e yi a raxete, e naxa, “Lu nxu fema amasɔtɔ kɔe somaan ni i ra, dimin yi so.” Nayi, a yi lu e fema.

30 A dɔxɔ a degedeni e fema, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, na xanbi ra a buruni gira, a yi a so e yii.

31 E yeen yi rabi mafuren, e yi a kolon fa fala a Yesu na a ra. Koni a tunun e yetagi.

32 E yi a fala e bode xa, e naxa, “A ligaxi nen alo teen nan yi en kuiin ganma, a Kitabun fesefesema en xa waxatin naxan yi kiraan xɔn ma.”

33 E keli mafuren, e xete Yerusalen taani, e xarandii fu nun kedenna li malanxi denaxan yi e nun bonne.

34 E yi a fala, e naxa, “Marigin bata keli sayani yati! Simɔn bata a to!”

35 Feen naxan liga kiraan xɔn ma, muxu firinne yi ne yeba e xa, e Marigin kolon kii naxan yi, a buruni gira waxatin naxan yi.

Xarandiine yi Yesu to

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

36 E yi ito falama waxatin naxan yi, Marigin yeteen yi ti e tagi mafuren, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala xa e bɔnen xunbeli.”

37 E gaxu kati, e yi e miri, e naxa, a e bata muxun yelenna to.

38 Koni a yi a fala e xa, a naxa, “E kuisanxi nanfera, sikena e bɔneni nanfera?”

39 E n yiine nun n sanne mato, ε a kolonma nen a n tan nan a ra. E yiin din n na, ε a toma nen nayi amasoto fati benden nun xonne mi muxun yelenni alo ε a toma n tan yi kii naxan yi.”

40 A to yi na falama e xa, a yi a yiin nun a sanne yita e ra.

41 Sewan nun kaben yi a liga, e mi la a ra xulen. Nayi, a yi e maxodin, a naxa, “Donsena ε yii be ba?”

42 E yexε gilinxɪ dungin so a yii,

43 a yi a tongo, a yi a don e yetagi.

44 Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N yi ε fema waxatin naxan yi, n feni itoe nan fala ε xa. Feen naxan birin sebexi n ma fe yi Musaa Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune nun Yaburin kui, fo ne xa kamali nen.”

45 A yi a liga e xaxili soto alogo e xa Kitabuna feene famu.

46 A yi a fala e xa, a naxa, “Ito nan sebexi fa fala Alaa Muxu Sugandixin xa toro, a keli sayani a soge saxandeni.

47 Tubi feen nun yulubi xafarin kawandin bama nen a xinli siyane birin xa, folo Yerusalen taan ma.

48 Feni itoe seren nan ε tan na.

49 N Fafe Ala ε tuli sa naxan na, n tan yeteen na rafama nen ε ma. Koni ε lu Yerusalen taani han na senben yi fa sa keli kore a godo ε xun ma.”

Yesu yi te ariyanna yi

Maraka 16.19-20, Kewanle 1.9-11

50 Na xanbi ra, a siga e ra han Betani taani, a sa a yiini te denaxan yi, a duba e xa.

51 A yi dubama e xa waxatin naxan yi, a keli e fema, a te ariyanna yi.

⁵² E to yelin a batuε, e sεwaxi gbeen yi xεε Yerusalen taani.

⁵³ E yi lu Ala Batu Banxini waxatin birin, e lu barikan birε Ala xa.

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78